

Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

ISSN 1451-4257

SUBOTICA, 30. RUJNA 2005. * CIJENA 35 DINARA * BROJ 138

**Intervju:
Branko Vaci**

Miholjsko ljeto

TEMA BROJA: DESETI DIJALOG ISTORIČARA I POVIJESNIČARA U OSIJEKU

kolpa-san®

KUPATILA

stvorena za uživanje
i za ponos

sanitarija i pločice, kade, tuš kade, tuš kabine,
saune, masažni sistemi-vodeni i vazdušni,
bazeni za masažu, nameštaj za kupatila,
ugradni vodokotlići i kupatilska galanterija

Banijska 2, SUBOTICA (u poslovnom centru preko puta FB "PARTIZAN"),

Tel: 024/ 547-274 , 547-886

Novi Sad - Rumenački put 11; 021/518-091

Beograd - Lješka 4; 011/354-8063

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
Trg Cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica**UPRAVNI ODBOR:**Lazar Baraković (predsjednik), Dušica Dulić,
Zdenko Đaković, dr. Marija P. Matarić,
Pavle Pejčić, Dražen Prčić, Zvonko Sarić,
Stipan Stantić, Zvonko Tadijan**DIREKTOR I****V. D. ODGOVORNOG UREDNIKA:**

Zvonimir Perušić

POMOĆNICA I ZAMJENICA**ODGOVORNOG UREDNIKA:**

Dušica Dulić

REDAKCIJA:Ivan Andrašić (Podunavlje),
Davor Bašić Palković (glazba i kazalište),
Jasminka Dulić (politika),
Dražen Prčić (sport i zabava),
Zdenko Samaržija (povijest),
Zvonko Sarić (kultura),
Nada Sudarević (fotografije),
Željka Vukov (društvo),
Jelena Ademi (tehnički prijelom)**TEHNIČKI UREDNIK:**

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA:Zdenka Sudarević
Ljubica Vujković Lamić**LEKTORICA:** Katarina Vasiljčuk**KOREKTOR:** Mirko Kopunović**TELEFON:** ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78**ŽIRO RAČUN:** 355-1023208-69**E-MAIL:** hrvatskarijec@tippnet.co.yu**WEB:** www.hrvatskarijec.co.yu**TISAK:** »Dnevnik« Holding, Novi Sad,
»Dnevnik« ŠtamparijaList je registriran kod Tajništva za informiranje
Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73.List je oporezovan PDV-om od 8 posto, po
Službenom glasniku broj 140 od 1. siječnja 2005.

Povjesničari i istoričari

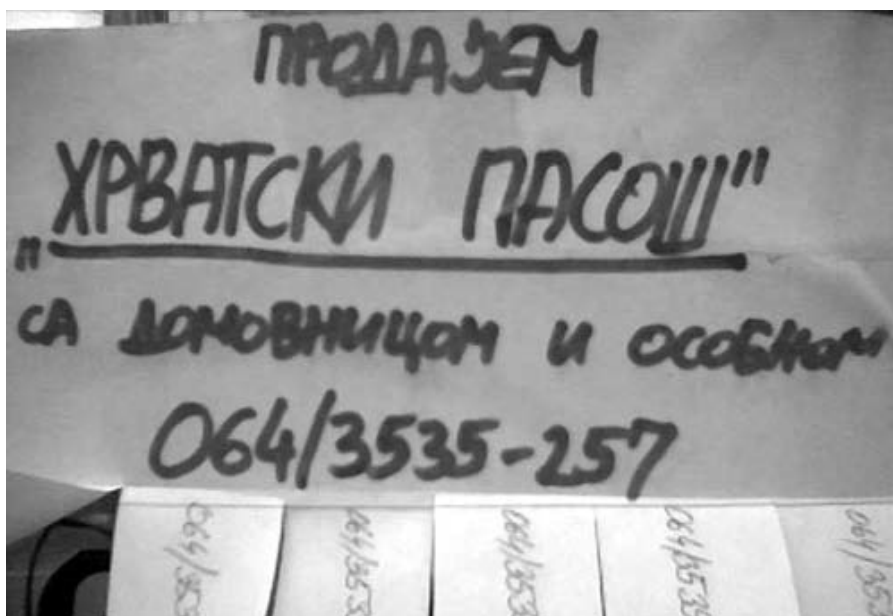
Hrvatski i srbijanski povjesničari održali su svoju desetu, jubilarnu sesiju, u serijalu zvanom »Dijalog povjesničara i istoričara«. Ovakav hrvatsko-srpski na-ziv četverodnevno simpozija mogao bi sugerirati ravnopravnost i uzajamno poštovanje znanstvenika iz »iste branše« a različitog nacionalnog »tabora«, kao što bi mogao ukazati i na razlike i nerazumijevanje, kojih niti znanost nije oslobođena, a koje proistječu upravo iz pripadnosti »taborima«.

Ovi se Dijalozi, iako potpuno javni i s ne malo zvučnih imena među sudionicima, kao po pravilu odvijaju daleko od medijske pozornosti. Tek po koji tekstić u novinama, i to samo onim niskotiražnim, nacionalno umjerenim i režimima nenaklonjenim, pravilo je koje ovaj skup prati i u Hrvatskoj i u Srbiji. Gotovo je izvjesno da bi zainteresiranost za Dijaloge bila daleko veća, kada na njima glavnu riječ ne bi vodili liberalniji povjesničari iz oba naroda i obje zemlje, odnosno kada bi koplja ukrstili pravovjerni znanstvenici, s čuvenim teorijama o tome tko je stariji od ameba. Sve bi bilo medijski pokriveno, kada bi se dijalog vodio na razini na kojoj se, na primjer, vodio na Drugom saboru srpske pravoslavne omladine istočne Srbije, održanom prije neki dan u Prohoru Pčinjskom, gdje je, pišu opširno listovi, bilo toliko znanstvenih bisera da ih se ne može niti pobrojati. Evo samo jednog: »Kada bi bilo kao u Europi, svi koji govore srpski su zapravo Srbi. U Subotici je nekada živjelo 19 Hrvata, svi su to kasnije postali dekretom.« Rekao je to sveučilišni profesor iz Novog Sada, tek da ne bi bilo zabune.

Dijalozi povjesničara i istoričara svakako su nešto što, za razliku od prethodno navedenog, predstavlja znanost u dobrom svjetlu. Održavaju se u Hrvatskoj i Srbiji i Crnoj Gori naizmjenično. Ove je godine domaćin bio Osijek, a prošle su se godine dijalozi vodili u Vršcu, pod pokroviteljstvom predsjednika Srbije Borisa Tadića.

Još je uvijek puno nejasnoća i neslaganja u samoj struci, ovisno od toga s koje se strane Dunava, Drine i Save svijet promatra, no zadaća svih zadaća za povjesničare ovih prostora trenutačno je razgovor o udžbenicima. Sve dok su autori spremni pisati, a prosvjetne vlasti odobravati, udžbenike u kojima parazitira ideologija, koji udaljavaju od istine a ne vode k njoj, put do punog pomirenja neće biti moguć. A ove je godine na Dijalogima izostala, iako je najavljena, upravo radionica o udžbenicima, gorućem problemu obje historiografije, osobito tretiranja Srba u hrvatskim udžbenicima i Hrvata u srbijanskim.

Z. P.

Kupujmo hrvatsko!

Predstavnici HNV-a u posjetu Njemačkom narodnom savezu

Djelovati čvrsto, ali hladne glave....10,11

Projekt IV APV »Afirmacija multikulturalizma i tolerancije u Vojvodini«

Znanjem do tolerancije.....12,13

U Novom Sadu obilježen Europski dan jezika 26. rujna Jezik je ogledalo ljudske duše.....19

Deseti dijalog povjesničara i istoričara u Osijeku Šepanje na lijevu pa na desnu nogu..20,21

U Zagrebu održan Forum hrvatskih manjina Materinim jezikom protiv asimilacije.....22-24

Trogorodišnje iskustvo voćara Ivana Gunića

U ovom se poslu mora ustrajati.....26,27

ČETVRTAK, 22. 9.

Krijumčari

Sprječavajući bijeg trojice krijumčara cigareta zatečenih na obali Dunava u blizini Borova kod Vukovara lakše je ozlijeđen policajac, a jedan od krijumčara zadobio je prostrijelne rane lijevog ramena, priopćila je vukovarsko-srijemska policija. U priopćenju se navodi da su krijumčari zatečeni kad su iz čamca iskrcavali vreće s većom količinom cigareta.

Nejasno

Koalicija »Lista za Sandžak« postala je dio Vlade Srbije i imat će zamjenike ministara u ministarstvima za kapitalne investicije, za prosvjetu i sport i za državnu upravu i lokalnu samoupravu. Međutim, četiri dana poslije, zastupnik Liste za Sandžak u Skupštini Srbije Bajram Omeragić rekao je kako će on i njegov kolega Esad Džudžević i dalje biti zastupnici, jer nisu ni preuzeli dužnosti u Vladi Srbije.

Poruka

Predsjednica Koordinacijskog centra za Kosovo i Metohiju Sanda Rašković-Ivić poručila je Srbima u pokrajini kako trebaju ostati i opstati na svojim ognjištima, te da će im u tome pomoći država Srbija. Kosovski premijer Bajram Kosumi izjavio je kako se manjine na Kosovu, a poglavito Srbi, ne trebaju bojati decentralizacije i Vladinog plana za reformu vlasti, jer Vlada želi manjine učiniti dijelom cjelovitog Kosova i zaštititi ih kao dio demokratske civilizirane države.

PETAK, 23. 9.

Policija

Ministri unutarnjih poslova i dužnosnici jugoistočne Europe na Brijunima su usvojili strategiju borbe protiv organiziranog i gospodarskog kriminala u regiji.

Razmatranje

Europska unija će razmotriti suradnju Hrvatske s Haškim sudom uoči početka razgovora o prijemu Turske u EU, kako bi se vlastima u Zagrebu pružila prilika da u isto vrijeme počnu pregovori, izjavio je dužnosnik EU.

Obrada

Ministrica pravosuđa Republike Hrvatske Vesna Škare Ožbolt potvrdila je kako je protiv Dragana Vasiljkovića, poznatijeg po nadimku Kapetan Dragan, primjenom Zakona o općem oprostima 1997. obustavljena istraga, ali da je u tijeku intenzivna kriminalistička obrada koja je do sada rezultirala s dvije kaznene prijave protiv tog australskog Srbina.

Wiesenthal

Najpoznatiji svjetski lovac na nacističke Simon Wiesenthal, koji je u utorak umro u 96-oj godini u Beču, u nazočnosti više stotina osoba, uključujući i preživjele žrtve holokausta te dužnosnike iz Njemačke, Rusije, Poljske i Europske unije, pokopan je u izraelskom gradu Herzliji.

SUBOTA, 24. 9.

Prekid

Poboljšana suradnja Srbije s Haškim sudom dovela je Beograd i Podgoricu do pregovora o pridruživanju s Europskom unijom, ali će referendum u Crnoj Gori te pregovore bez sumnje prekinuti, ocjenjuje u najnovijoj analizi Institut EU za sigurnosne studije.

Neovisnost

Predsjednik Srbije i Crne Gore Svetozar Marović izjavio je kako se zalaže za kompromisna rješenja budućnosti Kosova i Državne zajednice. Marović je rekao kako treba pronaći rješenje za Kosovo, bez pobjednika i poraženih, kao i za pitanje razlaza Srbije i Crne Gore, mada će, kako je naveo, njegovi sunarodnjaci po svemu sudeći odabrati neovisnost.

Odluka

Nacionalno vijeće Mađara donijelo je odluku o restrukturiranju dnevnog lista na mađarskom, »Magyar szóár«. Posljedica toga bit će otpuštanje dijela radnika i izmještanje dijela redakcije iz Novog Sada u Suboticu. Odluka o restrukturiranju obrazložena je financijskim i demografskim razlozima.

Uhićen

Poslije četiri godine istrage, uhićen je jedan od odgovornih za pokušaj ubojstva Radoslava Ratkovića 7. prosinca 1991. godine. Prema optužbi, nakon fizičkog i psihičkog zlostavljanja, skupina u kojoj je bio i Fred Marguš je na obalu Drave dovela Radoslava Ratkovića i pucala mu u glavu, a osumnjičeni ga je zatim gurnuo u Dravu. Potom su, nakon fizičkog i psihičkog zlostavljanja, na obalu Drave doveli i Milutina Kutlića, a Marguš se tereti da mu je pucao u glavu, usmrтивši ga na mjestu, nakon čega je gurnut u rijeku.

NEDJELJA, 25. 9.

Gri

Košarkaši Grčke osvojili su zlatnu medalju na Europskom prvenstvu, pošto su u finalu u Beogradu pobijedili Njemačku sa 78:62.

Poljakinje

Odbojkašice Poljske obranile su u Zagrebu titulu prvaka Europe, pošto su u finalu pobijedile Italiju s 3:1. Odbojkašice SiCG zauzele su sedmo mjesto, pošto su pobijedile Hrvatsku s 3:0.

PONEDJELJAK, 26. 9.

Garancije

Hrvatska je dala garancije za sigurnost svjedoka iz Srbije i Crne Gore, koji će se pojaviti na ponovnom suđenju za »slučaj Lora« u Splitu.

Povratak

Predsjednik Hrvatskog Crvenog križa Nenad Javornik izjavio je kako

se do kolovoza u Hrvatsku vratilo 133.621 izbjegli Srbin i naveo kako će Vlada u Zagrebu iduće godine izdvojiti oko 300 milijuna eura za rješavanje preostalih problema povratnika.

Napad

Pokrajinskog tajnika za energetiku Dragana Surdučkog napala je u Novom Sadu skupina mladića nanijevši mu »ozbiljne ozljede« glave, priopćila je pokrajinska vlada. Surdučki je napadnut »mučki, s leđa«, naveo je Izvršno vijeće koje je najoštrije osudilo incident, zatraživši od policije da što prije otkrije počinitelje ovog zlodjela

UTORAK, 27. 9.

Plan

Predsjednik Odbora za Kosovo Dušan Proroković izjavio je kako je »istrgnuta iz konteksta« izjava predsjednice Koordinacijskog centra Sande Rašković-Ivić o tome da bi »albanskoj strani na Kosovu pripale zakonodavna, sudska i izvršna vlast«. Bivši predsjednik toga tijela Nebojša Čović izjavio je kako državni vrh nikada nije definirao strategiju za Kosovo nalik na onu koju je predstavila Sanda Rašković-Ivić. Ministar vanjskih poslova SiCG Vuk Drašković izjavio je kako se plan za Kosovo i Metohiju koji on zastupa razlikuje od plana koji je iznijela predsjednica Koordinacijskog centra za Kosovo i Metohiju.

Gotovina

Hrvatska je uradila sve što je u njoj moći kada je u pitanju suradnja s Haškim sudom, a haški optuženik Ante Gotovina ne nalazi se na teritoriju te države, rekao je i Strasbourgu hrvatski premijer Ivo Sanader.

Standard

Hrvatska se našla na 45. mjestu u svijetu prema UN-ovu indeksu razvoja koji mjeri životni standard stanovništva pojedinih zemalja, pokazalo je izvješće UN-ova razvojnog programa.

SRIJEDA, 28. 9.

Fotografija

Fotografija mornara koji razvija hrvatsku zastavu na jarbolu desantnog broda »Cetina«, koja je snimljena tijekom vježbe u Vlari, Albanija od 12. do 23. rujna ove godine, objavljena je kao fotografija tjedna na službenim stranicama NATO saveza.

Ovo je prvi put da se hrvatska zastava pojavljuje na fotografiji tjedna na NATO-vim internetskim stranicama. U vježbi je sudjelovalo oko 1500 vojnika, 20 brodova i četiri helikoptera iz država NATO-a i članica Partnerstva za mir.

Oružane snage Republike Hrvatske sudjelovale su na vježbi u Albaniji s ukupno 40 pripadnika, desantnim brodom »Cetina«, protuminskim ronionicima, časnicima koji su radili u zapovjedništvu vježbe i časnicima za vezu na brodovima drugih država.

DEVETA RUPA

Đinđić je imao Kolesara i Janjuševića kao savjetnike, Milana Beka kao kuma, Vučelića kao prijatelja, Stanišića kao izvor informacija i svoju vlastitu političku porvrnost. Koštunica pak ima Radeta Bulatovića, Acu Tomića, Obrena Joksimovića, Velimira Ilića i svoju vlastitu neprincipijelnu malograđanštinu, koja je u razvoju stigla negdje do Srbije iz vremena prije balkanskih ratova, tu stala i tu nas hoće vratiti. Iz svega toga ne može ništa dobro proisteći osim dobitka za radikale. Nije Koštunica Haag deveta rupa na svirali, njemu su to građani Srbije. **Ljubiša Rajić**, član Norveške akademije znanosti, Dnevnik, 24. rujna

INTERNET KAO BOJNO POLJE

Internet je danas ono što je bio stadion u Jugoslaviji kada je svatko vikao što je htio, a bio je anonimn. Vrvu ustaškim i inim stranicama među kojima je jedna od poznatijih stranica Crna legija, nakićena ustaškim pjesmama i diskriminirajućim sadržajima. Zakonom je dopušteno da se takve stranice zatvore, no to se ne primjenjuje, a problem je i što nije dovoljno određena regulativa protiv ustaške i nacističke ikonografije. **Furio Radin**, saborski zastupnik talijanske nacionalne manjine u Hrvatskom saboru, Večernji list, 24. rujna

NEPRAVDA UZ ŠKAMPE I RIBU

Puno sam toga prošao, nešto sam i osvojio, ali nepravdu koja nam je počinjena u susretu sa Španjolskom, nepravdu prdonja koji su uza škampe i ribu odredili tko će u polufinale, nisam ni sanjao da mogu doživjeti. Razočaran sam, pod okriljem FIBE neću više nikada igrati, barem sada tako mislim. **Nikola Vujčić**, košarkaški reprezentativac Hrvatske, Večernji list, 24. rujna

NIKAD VIŠE

Nikad više neću sudjelovati u natjecanjima pod okriljem FIBE. Moja je odluka konačna. **Neven Spahija**, izbornik košarkaške reprezentacije Hrvatske, Večernji list, 24. rujna

NA ŽALOST

Vrijeme je da i SPS uđe u Vladu Srbije. **Milorad Vučelić**, potpredsjednik SPS-a, Dnevnik, 24. rujna

GDJE JE BIO RAT?

Kad usporedite danas kako izgledaju Šid i Vukovar, čini vam se da je rat bio u Šidu, a ne u Vukovaru. **Nikola Samardžić**, povjesničar, »Utas nedjelje«, B92, 25. rujna

TAKO JOJ I TREBA!

Zahvaljujući katolištvu sačuvan je hrvatski žbital na ovim europskim prostorima. Što - više, crkveni su ljudi počesto bili i hrvatski glasnogovornici. A danas? Ima li ta činjenica iz povijesti kakve veze s nama? Jasno da ima kad sva istraživanja pokazuju da Hrvati još uvijek najviše vjeruju Crkvi. Dok se politička elita za bavlja sama sa sobom, dok nastoji što više zadovoljiti apetite onih izvana, Crkva, na žalost ili na sreću, ostaje po tko zna koji put opet jedina institucija koja će biti glasnogovornik naroda i koja će upozoravati što narod tišti.

Štoviše, od nje se očekuje da bude još glasnija i prodornija. Stoga i ne iznenađuje da kao takva mnogima i smeta, pa je treba sasjeci gdje god se stigne. To je cilj i Carle del Ponte. Ali ne zna ona očito te Hrvate. Jer kad su se uspjeli obraniti od Miloševića i njegove armade, haaška je tužiteljica za njih mačji kašalj. I svojim će ih istupima samo još više homogenizirati. Tako joj i treba! **Zvonimir Despot**, Večernji list, 23. rujna

UMRLA KOŠARKA

Sinoć je u Novom Sadu, poslije duže i teške bolesti, konačno umrla srpska košarka! Tri godine su je ubijali naši košarkaši, od Švedske, preko Atene do »Spensa« i konačno su joj uspjeli doakati. Dobro došli u zemlju košarke? Čega, bre?! Kurir, 21. rujna

Dujizmi

- ✓ *Tko uči jezike, taj se nada inozemstvu;*
- ✓ *Demokracija je ušla u sve ćelije društva, a naročito zatvorene;*
- ✓ *Da mi to ne znamo, ne bismo bili skeptici.*

Dujo Runje

Ima li u Srijemu zainteresiranih za obrazovanje na hrvatskome jeziku

Odgovornost za djecu

Čitajući u »Hrvatskoj riječi« članke o početku školske godine stječe se dojam kako je jedina regija u SiCG u kojoj žive Hrvati – Bačka. Subotica, Tavankut, Sombor, Monoštor, Sonta – da ne nabrajam dalje, radosno su dočekali prvaše, ali i one starije koji pohađaju redovitu ili dopunsku nastavu na hrvatskom jeziku.

A, što je sa Srijemom, koji je također regija s još uvijek respektabilnim brojem Hrvata? Za prosječno informiranog promatrača sa strane, Srijem i Banat su podjednako (ne)zastupljeni u obrazovnom procesu na materinskom (hrvatskom) jeziku. No, dok se u Banatu ništa na tom planu i ne čini zbog činjenice da je broj Hrvata ondje premalen, u Srijemu su poduzete mjere za početak sustavnog obrazovanja mladeži.

UDRUGE ŠUTE: Na temelju provedenog istraživanja o zainteresiranosti hrvatske zajednice u Srijemu za očuvanjem nacionalnog identiteta, HNV je u lipnju ove godine pokušao animirati kulturne udruge i župne zajednice u pojedinim mjestima da ispitaju koliko je doista ta zainteresiranost kod djece i roditelja. Poziv je upućen u dvadesetak mjesta u kojima i danas živi veći broj Hrvata, od Zemuna do Petrovaradina i od Šida do Slankamena. Mislilo se da će taj »srijemski model« biti prihvatljiviji, zbog velike disperzije pučanstva, zbog iskustava sa satovima vjeronauka i još uvijek prisutnih strahova od reakcije okruženja. Do današnjeg dana na adresu HNV-a nije stigao niti jedan odgovor u kojemu bi se, bilo udruge, bilo župni uredi, očitovali o ovoj temi.

Dva su moguća razloga za ovakav rezultat ankete: ili inicijativa HNV-a nije u Srijemu prihvaćena ozbiljno, ili za ovaj oblik očuvanja vlastitog identiteta u Srijemu uopće nema zainteresiranih Hrvata. Isti na, to je bila prva anketa nakon šezdeset godina apstiniranja od obrazovanja na hrvatskom jeziku, ali niti najveći pesimisti u HNV-u nisu predmnijevali da se baš nitko o tome neće očitovati. Da se u Hrvatskom nacionalnom vijeću mislilo ozbiljno, u to ne treba sumnjati, jer postoji zakonska regulativa u oblasti manjinskog obrazovanja, kao i primjeri iz Bačke. Ostaje, dakle, sveopća nezainteresiranost, u što, na dam se, nijedan Hrvat ne želi povjerovati.

Unatoč prvotnome šoku, HNV je poslao preko lije dvije nastavnice iz Srijema na seminar u Hrvatsku, premda taj potez nije imao utemeljenje u rezultatima ankete. Vjerovalo se da će se, ipak, na jesen nešto pozitivno dogoditi po tom pitanju. No, nije se dogodilo ništa, što je zabrinjavajuće i razočaravajuće, poglavi to kada se radi o kulturnim udrugama koje bi svako trebale biti nositelji ovakvih prosvjetiteljskih projekata.

ANKETA U TIJEKU: Kad ne ide po modelu za koji se mislilo da će za djecu i roditelje biti prihvatljiviji, HNV je, sukladno svojim ingerencijama, poslalo obavijesti osnovnim školama. Ravnatelji osnovnih škola u Srijemskoj Mitrovici, Petrovaradinu, Beški,

Još se uvijek

trebamo nadati

i vjerovati da će

Srijemci biti

svjesni svoje

odgovornosti

i značaja ovoga

trenutka za

budućnost svoje

djece i čitave

Piše:

Vladimir Bošnjak

hrvatske zajednice

u toj regiji.

U protivnom,

neće nam ondje

trebati niti jedna

nastavnica,

a i mnogo što

drugo nam neće

trebati

Golubincima i Slankamenu dobili su »zadaću« oba – vijestiti i anketirati svoje učenike i njihove roditelje o zakonskoj mogućnosti pohađanja dopunske nastave na hrvatskom jeziku. Još uvijek se čeka njihovo očitovanje koje će dati odgovor na nekoliko pitanja, od kojih se najvažnijim doima slijedeće: imamo li 15-ero djece u spomenutim srijemskim mjestima koja bi željela iskoristiti svoje pravo i učiti o svom narodu na svom jeziku? Ili, točnije: imamo li 15 roditelja koji bi voljeli da im djeca dva sata tjedno slušaju nastavu na hrvatskom jeziku? Petnaest đaka u jednoj školi je, naime, minimalni broj za pokretanje nastave, koji je odredio zakonodavac. Ovaj se odgovor očekuje s velikim nestrpljenjem, jer će on biti najtočniji pokazatelj trenutačnog stanja glede nacionalne osviještenosti hrvatske zajednice u Srijemu. Podsjetimo se da u Srijemu, u mjestima u kojima se očekuje pozitivan odgovor, živi po nekoliko stotina Hrvata, dočim ih u srijemskim općinama i danas ima između dvije i tri tisuće.

JOŠ MALO STRPLJENJA: Očito je da sada roditelji polažu ispit pred vlastitom djecom, čime će pokazati koliko im je stalo do njihove (i svoje) budućnosti. Od njihova odgovora ravnateljima škola ovisit će i kakvo će stajalište naspram hrvatske zajednice u Srijemu zauzeti relevantni čimbenici u ovoj, ali i u matičnoj državi. Pravo na obrazovanje temeljno je pravo svake nacionalne manjine i jedan od najvažnijih čimbenika u očuvanju nacionalnog identiteta. Ali, pravo koje se dulje vrijeme ne koristi – prestaje biti pravom, pogotovu ako ga se odrekemo dragovoljno. To neka bude na umu svim roditeljima kada ih pozovu u školu na roditeljski sastanak i postave im pitanje na koje se može odgovoriti samo s »da« ili »ne«: pristajete li da Vaše dijete pohađa dopunsku nastavu iz predmeta »Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture?«. Volio bih čuti da su s »da« odgovorili svi roditelji, osobito u onim mjestima u kojima postoji stoljetna tradicija njegovanja hrvatskog identiteta.

U pravu je ravnatelj škole u Sonti Zvonko Tadijan, kada protestira što su na seminar u Hrvatsku išle i nastavnice iz mjesta u kojima nema niti naznaka da će se hrvatski jezik izučavati, dok je, primjerice, iz Sonte trebala otići još jedna osoba na seminar, zbog povećanog broja djece. Molim poštovanog gospodina Tadijana i mnoge druge izvan Srijema za još malo strpljenja. Još se uvijek trebamo nadati i vjerovati da će Srijemci biti svjesni svoje odgovornosti i značaja ovoga trenutka za budućnost svoje djece i čitave hrvatske zajednice u toj regiji. U protivnom, neće nam ondje trebati niti jedna nastavnica, a i mnogo što drugo nam neće trebati. Dakle, budimo strpljivi dok čekamo odgovor iz srijemskih osnovnih škola. Roditelji, na vama je red! Isprike nema!

**Autor je potpredsjednik
Hrvatskog nacionalnog vijeća**

Od 1. listopada ove godine

Hrvatski jezik i u subotičkoj Gimnaziji

*Poslije provedene ankete u Gimnaziji »Svetozar Marković«, 48 učenika se prijavilo za ovaj fakultativan predmet, kojeg će predavati profesorica hrvatskog jezika i književnosti Miranda Glavaš - Kul **

Odaziv na anketu iznimno dobar, a i dalje postoji mogućnost prijavljivanja

Piše: Jasminka Dulić

Nakon što već četvrtu godinu subotički osnovnoškolci imaju mogućnost obrazovati se na hrvatskom jeziku, od ove će jeseni u subotičkoj Gimnaziji »Svetozar Marković« i srednjoškolci moći učiti hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. Poslije provedene ankete u Gimnaziji »Svetozar Marković«, 48 učenika se prijavilo za ovaj fakultativan predmet, kojeg će predavati profesorica hrvatskog jezika i književnosti *Miranda Glavaš Kul*. Najveći broj zainteresiranih je iz završnih razreda gimnazije, njih 30 se izjasnilo za izučavanje ovog predmeta, dok je manji broj učenika nižih razreda.

Član Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća *Ivan Stipić* kaže kako se početak nastave u Gimnaziji predviđa za početak listopada, dok se od sljedeće godine planira omogućiti učenje hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture svim zainteresiranim srednjoškolcima.

MATURANTI: »Od Pokrajinskog tajništva za obrazovanje i kulturu dobiven je zakonski normativ za uvođenje hrvatskog jezika kao fakultativnog predmeta u srednjim školama, i izbornog predmeta u osnovnim školama, te planovi i programi. S ovim dopisom članovi Izvršnog odbora

Najveći broj zainteresiranih je među maturantima: Ivan Stipić

Novi korak za hrvatsku zajednicu : Gimnazija »Svetozar Marković« u Subotici

HNV-a upoznali su Školsku upravu sa sjedištem u Somboru te je poslana obavijest Školskom odboru i ravnatelju subotičke Gimnazije *Veselinu Jevtiću*. Nakon dogovora s ravnateljem provedeno je 'anketiranje' učenika o tome žele li slušati ovaj predmet. Najveći broj zainteresiranih je među maturantima, dok se manji broj iz nižih razreda opredijelio za ovaj predmet, no taj broj još nije konačan i mogu se prijavljivati i uključiti oni koji to žele i dalje, budući se početak nastave očekuje od prvog listopada« kaže Stipić, te dodaje kako su planovi i programi za ovaj predmet izrađeni za sve razrede osnovne te sve razrede srednjih škola, kako četverogodišnjih smjerova tako i trogodišnjih, i gimnazije.

Predsjednik Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća *Lazo Vojnić Hajduk* kaže kako je generalni stav i politika HNV-a da

bude što više razreda na hrvatskom jeziku tamo gdje je to moguće i da bude što više oformljenih skupina koje uče hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture.

»Republika Hrvatska, odnosno Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa nam je na zamolbu HNV-a prošle godine uputilo profesorici hrvatskoga jezika *Mirandu Glavaš Kul*, koja će sada taj dio posla preuzeti u subotičkoj Gimnaziji, a osnovni preduvjet da se može krenuti dalje u realizaciji nastave hrvatskog jezika, da li preko predmeta hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture ili s osnivanjem odjela s nastavom na hrvatskom jeziku, jesu kadrovi«, kaže *Vojnić Hajduk*, te dodaje kako se s postojećim kadrovima premošćavaju potrebe sadašnje situacije, ali da će se za potrebe nastave u višim razredima osnovne škole i proširenja nastave u srednjim škola-

ma od Republike Hrvatske tražiti pomoć u kadrovima ali i da će se morati i više raditi na školovanju vlastitih kadrova, profesora hrvatskog jezika...

Učenici će sami odabirati projekte:
Miranda Glavaš-Kul

»Ne želimo ništa prejudicirati, uradili smo jednu anketu u Gimnaziji i anketa je po mojoj procjeni pozitivno rezultirala jer se pojavio dovoljan broj učenika zainteresiranih da uče hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, da se mogu oformiti tri odjela. Dakle, postoji interes i to je izuzetno pozitivno, a kako će se dalje razvijati – vidjet ćemo. Za sada nismo radili ankete u drugim srednjim školama jer ne želimo napraviti anketu na koju bi se javili zainteresirani učenici, ukoliko trenutačno nemamo kadar koji će predavati taj predmet«, kaže Vojnić Hajduk. »Obrazovanje je takva sfera djelovanja gdje mi koji smo na tome angažirani i koji smo za to odgovorni, ne možemo improvizirati i provoditi nedovoljno osmišljene ili površne aktivnosti. Kako bismo imali pravi odnos prema obrazovanju na hrvatskome jeziku, moramo pripremiti projekte kojima ćemo sagledati sve relevantne činjenice koje su bitne, koje su potrebe, kakvim resursima raspolazemo i onda na tim saznanjima možemo planirati i raditi«.

PROJEKTNASTAVA: Profesorica hrvatskog jezika i književnosti Miranda Glavaš - Kul već od prošle godine predaje u subotičkim osnovnim školama hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. Osim toga od ove godine predavat će i subotičkim gimnazijalcima s kojima je već imala prigodu upoznati se.

»Nastava će početi 1. listopada i odvijat će se od 19,30 sati navečer, još nije utvrđeno kojim danima. Anketa je prošla zadovoljavajuće, s obzirom na to da je ovo prva godina, u četvrtom je razredu jako dobar odaziv a vjerujem da će se još prijaviti i iz drugih razreda«, kaže profesorica Glavaš - Kul. »Planove i programe prema ko-

jima će se raditi izradila je pokojna profesorica *Marija Grasl* i ti planovi i programi prate planove i programe u Hrvatskoj u tom uzrastu. Međutim, pitanje je koliko ovi učenici imaju, a poučena iskustvom rada u Paulinumu znam da nemaju, spoznaja o hrvatskoj povijesti, pjesnicima, književnicima. Stoga će nastava ići tako da će učenici najviše raditi projektnu nastavu, što znači da će sami odabirati projekte, što žele izučavati, naravno u sklopu onoga što je propisano u planu i programu. Dakle, više ćemo se bazirati na onome što njih zanima iz hrvatske kulture, povijesti, jezika, književnosti, geografije. Znam da je nakon sedam sati nastave veliko opterećenje ostati na dodatnom satu pa stoga ta nastava treba biti zanimljiva i korisna. Pokušat ćemo gradivo integrirati, primjerice kada budemo izučavali književni rad *Marka Marulića* proučit ćemo jezik toga vremena uspoređujući ga sa standardnim književnim jezikom, upoznat ćemo kulturu i gospodarske prilike Splira toga vremena i danas. Nadam se da će učenici aktivno sudjelovati u kreiranju nastave. Osim književnosti stavljat ćemo naglasak na jezične vježbe, dakle na razliku između hrvatskog i srpskog jezika, jer je to ono što njima treba.

O metodama rada koje očekuju i profesorice i učenike, Miranda Glavaš - Kul kaže: »Ne bih voljela da nastava bude takva da ja stanem iza katedre i diktiram, nego da zajednički istražujemo, a kako nam je ravnatelj ponudio i informatičku učioni-

cu, to će nam biti od velike koristi jer ćemo moći na Internetu pronaći sve što njih zanima. Tehnologija napreduje i to treba iskoristiti. Pokušat ću, što je više moguće, osposobiti ih da pravilno govore hrvatski, jezičnim savjetima i vježbicama. Naglasak će biti na tome da su učenici ti koji dolaze

Postoji interes i to je izuzetno pozitivno:
Lazo Vojnić Hajduk

na nastavu pa će i kreirati tu nastavu, naravno, nećemo iskakati iz okvira plana i programa ali će ipak postojati mogućnost izbora i jedna skupina će se razlikovati od druge skupine. Prilagoditi ćemo nastavu njihovim interesima jer sam, na kraju krajeva, ja ovdje zbog njih a ne oni zbog mene«, zaključila je profesorica Glavaš - Kul.

Prva pravoslavna gimnazija u Zagrebu otpočela s radom

Šesnaest najnadarenijih učenika srpske nacionalnosti iz Knina, Obrovca, Benkovca, Osijeka, Vukovara i Zagreba 1. je rujna sjelo u klupe novootvorene Srpske pravoslavne gimnazije »Kantakuzina Katarina Branković« u Bogovićevoj ulici u Zagrebu.

»U ljetnom upisnom roku za pohađanje gimnazije prijavilo se 25 srednjoškolaca iz cijele Hrvatske, a njih 16 uspjelo je položiti prijamni ispit i upisati se u gimnaziju koja nastavlja dvjestogodišnju tradiciju obrazovnog djelovanja Srpske pravoslavne crkve u Zagrebu«, kazao je za Samostalni srpski tjednik »Novosti« svećenik *Milan Topić*, v. d. ravnatelja Gimnazije »Kantakuzina Katarina Branković«.

Ova gimnazija osnovana je na poticaj Njegova Visokopreosveštenstva mitropolita zagrebačko-ljubljanskog i cijele Italije gospodina *Jovana*, u suradnji s Ministarstvom znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske, kao javna gimnazija. Nastava se održava na srpskome jeziku, ali po hrvatskom nastavnom programu koji je obogaćen sadržajima iz srpske i pravoslavne religijske kulture. Učenici mogu učiti engleski, njemački, ruski i talijanski jezik, a osim latinskog, koji je izborni, mogu pohađati satove grčkog i staroslavenskog jezika. Sve strane jezike predaju izvorni govornici tog jezika. »Sadržaji bogate srpske pravoslavne religijske kulture na ovim prostorima bit će okosnica u želji da se sačuva nacionalni identitet i kultura«, kazao je Topić.

Diploma iz prve Srpske pravoslavne gimnazije u Zagrebu jednako će se tretirati kao i diplome iz svih drugih srednjih škola u Hrvatskoj i s njima će se učenici moći upisati na bilo koji fakultet. Profesori koji budu radili u toj gimnaziji bit će, kao i u drugim školama, na platnom popisu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa.

Predstavnici HNV-a u posjetu Njemačkom narodnom savezu

Djelovati čvrsto, ali hladne glave

*»Suradnjom s Hrvatskim nacionalnim vijećem šaljem Nijemcima diljem Vojvodine poruku da nisu sami«, rekao Rudolf Weiss * »Odnos većinskog naroda u našoj zemlji prethodnih godina nije bio blagonaklon ni prema njemačkoj niti prema hrvatskoj zajednici«, riječi su Josipa Z. Pekaovića **

»Njemačka je zajednica dobro organizirana i profilirana i ona mora biti u buketu nacionalnih zajednica koje u ovoj zemlji imaju svoje nacionalno vijeće«, smatra Lazo Vojnić Hajduk

Poštovanje i suradnja hrvatske i njemačke zajednice u Srbiji uzajamni su, a dobri će se odnosi nastaviti i ubuduće, zaključeno je tijekom posjeta rukovodstva Hrvatskog nacionalnog vijeća Njemačkom narodnom savezu u Subotici. Puno je zajedničkih tema i problema, pa je zbog toga od iznimne važnosti zajednički i

nastupati prema ovdašnjim državnim tijelima, kako bi se interesi obju zajednica što bolje i brže ostvarili, rečeno je. I hrvatskoj i njemačkoj zajednici cilj je da Srbija i Crna Gora što prije uđe u Europsku uniju i prihvati norme koje tamo vrijede, što će i ovim manjinskim zajednicama omogućiti da se osjećaju poštovanijim u svojoj zemlji.

Sastanak je u četvrtak 22. rujna održan u prostorijama Njemačkog narodnog saveza u Subotici, koja je kupljena i renovirana sredstvima Savezne Republike Njemačke, a čije je svečano otvorenje bilo prošle go-

Hrvati prvi

Hrvatsko nacionalno vijeće je prvo nacionalno vijeće čije je rukovodstvo posjetilo Njemački narodni savez.

Kako do potpisa

Njemački narodni savez je utemeljen u prosincu 1996. a registriran je u ožujku 1997. godine. Njemačka nacionalna zajednica još nema svoje nacionalno vijeće, a problem za njegovo osnivanje predstavlja činjenica da ga ne mogu utemeljiti ukoliko ne prikupe 3000 potpisa punoljetnih pripadnika njemačke zajednice.

dine, uz nazočnost mnogih uzvanika, među kojima i njemačkog veleposlanika u Beogradu Kurta Leonbergera.

PORUKA SVIMA: Hrvatsko nacionalno vijeće predstavljali su predsjednik Josip Z. Pekaović, predsjednik Izvršnog odbora Lazo Vojnić Hajduk i član Izvršnog odbora zadužen za informiranje Zvonimir Perušić, dok su domaćini bili predsjednik i potpredsjednik Njemačkog narodnog saveza Rudolf Weiss i Laslo Gence Mandler.

»Mi smatramo da interese manjinske nacionalne zajednice treba zastupati čvrsto i bez ostatka, ali hladne glave i mudro, upravo onako kako to radi Hrvatsko nacionalno vijeće, čiji rad pratimo«, rekao je tom prigodom predsjednik Njemačkog nacionalnog saveza Rudolf Weiss. »Upravo i mi nastojimo na taj način zalagati se za interese naše zajednice, niti točku ne odstupati, ali hladne glave, ne dajući mogućnosti ekstremistima da dođu do izražaja. Suradnjom s Hrvatskim nacionalnim vijećem, kao i ovim sastankom, šaljem Nijemcima diljem Vojvodine poruku da nisu sami, a za njih je to od velike važnosti. Kad nam u posjet dođu predstavnici tako velike zajednice kao što je hrvatska, naši ljudi vide da nisu sami. I njemačka diplomacija također

Posebno pohranjeni antikviteti: Joisp Z. Pekaović i Rudolf Weiss

Knjižnica i antikviteti

U sklopu Kulturnog centra Nijemaca u Vojvodini postoji knjižnica s oko 4800 naslova, a posebno je pohranjeno 1874 knjiga koje su antikviteti.

Višenamjenski centar

Kulturni centar Nijemaca u Vojvodini nalazi se u Subotici na Halaškom putu broj 72. Kuća je to od preko 200 četvornih metara poslovnih prostorija, gdje se, osim sastanaka, održavaju i tečajevi njemačkog jezika, kazališna sekcija mladih, probe zbora, Internet vježbaonica i druge aktivnosti, a tu se uređuje i emisija na njemačkom jeziku, koja se emitira na Radio Subotici.

Projekt Kulturnog centra ostvaren je isključivo sredstvima Savezne Republike Njemačke, i to u iznosu od preko 200.000 eura. Kulturni centar je i sjedište Njemačkog narodnog saveza, najveće od svih njemačkih udruga u Srbiji. Svečano otvorenje Kulturnog centra bilo je 21. srpnja 2004. godine

pozdravlja svaki susret kojim se promovira suradnja među nacionalnim zajednicama u Srbiji.«

U pozdravnoj riječi Rudolf Weiss je do dao kako je upravo hrvatska zajednica bila u teškom položaju u posljednjih 15 godina, ali da je opstala i sada pruža primjer drugima.

AKO MOGU GRČI, MOGU I NIJEMCI: U razgovoru je bilo riječi o potrebi da i Nijemci u Srbiji osnuju svoje nacionalno vijeće, pa su predstavnici HNV-a govorili o svojim iskustvima u funkcioniranju i financiranju nacionalnih vijeća.

»Nama je sada puno lakše, jer pokraj Hrvatskog nacionalnog vijeća imamo Novinsko-izdavačku ustanovu 'Hrvatska riječ' i tjednik koji naše ljude informira o svemu

što se događa u hrvatskoj zajednici«, rekao je predsjednik HNV-a Josip Z. Pekanović. »Najvrijedniji rezultat toga je što je među našim pukom razbijen strah, jer je poznato kako odnos većinskog naroda u našoj zemlji prethodnih godina nije bio blagonaklon ni prema vašoj niti prema našoj zajednici. Naši javni nastupi u medijima polako razbijaju taj stav rezerviranosti koji je dugo bio prisutan kod naših ljudi.«

Budući da je prošle godine osnovano i Grčko nacionalno vijeće u SiCG, a Grka u ovoj zemlji, po riječima Pekanovića, ima manje nego Nijemaca, neminovno je i da Nijemci osnuju svoje nacionalno vijeće.

»Imajući u vidu pozitivnu klimu u Vladi Republike Srbije i u njenom Savjetu za nacionalne manjine, čiji je predsjednik premijer *Vojislav Koštunica*, kao i da će odnos prema manjinama Srbiji sutra biti ulaznica za Europsku uniju, smatram da Nijemci ne trebaju čekati, nego odmah započeti pripreme za osnivanje nacionalnog vijeća«, rekao je Pekanović.

SUZBITI ETNO BIZNIS: U Srbiji postoji 11 njemačkih udruga, od kojih je Njemački narodni savez najveća i najznačajnija, s podružnicama u cijeloj Vojvodini.

»Naš je problem u tome što su neke od tih njemačkih udruga lažne«, rekao je Rudolf Wiess. »Njemačka je velika država i svi misle od toga izvući neku korist, tako da mnogi od angažmana u njemačkoj zajednici očekuju etno biznis. Neki od ljudi u tim udrugama nemaju nikakve veze s Nijemcima, osim što su možda nekad u kući držali njemačkog ovčara. Mora se prethodno napraviti reda unutar zajednice i

Sjedište Njemačkog narodnog saveza – zdanje za primjer: Laslo Gence Mandler, Rudolf Weiss, Lazo Vojnić Hajduk i Josip Z. Pekanović

među udrugama, kako bismo se mogli posvetiti ozbiljnom radu.«

DOBRI RESURSI: Predsjednik Izvršnog odbora HNV-a Lazo Vojnić Hajduk govorio je o prednostima koje za jednu zajednicu pruža postojanje nacionalnog vijeća.

»Nema velikih i malih nacionalnih manjina i tu ne treba praviti razliku«, rekao je Lazo Vojnić Hajduk. »Mora se preuzeti odgovornost za zajednicu i afirmirati je u

Sjedište za primjer

»Sjedište Njemačkog narodnog saveza najbolji je primjer potpore matične domovine svojoj manjini u drugoj zemlji«, rekao je član Izvršnog odbora HNV-a Zvonimir Perušić. »Iako je hrvatska zajednica puno veća od njemačke, o ovakvom zdanju za sada možemo samo sanjati. No, ipak se nadamo da će se u budućnosti neke stvari promijeniti i da će i Hrvatsko nacionalno vijeće imati sjedište u objektu u svojem vlasništvu, u kojem bi mogle raditi i druge hrvatske institucije.«

državi u kojoj živimo. Ovo zdanje, Kulturni centar Nijemaca u Vojvodini, pokazuje kako je njemačka zajednica ostvarila osnovne resurse, da Njemački narodni savez dobro radi, i sada sve to treba staviti u funkciju zajednice koja je omogućena zakonom, a to je osnivanje nacionalnog vijeća. Nema potrebe odgađati to, a na potporu Hrvatskog nacionalnog vijeća možete računati. Njemačka je zajednica dobro organizirana i profilirana i ona mora biti u buketu nacionalnih zajednica koje u ovoj zemlji imaju svoje nacionalno vijeće.«

Zgrada Njemačkog kulturnog centra

Većina ovdašnjih Nijemaca živi u Vojvodini

Prema popisu stanovništva iz 2002. godine u Srbiji ima 3901 Nijemac, a od toga ih čak 3154 živi u Vojvodini.

N. S.

Projekt Izvršnog vijeća APV »Afirmacija multikulturalizma i tolerancije u Vojvodini«

Znanjem do tolerancije

Zajednički cilj svih sedam pod-projekata je razbiti predrasude, afirmirati međusobnu toleranciju, prihvatiti, uvažavati i poznavati se i to sustavno, trajno i institucionalno, jer se u realiziranje projekta uključila većina škola u AP Vojvodini

Piše: Dragana Popov

Na konferenciji za tisak, održanoj u Novom Sadu 26. rujna 2005. godine, potpredsjednik Izvršnog vijeća AP Vojvodine i pokrajinski tajnik za upravu, propise i nacionalne manjine *Tamás Korhec*, najavio je provođenje trajnog i dugoročnog projekta »Afirmacija multikulturalizma i tolerancije u Vojvodini«.

Da podsjetimo, prije nekoliko mjeseci prvi je put promoviran ovaj projekt, o čemu smo već pisali u »Hrvatskoj riječi«, a koji je nastao kao posljedica rezultata istraživanja koje je pokazalo kako su državna politika 90-tih godina prema nacionalnom pitanju, te neobaviještenost mla-

nalne odnose u Vojvodini i tenzije koje su nastale pred kraj 2003. i tijekom cijele 2004. godine. Taj je projekt sada spreman za provedbu. Zajednički cilj svih sedam pod-projekata je razbiti predrasude, afirmirati međusobnu toleranciju, prihvatiti, uvažavati i poznavati se i to sustavno, trajno i institucionalno, jer se u realiziranje projekta uključila većina škola u AP Vojvodini.

»Smatramo najboljim odgovorom da se raznim mjerama obratimo mladima u Vojvodini, koji su u isto vrijeme i žrtve i pokretači međunacionalnih incidenata. Također, smatramo da do incidenata dolazi uslijed

rakteriziraju Vojvodinu, i to je ono što očekujemo da ostvarimo u našoj borbi za europsku budućnost, zaključio je Korhec.

KUP TOLERANCIJE: Prvi pod-projekt pod nazivom »KUP tolerancije«, počinje idućeg tjedna, što je i bio neposredni povod konferencije za tisak. »KUP tolerancije« ima za cilj putem sporta, natjecanja i druženja, edukacije i neposrednog kontakta, izgraditi kod mladih novi sustav vrijednosti koji će spriječiti daljnje međunacionalne incidente i netrpeljivost, najprije među mladim ljudima.

Kao što i sam naziv govori, riječ je o kup sistemu eliminacije natjecatelja, koji će svoje vještine i sposobnosti odmjeriti u četiri sportske discipline: malom nogometu, stolnom tenisu, košarci i odbojci. Prvo natjecanje će se održati u Zrenjaninu, 1. i 2. listopada, sljedeće kroz sedam dana u Srijemskoj Mitrovici, i posljednje, eliminacijsko natjecanje u Bačkoj Topoli. Finalno natjecanje će biti održano u Subotici 12. i 13. studenoga.

Na natjecanju sudjeluju ekipe iz osnovnih škola, u najvećem broju iz višenacionalnih sredina u kojima se nastava odvija na više jezika. Ukupno će biti 1856 natjecatelja i oko 2500 izravnih sudionika. Po riječima pokrajinskog tajnika Korheca predviđa se da će biti oko 10 tisuća posrednih i neposrednih sudionika, što je veliki postotak od ukupnog broja školaraca.

»Osim natjecateljskog duha ovaj će KUP imati izražen i multikulturalni karakter, koji ćemo provesti preko pratećih programa i manifestacija, te nagrada i pohvala«, kaže Korhec i izražava nadu kako će na posredan način pomoći razviti međusobno povjerenje među mladim ljudima, te kako će izraziti jasan stav pokrajinske Vlade da se nedvosmisleno i bez kompromisa zalažu za suživot i mirnu budućnost višenacionalne i višejezične Vojvodine.

ŽIVJETI SKUPA: Pokraj »KUP-a tolerancije«, koji je i najskuplji projekt, do

Projekt je odgovor na poremećene međunacionalne odnose u Vojvodini: s konferencije za tisak

dih o historijskim i kulturološkim aspektima viševjekovnog zajedničkog života više naroda na teritoriju današnje Vojvodine, između ostalog, doveli do narušavanja međunacionalnih odnosa u Pokrajini.

UKLONITI PREDRASUDE: Početkom godine Izvršno vijeće je usvojilo projekt, kao odgovor na poremećene međunacio-

neznanja i predrasuda«, kazao je Tamás Korhec i dodao kako će projekt pridonijeti smirivanju tenzija, ojačati međunacionalno uvažavanje, intenzivirati odnose među građanima raznih nacionalnosti, razviti među mladima novi sustav vrijednosti, povjerenje, razumijevanje, prihvaćanje različitosti, odnosno sve vrijednosti koje ka-

kraja godine će se realizirati i projekt pod nazivom »Živjeti skupa«. Kako je rečeno na pressici, radi se o izložbi, multimedijalnoj muzejskoj postavci koja se bavi svijetlim i mračnim trenucima suživota Mađara i Srba na ovim prostorima, kao dvije najbrojnije zajednice u Vojvodini. »Smatramo da će se upoznavanjem s nekim momentima iz povijesti oba naroda utjecati na mlade tako, što će prije nego li učine neki incident razmisliti«, kaže Korhecz i objašnjava kako će postavka sadržati povijesne podatke kojih nema u školskim udžbenicima, uz napomenu kako ima više onih momenata u povijesti koji nas spajaju od onih koji nas razdvajaju. Po njegovim riječima – znanje je najpouzdaniji način sprečavanja nasilja među mladima prouzrokovanog međunacionalnim različitostima.

Izložba će biti postavljena u Novom Sadu i Subotici u prosincu ove i u siječnju iduće godine. Planira se da izložbu posjeti oko 80 tisuća učenika putem organiziranih posjeta. Korhecz predviđa da se, ako makar pola od tog broja učenika nešto zapamti nakon posjeta, ostvaruje značajan efekt na omladinu.

KOLIKO SE POZNAJEMO: Treći pod-projekt je kviz-natjecanje učenika srednjih škola pod nazivom »Koliko se poznajemo«, na kojem će se mladi natjecati u znanju o narodima koji žive na teritoriju AP

Vojvodine, njihovoj prošlosti, kulturi, običajima. Za kviz znanja će se spremati iz brošure koju su napisali i pripremili povjesničari i koju namjeravaju uključiti kao dodatnu literaturu nastave povijesti. Pokraj toga, kviz će emitirati i TV Novi Sad te će

Osigurana sredstva za projekt

Pokraj Tamása Korhecza na konferenciji za novinare bio je nazočan i specijalni savjetnik pokrajinskog tajnika za upravu, propise i nacionalne manjine *Đorđe Misirkić*, zadužen za realizaciju projekata. On je iznio podatak da ukupna vrijednost projekta iznosi 23.1 milijun dinara. Iz pokrajinskog proračuna za tu je namjenu izdvojeno 10 milijuna dinara, a 13.1 milijun su donatorska sredstva.

se utjecaj prenositi i na mnogo veći broj učenika. U kvizu će sudjelovati učenici iz 36 škola na teritoriju Vojvodine. Prvo na-tjecanje bi se trebalo realizirati početkom studenog ove godine.

ZIPA EKIPI: Četvrti projekt je multimedijalna CD prezentacija pod nazivom »Zi-pa ekipa«, koja sadrži opis glavnih karakteristika određene nacionalne zajednice i na interesantan način predstavlja povijest, tradiciju i karakteristične običaje Mađara, Slovaka, Rumunja, Nijemaca, Rusina i Ro-

ma, kao i kulturna dostignuća tih zajednica. CD publikacija je prilagođena učenicima viših razreda osnovnih škola.

»Povratak dobrim poslovnim običajima« je pod-projekt koji ima za cilj afirmirati višejezičnost u gospodarsko-poslovnoj komunikaciji koja nesumnjivo pridonosi stvaranju bliskosti, razumijevanja za različitost i izgrađivanju zajedništva među pripadnicima različitih nacionalnih zajednica.

KOMUNIKACIJA: Posljednji projekt koji je u planu »Interetnička kulturna komunikacija putem medija«, čiji je cilj omogućiti umrežavanje medija iz višenacionalnih sredina i obrazovati nositelje lokalnog i regionalnog informiranja.

Pokraj svih ovih pod-projekata Izvršno vijeće Vojvodine je spremilo 22 promotivna televizijska klipa koji su se već počeli emitirati na TV Novi Sad, ali će se emitirati i na drugim televizijskim postajama, jer, kako je rekao Korhecz, bez medijske podrške učinci i rezultati projekta ne mogu dobiti toliki odjek.

Kako je naglasio Korhecz, projekt »Afirmacija multikulturalizma i tolerancije u Vojvodini« nije kratkotrajna ideja, već stvar koja treba postati tradicija, da konstantno bude prisutan među stanovništvom Vojvodine kako bi rezultati bili odgovarajući.

Lički i primorski Bunjevci (1.)

Predmoderna etnička zajednica

*Prva pojava Bunjevaca u Lici i Hrvatskom primorju vezuje se obično uz vrijeme neuspješnog senjskog (uskočkog) sudjelovanja u zauzimanju i gubitku Klisa 1596. godine * Intenzivnije naseljavanje Bunjevaca u Lici i Krbavi zabilježeno je ipak u vremenu neposredno nakon što je to područje 1689. pod vodstvom popa Marka Mesića bilo oslobođeno od osmanske vladavine koja je ondje trajala oko 160 godina * Tada mnogi Bunjevci prelaze iz vodom oskudnih podvelebitskih predjela preko planine i nastanjuju se u gospićkom, lovinačkom, perušićkom i smiljanskom kraju te drugdje*

Piše: mr.sc. Željko Holjevac

Lički i primorski Bunjevci posebna su skupina hrvatskoga nacionalnoga bića. Ta je skupina danas sasvim integrirana u hrvatsku naciju. Međutim, ona ima svoju povijest i baštinu, prepoznatljivu u ukupnoj povijesti i baštini hrvatskoga naroda.

Poviješću i baštinom ličkih i primorskih Bunjevaca bavili su se do sada uglavnom autori bunjevačkoga podrijetla. Tako je *Rikard Pavelić* objavio dvije knjige o Bunjevcima u Lici, Hrvatskom primorju i Gorskom kotaru (*»Bunjevci«*, Zagreb 1973; *»Stope predaka«*, Zagreb 1991). *Stjepan*

Pavičić obradio ih je u sklopu svoje i danas u mnogočemu nezaobilazne analize selidbenih procesa i oblikovanja naselja u Lici (studija *»Seobe i naselja u Lici«*, izvorno objavljena u *»Zborniku za narodni život i običaje Južnih Slavena«*, knj. 41, Zagreb 1962, str. 5-330, odnosno otisnuta kao posebno izdanje u Gospiću 1990.). Pišući o pučanstvu Krbave, Like i Gacke, na Bunjevce se posebno osvrnuo i *Dragutin Pavličević* (*»O pučanstvu Krbave, Like i Gacke s posebnim osvrtom na Bunjevce«*, u: *Isti (ur.)*, *Krbavska bitka i njezine posljedice*, Zagreb 1997, str. 203-220). Bunjevačkom problematikom u Hrvatskom primorju, Lici i Gorskom kotaru bavili su se i drugi autori. Ne možemo ih ovdje sve navoditi. To što smo nabrojili danas se može ubrojiti u referentnu literaturu iz koje se daju iščitati najvažniji podaci i izvesti temeljne spoznaje o prošlosti i baštini ličkih i primorskih Bunjevaca.

»BUNA RIKA«: Najstariji trag o Bunjevcima u Hrvatskom primorju i Lici valja tražiti u vremenu osmanskih osvajanja u jugoistočnoj Europi i navale Osmanlija na hrvatske zemlje u 15. i 16. stoljeću. Poznato je da su turski ratovi izazvali velike migracije stanovništva. Tako je i staro hrvatsko stanovništvo dobrim dijelom odlazilo pred Turcima iz ličkih predjela, u koje su kasnije polako pristizali pravoslavni Vlasi i katolički Bunjevci.

O imenu i podrijetlu Bunjevaca ima više mišljenja. Nije nam namjera na ovom mjestu upuštati se posebno u raspravu o tome. Spomenimo samo to da su Bunjevci, prije dolaska u Liku i Hrvatsko primorje, pretežito bili stanovnici kontinentalne Dalmacije i još više hercegovačkoga, a vjerojatno i šireg zaleđa. O tome svjedoči i tradicija o njihovim korijenima u krajevima kojima protječe *»Buna rika«*, pritoka Neretve, a ti su krajevi nekoć bili u sklopu osmanlijskoga Hercegovačkog sandžaka (u čijem je sastavu bila i kontinentalna Dalma-

Lički Bunjevci

cija, odnosno dobar dio kontinentalne Dalmacije).

BUNJEVCI DOLAZE U HRVATSKO PRIMORJE... Prva pojava Bunjevaca u Lici i Hrvatskom primorju vezuje se obično uz vrijeme neuspješnog senjskog (uskočkog) sudjelovanja u zauzimanju i gubitku Klisa 1596. godine. Tom je prilikom poginuo senjski biskup *Antun de Dominis*. No, još i prije toga neki su kliški pastiri bunjevačkoga roda prešli s osmanlijskoga na habsburško područje i nastanili se u mjestu Hreljinu u bakarskom zaleđu, a neki su na prijelazu iz 16. u 17. stoljeće dospjeli i u Senj.

Jedna skupina Bunjevaca preselila je 1605. iz Ravnih kotara u zadarskom zaleđu u goransko mjesto Lič kraj Fužina. Unutar te skupine doseljenika razlikovala su se tri roda – Krmpočani, Vojnići i Gvozdenovi

i vezivati se najčešće samo uz one koji su pravoslavne vjeroispovijesti.

Život u novom kraju za doseljene Bunjevce nije bio nimalo jednostavan. Zrinski su ih pokušavali pretvoriti u kmetove, a sa svojim susjedima iz Ledenica i drugih mjesta u okolici često su se sukobljavali oko ispaša. Stoga su neki prešli na kvarnerske otoke pod mletačkom upravom, a neki kasnije odselili u Velebitsko Podgorje (Sveti Juraj, Lukovo, Starigrad, Klada, Jablanac, Prizna, Karlobag i druga mjesta), zatim u sela Vratnik i Krasno u velebitskom zaleđu Senja te u ličku unutrašnjost. Oni koji su ostali, primjerice u krmptom i krivoputskom kraju, postali su hrvatski krajišnici. Bunjevačkih rodova bilo je u Lici i u vremenu dok je ona još bila u osmanlijskim rukama, jer u to doba u Lici nisu živjeli samo muslimani nego i kršćani

svojoj »Cjelovitoj topografiji Karlovačke vojne krajine« 1835. primijetio: »I tzv. bunjevačke obitelji (katoličko pleme koje vodi podrijetlo iz Hercegovine) dobile su posjede u više mjesta, kao: Sv. Mihovil (Lovinac, op. Ž. H.), Sv. Rok, Vratnik, Ričice, Kosinj itd., u kojima se i danas nalaze«. Drugi su se pak i dalje zadržali u primorskim i podgorskim predjelima, mjestimično u Gackoj i drugdje.

Tako se na prijelazu iz 17. u 18. stoljeće oblikovao prepoznatljiv raster bunjevačkih naselja ne samo u Hrvatskom primorju i ponegdje u Gorskom kotaru nego i u Lici a djelomice i u Krbavi te od kraja 18. stoljeća i u Ličkom Pounju, npr. u mjestu Boričevac. Valja napomenuti da se u to vrijeme Likom i Krbavom smatralo samo područje koje je 1689. bilo oslobođeno od turske vlasti i 1712. utjelovljeno u habsburški vojnokrajiški ili graničarski sustav u hrvatskim zemljama. Gacka s brinjskim krajem, koja je od 16. stoljeća bila u sastavu Primorske krajine sa središtem u Senju, nije se smatrala Likom. Tek u drugoj polovici 19. stoljeća, a osobito nakon uspostave Ličko-krbavske županije poslije sjedinjenja Hrvatsko-slavonske Vojne krajine s ostatkom Hrvatske i Slavonije 1881. godine, ličko se ime proširilo na većinu predjela koji su se našli unutar spomenute županije: srednja i južna Lika, Krbava, Ličko Pounje, Gacka i brinjski kraj, a donekle i zakapelski pojas između Ogulina i Rakovice. U sastavu Ličko-krbavske županije bilo je i Velebitsko Podgorje sa Senjom, ali su ti krajevi u konačnici obuhvaćeni pojmom Hrvatskog primorja.

Godine 1702. senjski biskup *Martin Brajković* izvješćuje hrvatskog bana *Adama Batthyányija* da u Lici i Krbavi živi »peterostruki narod«: Hrvati (doseljenici iz Brinja, Modruša, Ogulina, Otočca i okolnih mjesta), Bunjevci (ili »katolički Vlasi«), pokršteni muslimani (uglavnom prevedeni na katoličanstvo), Gorani ili »Kranjci« (dijelom iz Gorskog kotara, a dijelom iz Kranjske, posebice Bele Krajine) i pravoslavni Vlasi (ili »Vlasi šizmatci«). Te tradicijski prepoznatljive etnokonzefionalne strukture, katoličke i pravoslavne, preživjele su u Lici i Krbavi do u 19. stoljeće kada polako prerastaju u modernu hrvatsku naciju, osim dakako pravoslavnih Vlaha koji su tada uglavnom postali sastavnim dijelom srpske nacije. Dakle, Bunjevci su prije nacionalnointegracijskih procesa bili zasebna predmoderna etnička zajednica, koju je kasnije pripadnost katoličkoj vjeri u najvećoj mogućoj mjeri uputila na integraciju u hrvatski korpus.

Nastavit će se

Bunjevačka seoba iz Dalmacije i Hercegovine u Liku i Hrvatsko primorje: pogled na Velebit

ljudi. Došli su na posjed *Zrinskih* kojima su položili prisegu. Zauzvrat su dobili određene povlastice, a imali su i vlastiti grb. Na njemu su bili likovi sv. Jurja i sv. Ivana Krstitelja s rijekom u pozadini. Čini se da su ti Bunjevci od starine uživali neku vrstu posebnog statusa koji im je bio priznat i u novoj sredini. Godine 1627. u Lič je stigla druga skupina Bunjevaca. Iako katolici, bili su tretirani poput Vlaha, jer se u ono vrijeme iz habsburške perspektive vlaško ime – zbog sličnosti u načinu života i oporovanja s drugima – pripisivalo svim ili gotovo svim prebjecima iz predjela pod osmanlijskom vlašću. S vremenom će ono više poprimiti etnokonzefionalnu značajku

(katolici i pravoslavni). Smatra se da je za Krčko-lički sandžak općenito vrijedila podjela na muslimansko-vojnički grad i kršćansko selo. Među tim kršćanima moralo je biti i Bunjevaca.

...I LIKU: Intenzivnije naseljavanje Bunjevaca u Lici i Krbavi zabilježeno je ipak u vremenu neposredno nakon što je to područje 1689. pod vodstvom popa *Marka Mesića* bilo oslobođeno od osmanske vladavine koja je ondje trajala oko 160 godina. Tada mnogi Bunjevci prelaze iz vodom oskudnih podvelebitskih predjela preko planine i nastanjuju se u gospićkom, lovinčkom, perušićkom i smiljanskom kraju te drugdje. O tome je *Franjo Julije Fras* u

Branko Vaci, privatni poduzetnik

»Banetovih« prvih 15 godina

*Privatni poduzetnički biznis započeo 1990. godine skupa sa suprugom Nevenkom **

*Jedna od prvih drvara na teritoriju Subotice prerasla u respektabilnu tvrtku strateškog partnera slovenske »Kolpe« na području SiCG * Proširenje proizvodne djelatnosti na polju kuhinjskog namještaja u suradnji s hrvatskom tvrtkom »Dinas« iz Našica * Najstarija kćer Marija, poslije završenog studija u Italiji, nastavlja tradiciju na kojoj počivaju tvrtke u obiteljskom vlasništvu*

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Vlasnik tvrtki »Bane« i »Kolpa trade« Branko Vaci (1958.) privatnim poduzetništvom se bavi još od 1990. godine, te je mali 15-godišnji jubilej njegovog prvog poduzeća i svojevrsan povod za razgovor. Otvara - njem jedne od prvih privatnih drvara na teritoriju Subotice - drvare »Bane«, koja od 1992. godine prerasta u trgovačko poduzeće, započinje njegova poslovna karijera koja je za relativno kratak period stvorila respektabilan brand na prostorima današnje države. Uspostavljanjem poslovne suradnje s velikom slovenskom tvrtkom »Kolpa« iz Metlike, renomiranim europskim proizvođačem namještaja i opreme za kupaoalice, nadilaze se domaći okviri i dotadašnji opseg poslovnog djelovanja i nastaje nova tvrtka »Kolpa trade«, koja danas s uspjehom proizvodi i prodaje vrhunske kupaoalice pod zaštitnim znakom glasovitog industrijskog giganta.

HR: Svojevrsnu transformaciju, prilikom koje se tvrtka iz čisto prodajnog opredijelila i za proizvodni proces, Vaša je tvrtka doživjela prije otprilike desetak godina. Što je uvjetovalo Vašu odluku da se odlučite i za proizvođačku djelatnost?

Bilo je to 1996. godine kada smo odlučili započeti proizvodnju drvenih wc daske, s obzirom da u tom trenutku na čitavom teritoriju cijele tadašnje države nitko to nije proizvodio. Kako se naš prvi proizvod dobro pokazao svojom kvalitetom i estetikom, naši su kupci počeli tražiti i ostale komponente za kupaoalice, te smo ubrzo počeli izrađivati i toaletne ormariće kao dio ponude namještaja za kupaoalice. Svojevrsnu kulminaciju tadašnjeg proizvodnog procesa dosegli smo dobivanjem »Zlatnog ključa« na beogradskom sajmu, postavši prva subotička privatna tvrtka koja se okitila ovim laskavim priznanjem za kvalitetu svog proizvoda.

HR: Kvaliteta rada Vašeg poduzeća prepoznata je i na drugim sajamskim manifestacijama na kojima ste također postali nositelji prestižnih priznanja. O kojim se nagradama i priznanjima radi?

Nakon dobivanja »Zlatnog ključa« uslijedila je i »Zlatna plaketa« na Novosadskom sajmu, pa onda »Zlatno rende« i »Zlatni visak« u Leskovcu - što su sve vrhunska priznanja na polju drvenarije i njezine proizvodne obrade, a sve je to plod intenzivnijeg rada u periodu do 2000. godine.

HR: Uspješni proizvodni rezultati i brojna priznanja otvorila su put prema inozemnom poslovnom partneru i mogućnosti širenja na tržištu. Kako je došlo do početka suradnje sa slovenskom »Kolpom«, europski priznatim proizvođačem opreme za kupaoonice?

Na Sajmu namještaja 2001. godine »Kolpa« iz Metlike je raspisala natječaj na kojemu je tražila strateškog partnera na teritoriju SiCG, s obzirom da su još od 1996. godine bezuspješno pokušavali da »uđu« na ove prostore. Od 75 prijavljenih tvrtki, koje su aplicirale na njihovu ponudu, 1. veljače 2002. godine »Kolpa« je izabrala našu tvrtku »Bane« za svog strateškog partnera na prostorima SiCG.

HR: Za one koji to ne znaju, a takvih je sigurno malo, pojasnite čime se bavi »Kolpa«, odnosno »Kolpa trade« – Vaša tvrtka koja radi na ovim prostorima?

Ovaj glasoviti svjetski brand bavi se proizvodnjom sanitarne opreme i opreme za kupaoonice i trenutačno zauzima visoko 5. mjesto prema pokazateljima kupovine tzv. sanitarnog akrila i kao takva je jedna od najprofitabilnijih tvrtki u Sloveniji s najvećim godišnjim rastom. Ovaj svojevrsni gigant zapošljava oko 400 radnika na čijem se čelu nalazi *Mirjan Kulovec*, predsjednik uprave.

HR: Kako je došlo do toga da upravo Vašu tvrtku »Kolpa« izabere za strateškog partnera i što je, po Vašem mišljenju, presudilo da budete izabrani u žestokoj konkurenciji brojnih prijavljenih konkurenata?

Mislim da je »Bane« izabran, prije svega, zbog dvije glavne stvari. Prvo, u uvodnim intervjuima s njihovim predstavnicima dokumentirali smo podatke još iz 1991. i 1992. godine o tvrtkama s kojima smo još onda surađivali. Prezentirajući poslovnu dokumentaciju dokazali smo da nikome nismo ostali dužni, te da nemamo nikakvih »repova«. A u to vrijeme smo radili i surađivali s nekoliko većih slovenskih tvrtki poput »Lesne« i »Novoterna«, ali i glasovitom hrvatskom »Cementarom« iz Našice, te brojnim manjim tvrtkama iz Hrvatske i Slovenije, i razmjerna je bila naša visoka poslovna u odnosima sa svim partnerima. S druge strane, oni su u našoj tvrtki prepoznali partnera koji je željan iza-

zova i sposoban uključiti se u tržišnu utakmicu na ovim prostorima, prije svega s određenim iskustvom u vlastitom proizvodnom resursu, poglavito što smo već tada imali našu radionicu koja je u startu mogla odgovoriti zahtjevima specifične obrade keramike, specijalnog materijala koji jedino »Kolpa« proizvodi u Europi. Mislim da je ovaj spoj profesionalnosti i proizvođačkih potencijala presudio za našu »pobjedu« na natječaju za strateškog partnera na teritoriju SiCG.

HR: Za proteklih 15 godina od samog početka trgovačkog, a potom i proizvodnog procesa, koliko je »Bane« proširio brojku zaposlenika i koliko ljudi danas Vaša tvrtka upošljava?

Kada smo počeli prije 15 godina, točnije 13. svibnja 1990. godine, prvi zaposlenici naše tvrtke bili smo supruga Nevenka i ja, dok danas naša tvrtka broji 49 zaposlenih radnika. Imamo svoje salone u Subotici, Novom Sadu, Zrenjaninu, a ovog ljeta smo otvorili i veliki prodajni prostor u Novom

Beogradu koji slovi za jedan od najljepših na teritoriju SiCG.

HR: Za Vašu tvrtku je znakovito izrazito obiteljsko obilježje po kojemu ste prepoznatljivi u branši kojom se bavite. Predstavite nam Vaše najbliže suradnike na kojima počiva snaga tvrtki »Bane« i »Kolpa trade«.

Na prvom mjestu je jamačno moja supruga Nevenka, ravnateljica tvrtke »Bane«, koja je objedinila obiteljsku i profesionalnu ulo-

gu, živeći u vrtlogu brojnih materinskih, ali i ravnateljskih obveza. Uz odgoj i skrb nad naše troje djece istovremeno se, u djelokrugu svojih poslovnih obveza, svih ovih godina skrbila i za našu tvrtku. Ona je glavni operativac, koja je u svakom trenutku spremna uskočiti gdje god je to potrebno i nužno. Od ove godine našem obiteljskom timu se priključila i najstarija kćer Marija, koja je u Perugi (Italija) završila smjer dizajna interijera i kao mladi stručnjak izravno je angažirana na poslovima projektiranja i dizajniranja budućih proizvodnih artikala.

HR: Od nedavno ste proširili proizvođački opseg i na izradu kuhinjskog namještaja. Kako je došlo do ideje da se oprobate u ovoj proizvodnoj djelatnosti?

Naša tvrtka »Bane« je razvojem svojih poslovnih djelatnosti ušla u zajednički projekt s tvrtkom »Dinas« iz Našice, točnije Đurđenovca (Hrvatska), te smo započeli s

Obiteljski biznis

Branko Vaci je rođen 1958. godine u Subotici, gdje je završio osnovnu i srednju školu, a trenutačno završava studij na Višoj poslovnoj školi. Oženjen je i otac je troje djece. Skupa sa suprugom Nevenkom ustrojio je tvrtke »Bane« i »Kolpa trade«, koje uspješno posluju dugi niz godina.

proizvodnjom tzv. kuhinjskih frontova, opet kao pouzdani partner ove hrvatske tvrtke na prostorima SiCG. Plod ove najnovije suradnje vuče korijene još od prije petnaestak godina kada smo započeli prvu suradnju s Cementarom iz Našica. U ovom momentu nastojimo što više razviti mrežu aktivnost, koja bi nas za najkasnije godinu dana trebala dovesti do liderskog mjesta u proizvodnji kuhinja.

HR: O kakvim se kuhinjama i dijelovima za kuhinje konkretno radi?

U pitanju su dvije kombinacije izrade gotovih kuhinja, po prvoj radimo s komponentama od »Dinasa« – našeg partnera iz Hrvatske, a u nekim dijelovima kuhinja mi radimo kompletnu izradu. Prije svega to ovisi o vrsti materijala od kojih se rade frontovi, tj. drveni dijelovi. »Dinasovi« su materijali od hrastovine ili trešnjinog drveta, dok mi, primjerice, izrađujemo dijelove od iverice i medijapana. Također našem segmentu posla pripada i kompletno projektiranje i sama izrada zamišljenog proizvoda, i mislim da ovakav kvalitetan spoj dvije tvrtke na istom poslu može donijeti odlične rezultate na tržištu.

HR: Budući da su u pitanju kvalitetne, a samim tim i relativno skuplje, kućanske potrepštine, na koje sve načine vršite prodaju vaših proizvoda i kakvi su kreditno-novčani aranžmani mogući prilikom kupovine?

Našim kupcima odobravamo nekoliko vrsta kredita za kupovinu naših proizvodnih artikala, bilo da su kupaone ili kuhinje u pitanju, a ovisno od banaka s kojima se sklapa određeni kreditni aranžman. Do sada je kupovina bila moguća i na čekove građana, sada je to, pak, regulirano namjenskim kreditima, dok se određena količina robe prodaje i za gotovinu. Za avansne uplate odobravamo i određene rabate, te

Poslovni uspjesi

Pokraj brojnih proizvodno-prodajnih rezultata, »Kolpa trade« je u posljednje vrijeme postigla nekoliko značajnih poslovnih uspjeha. Urađeni su sanitarni zahvati i opremanje kupaonica hotela »Sučević«, Sportskog centra »Kovilovo« između Beograda i Zrenjanina, hotel-skog kompleksa koji grčki investitor oprema u neposrednoj blizini »Arene« u Beogradu, te hotela »Aleksandar« u Novom Sadu.

pogodnosti prilikom kupovine u svim našim prodajnim salonima.

HR: Vaša se tvrtka konstantno razvija idući u korak sa suvremenim tokovima na tržištu, ravnomjerno šireći proizvodnju i prodaju na dva usporedna fronta. Što očekujete u sljedećem, recimo, petogodišnjem poslovnom planu?

U minulom četverogodišnjem periodu naša je tvrtka podnijela veliki teret financijskih ulaganja u četiri prodajna salona i odlučili smo da u budućem periodu malo »stanemo«, a negdje koncem 2006. godine

ili početkom 2007. godine krenemo u izgradnju novog poslovnog prostora na ulasku u Suboticu (Aleksandrovo), u kojemu je planirano da reprezentativno izložimo naš kompletan asortiman. Glede poslovne politike nastavljamo usporedno djelovanje na oba tržišta, razvijajući proizvodnju i prodaju sanitarne i opreme za kupaonice, kao i kuhinjskog programa. Konkretno, u planu je proširenje naše proizvodnje, ali iskreno ne vjerujemo da bi se realizacija tog projekta trebala realizirati u Subotici. Naime, naš grad je izuzetno skup i morat ćemo tražiti »jeftiniji« grad koji će biti u mogućnosti ponuditi nam optimalne uvjete za naše poslovne planove.

HR: Kao iskusan poduzetnik iza kojeg stoji višegodišnji uspješni rad i višestrani poslovni uspjesi, kako biste savjetovali buduće

mlađe poduzetnike? Što je, po Vašem mišljenju, najvažnije u opće nametnutom trendu prilagođavanja europskim tokovima?

Prvo, svaki poduzetnik koji se upusti u tržišnu bitku mora imati veliku vjeru u sebe i svoje poslovne potencijale, potom, da bi opstao na istom tom tržištu mora puno putovati i biti izravno uključen u brojne sfere djelatnosti i branše kojom se bavi. Konkretno, glede europskih tokova, službeni putovi u inozemstvo su jednostavno obvezujući upravo iz edukacijskih razloga i privikavanja na zahtjeve ko-

je oni nalažu. Nakon uvida i stjecanja novih saznanja, onda je pitanje individualnih mogućnosti i sposobnosti prenošenja iskustava u konkretan privatni biznis.

HR: Kako je to konkretno i praktično izgledalo na primjeru vaše tvrtke?

Kada sam krenuo u privatni biznis, danas daleke 1990. godine, odlučio sam kontinuirano učiti od drugih, i u toj sam se edukaciji napatovao poprilično, nastojeći vidjeti različite tehnologije i upoznati se s raznovrsnim poslovnim politikama. Ali, od 2002. godine i ulaska u zajednički posao s »Kolpom« naš cjelokupni proizvodni proces se obavlja i realizira prema slovenskom sustavu, prema kojemu smo ustrojili rad u našoj tvrtki. Danas »Bane« funkcionira poput »Kolpe« i mislim da je to jako dobro, a kontinuirani napredak dokazuje ispravnost naše poslovne orijentacije.

U Novom Sadu obilježen Europski dan jezika, 26. rujan

Jezik je ogledalo ljudske duše

*Učiti jezik bez predrasuda i stida u što većoj mjeri u prirodnoj atmosferi * Umjeti govoriti s nekim na njegovom jeziku znak je poštovanja drugog čovjeka, njegove kulture i tradicije*

U cijeloj se Europi 26. rujan obilježava kao Europski dan jezika, te je i Pedagoški zavod Vojvodine u suradnji s Pokrajinskim tajništvom za obrazovanje i kulturu organizirao jednodnevnu konferenciju na kojoj je bilo nazočno preko 50 sudionika raznih zanimanja i interesiranja iz oblasti obrazovanja i jezika.

»Obilježavanje Europskog dana jezika znači naglasiti prednost višejezičnosti ili jezične raznolikosti, ukazati na važnost nadvladavanja svih prepreka, koje nastoje onemogućiti ljude da poznavanjem drugog jezika steknu iskustvo neposrednosti«, rekla je ravnateljica Pedagoškog zavoda Vojvodine Lenka Erdelj u uvodnoj riječi.

EUROPSKI JEZICI U VOJVODANSKIM ŠKOLAMA: Kažu da se bogatstvo čovjeka ogleda u njegovom znanju drugih

tajnika za obrazovanje i kulturu ogradila se od takozvanih vojvođanskih europskih jezika kao što su: mađarski, slovački, srpski ili hrvatski (o kojima je bilo riječi prošle godine na isti dan) i nazočnima ukazala na postojeću situaciju u školama, koja je s jedne strane bila iznenađujuća a s druge i nije.

»Nije nam iznenađenje što je veliki broj djece zainteresirano za engleski jezik, niti što veliki broj djece pokazuje nezainteresiranost za ruski jezik, ali nam je iznenađenje što je opalo interesiranje za francuski jezik, koji se službeno govori u pet europskih zemalja i u velikom dijelu afričkog kontinenta, dok je interesiranje učenika za njemački jezik u stalnom padu, i to je iznenađenje«, rekla je Danica Stefanović. Kako je rekla, razlog opadanju interesiranja za učenje njemačkog jezika treba

Europski stav Pokrajine

Među nazočnima bio je i Ivan Stipić, član Hrvatskog nacionalnog vijeća zadužen za obrazovanje, koji je nakon konferencije za »Hrvatsku riječ« rekao kako je stekao pozitivno iskustvo u prijatnoj radnoj atmosferi.

»Jasno se vidio europski stav Pokrajine i Prosvjetnog zavoda Vojvodine, koji žele razviti u našem sustavu obrazovanja i odgoja europski pristup učenja jezika, gdje će se svi jezici naći ravnopravno u školama«, kazao je Ivan Stipić. Po njegovim riječima krajnji je cilj i pouka konferencije da svi mi progovorimo dva ili više jezika i to bez predrasuda i srama, već spontano i prirodno.

Cilj konferencije: popularizacija višejezičnosti

ili stranih jezika, i što više jezika čovjek umije govoriti to je njegova duša bogatija. Ovu su tezu tijekom konferencije nazočni umnogome potvrdili, kako su i sami rekli nakon konferencije.

Pomoćnica pokrajinskog tajnika za obrazovanje i kulturu Danica Stefanović govorila je na konferenciji o europskim jezicima u vojvođanskim školama. Ukazala je na stanje tih takozvanih velikih europskih jezika kao što su: njemački, engleski, ruski ili francuski. Tijekom izlaganja pomoćnica

tražiti u povijesnim činjenicama i sve dok se i mi, kao institucije koje se bave jezikom i obrazovanjem i njemačka društva i institucije, ne budemo potrudili promijeniti situaciju, stanje se neće mijenjati, zaključila je Stefanović.

»Kultura govora, čitanja i pisanja najbolje je ogledalo ljudske duše, a poznavanje stranih jezika je znak ljudske superiornosti, jer tako možemo prenositi svoja znanja i vještine na druge generacije. Znati govoriti s drugima na njihovom jeziku je znak

poštovanja drugog čovjeka, njegove kulture i tradicije, jer je učenje drugog jezika i jezika društvene sredine najčudesnije sredstvo međusobnog upoznavanja naroda, sredstvo tolerancije, dio kulturnog naslijeđa i identiteta«, kazala je ravnateljica PZV Lenka Erdelj.

KAKO UČITI STRANI JEZIK: Pokraj stanja u školama u vezi stranih jezika, mnogo se govorilo o metodici učenja jezika. Kao što su neki sudionici naglasili, strani se jezik do sada učio na dosta zatvoren, mistificiran način, kao artefakt i umetak, a ne onako kako se već desetljećima uče jezici u europskim školama, čiji model i mi težimo prihvatiti i primijeniti u obrazovanju. Po riječima Ibolye Gera, profesorice na Sveučilištu u Novom Sadu, jezik ima dušu i tijelo i kao takav treba se učiti u prirodnoj atmosferi, oslobođen od svih predrasuda i stega, te srama i stida, pogotovo kada se radi sa starijim učenicima, koji su već razvili svoju fonologiju.

POKRENUTE ZNAČAJNE TEME: Po riječima Danice Stefanović cilj konferencije je bio populariziranje višejezičnosti s naglaskom na »velikim« stranim jezicima koji je i ostvaren tijekom konferencije, jer, kako je rekla, dvorana je bila puna, diskutanata je također bilo puno, pokrenute su mnoge značajne i važne teme, o kojima ćemo razmišljati i iznaći načine da ih riješimo u budućnosti.

D. Popov

Deseti dijalog povjesničara i historičara u Osijeku

Šepanje na lijevu pa na desnu nogu

*Dijalog povjesničara i historičara međunarodni je znanstveni skup povjesničara, prije svega iz Hrvatske i Srbije * U dosadašnjih devet skupova, pa i na ovom desetom, osječkom, sudjelovali su osim povjesničara i demografi, ekonomisti, filozofi, sociolozi, arhivisti i muzealci, novinari i publicisti*

Piše: Zdenko Samaržija

Fotografije: Željko Krušelj

Deseti dijalog povjesničara i historičara, u organizaciji Zaklade Friedrich Nauman i Odsjeka za povijest Filozofskoga fakulteta u Osijeku, održan je od 22. do 25. rujna u Osijeku. Premda su teme Desetih dijaloga bile »Od konflikta do rata« te »Suočavanje sa zločinom«, pedesetak hrvatskih i srpskih povjesničara nekoliko su dana razgovarali o mnogim problemima zajedničke povijesti.

Moderatori su bili *Davor Marijan* sa Hrvatskoga instituta za povijest iz Zagreba s referatom »Uloga Jugoslavenske narodne armije u krizi i raspadu Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije«, *James Sadkovich* sa Sveučilišta iz Wisconsin-Milwaukee, koji je pročitao referat »Internal War and the conflicts in Yugoslavia«, *Ivo Goldsteine* sa Filozofskoga fakulteta iz Zagreba s referatom »Doživljaj žrtve u

početku Drugoga svjetskoga rata u nas 1941. godine«, te *Nikola Samardžić*, sa Filozofskoga fakulteta iz Beograda, s referatom »Poreklo zločina u evropskoj perspektivi«.

RADIONICE: Središnji događaji, dakako u sadržajnom smislu, bili su razgovori u radionicama. Od pet planiranih radionica, referati su pročitani u četiri radionice – izostala je radionica o udžbenicima, gorućem problemu obje historiografije, osobito tretiranja Srba u hrvatskim udžbenicima te Hrvata u srbijanskim udžbenicima. *Dušan Gamser* bio je moderator radionice »Nacionalni identitet (i) Hrvata i Srba«, *Dušan Dinić* u radionici »Razdoblje socijalističke Jugoslavije«, *Igor Graovac* »Ljudski gubici Srbije i Hrvatske u 20. stol(j)eu«, dok su moderatori četvrte radionice »Dijalog disidenata« bili *Daniel Ivin* i *Andreja Gržina*.

Živu riječ među znanstvenicima ne može ništa nadomjestiti: sa skupa u Osijeku

Izostala najvažnija radionica

Od pet planiranih radionica, referati su pročitani u četiri radionice – izostala je radionica o udžbenicima, gorućem problemu obje historiografije, osobito tretiranja Srba u hrvatskim udžbenicima te Hrvata u srbijanskim udžbenicima.

Na žalost, većina se referata pročitanih na radionicama doticala usko nacionalnih tema pa ih je druga strana teško pratila. »Problemi Mačeka i HSS-a u emigraciji«, »Liberalizam u Srbiji«, »Staleško udruženje katoličkih svećenika Hrvatske u službi komunističkoga režima« samo su neki referati kojima je mjesto na skupovima nacionalnih historiografija – sadržajno i metodološki uopće se ne dotiču zajedničke povijesti Srba i Hrvata; te procese povezuje ih tek kronološka podudarnost i

Osnaženje političke kulture

U nekim se nedobronamjnim krugovima sudjelovanje na dijalozima i danas kvalificira razvijanjem bratstva i jedinstva. Uspjesi zemalja u tranziciji mjere se, osim po razvoju demokracije, pravne države i tržišnoga gospodarstva, i po osnaženju političke kulture, koja se pak temelji na pravilnom ophođenju prema vlastitoj povijesti i povijesti regije. Na dijalozima sudjeluju povjesničari liberalne orijentacije, no na njih se pozivaju i povjesničari bliski vlasima i povjesničari kojima je blisko desničarstvo – uvriježeno je razmišljanje da je konzervativizam jedini mogući stav hrvatskih povjesničara.

prostorni okvir. Neki referati su ispod razine maturnoga rada, poput »Uloge Slavo-nije u Hrvatskom proljeću« *Zlatka Đukića*, asistenta na Filozofskom fakultetu u Osijeku. Nešto kvalitetniji, premda je to opako daleko od suvremenih povijesnih metoda ali pokazuje krizu metoda i identiteta hrvatske historiografije te potpuni izostanak kriterija u napredovanju u znanstvenim zvanjima, su referati *Pave Žarkovića* (»Turska osvajanja Slavonije i Srijema i njihov utjecaj na etničke i vjerske promjene u 16. i 17. stoljeću«) te *Ivana Balte* (»Neke hrvatske i srpske nacionalne ideologije u nacionalnom identitetu 19. i 20. stoljeća«) s Filozofskog fakulteta u Osijeku. Mnogo je kritika (sadržajnih i metodoloških) bilo na referat *Jamesa Sadkovicha*. Nasuprot tim i takvim referatima stoje referati *Igora Graovca* (»Pokazatelji o civilnim žrtvama u bivšem, pod zaštitom Ujedinjenih naroda, Sektoru Zapad u Bljesku i nakon njega«), *Zorana Đerića* iz Novoga Sada (»Srpski pisci kao svedoci sa/učesnici, žrtve posljednje decenije 20. veka«), *Mire Radojević* s beogradskog Filozofskoga fakulteta (»Jugoslovenska politička emigracija i Milovan Đilas«), *Darka Gavrilovića* s novosadskog Filozofskoga fakulteta (»Zarobljenici nacionalizama«), *Darka Dukovskog* s riječkog Filozofskoga fakulteta (»Hrvatsko proljeće u Istri i Rijeci«), *Momčila Mitrovića* s Instituta za savremenu historiju iz Beograda (»Jugoslovenska

Rekli su...

Momčilo Mitrović: Proširiti krug sudionika

»Očekujem da se krug sudionika proširi na mlađe povjesničare jer bez istraživanja s novim metodama nećemo daleko dospjeti. Samo nove snage, neopterećene nacionalnim mitovima i drugim predrasudama, mogu u postojećoj građi pronaći prave teme te ih valjano obraditi u duhu strukturalne povijesti«.

Mira Radojević: Nema konačnih odgovora

»Očekujem da razmijenimo mišljenja, literaturu te da (nemoj ovo snimati) ukrademo metode istraživanja jedni od drugih. Dok europski povjesničari većinu vremena na studiju uče istraživati po raznim metodama, naši studenti biffaju podatke. Tek kada sam počela istraživati metode drugih povjesničara shvatila sam da povijest nema konačnih odgovora, a da slika prošlog vremena ovisi, prije ga, o svjetonazoru povjesničara!

Darko Duhovski: Razgovarajmo o udžbenicima

»Očekujem da se puno više razgovara o udžbenicima, osobito o percepciji Hrvata u srbijanskim udžbenicima i percepciji Srba u hrvatskim udžbenicima...Dolazili su na prethodne razgovorima autori udžbenika i razgovarali su o toj problematici, no nisam siguran da je od tih razgovora bilo veće koristi – dovoljno je pogledati naše udžbenike«

Igor Graovac: Prvi put isti zaključci

»Zadovoljan sam jer su i srpski i hrvatski povjesničari koristeći iste metode prvi puta došli do istih zaključaka o broju o žrtava u nekom procesu. To je znak dezideologizacije i napretka u strukturi istraživanja.«

Miroslav Perišić: Srbija je stala

»Na žalost, Srbija je stala. Đinđić je podcijenio snagu mafije i drugih centara moći, kojima nije odgovarala promjena. To se snažno reflektira na povijesnu znanost. Čitali ste nove srpske udžbenike i pisali o njima – znate da se nakon šepanja na lijevu nogu, koje je trajalo pola stoljeća, počelo u Srbiji šepati na desnu nogu. Strašno.«

Razvijanje demokracije ili bratstva i jedinstva: moderatori Desetih dijaloga

stvarnost u anonimnim dostavama Josipu Brozu Titu između 1955. i 1965. godine») te *Radine Vučetić* s Filozofskoga fakulteta u Beogradu koja je upoznala sudionike Dijaloga s radom dijela hrvatskih, srbijanskih, bošnjačkih povjesničara te povjesničara Hrvata i Srba iz BiH na izradi alternativnog udžbenika, zapravo, zbirke izvora za razdoblje socijalističke Jugoslavije. Referat *Gorana Milolardovića* (Institut za savremenu istoriju) zainteresirao je umalo sve sudionike i oko njemu se razgovaralo i nakon svršetka rada u radionicama. »Mehanizam djelovanja filmske cenzure u Ju-

goslaviji od 1945. do 1955. godine« je dio njegovih istraživanja vezanih uz doktorsku disertaciju, kojom nastoji pokazati kako je djelovala cenzura te odgonetnuti zašto su pojedini filmovi cenzurirani, a zašto neki nisu.

RAZGOVOR: Živu riječ među znanstvenicima ništa ne može nadomjestiti i premda su ukoričena sva plenarna izlaganja i izvave-referati s radionica (objavljeno je približno 5000 stranica u 9 zbornika radova i još u nekim ukoričenim izdanjima), najvažniji segment dosadašnjih dijaloga bili su i ostali osobni kontakti sudionika. Na-

mjera dijaloga nije približiti historiografije, miješati se u metode istraživanja pojedinih historiografija niti stvarati zajedničke zaključke. Namjera je dijaloga širenje političke kulture približavanjem povjesničara, omogućavanjem kolanja ideja te stvaranjem uvjete da se povjesničari novijih generacija upoznaju.

Prvi dijalozi, pomalo konspirativni, održani su u Mađarskoj (1998. godine) i pokazali su koliko je sramno niska razina političkoga obrazovanja kreatora hrvatskoga i srpskoga medijskoga miljea – sudionici su proglašavani nacionalno nepouzdanima jer razgovaraju s dojučerašnjim neprijateljima. U nekim se nedobronamjernim krugovima sudjelovanje na dijalozima i danas kvalificira razvijanjem bratstva i jedinstva. Uspjesi zemalja u tranziciji mjere se, osim po razvoju demokracije, pravne države i tržišnoga gospodarstva, i po osnaženju političke kulture, koja se pak temelji na pravilnom op- hodađu prema vlastitoj povijesti i povijesti regije. Na dijalozima sudjeluju povjesničari liberalne orijentacije, no na njih se pozivaju i povjesničari bliski vlasima i povjesničari kojima je blisko desničarstvo – uvriježeno je razmišljanje da je konzervativizam jedini mogući stav hrvatskih povjesničara. Na dijalozima se takvi povjesničari trude ukrstiti dokaze te s puno žuč diskutiraju s »protivničkom« stranom. Autoparaliza je teška bolest, no hrvatska je historiografija, uz brojne već spomenute anomalije i historičarske crvuljke, na pravom putu. Opće je uvjerenje da su dijalozi tome puno doprinijeli.

Srbijanska je historiografija pola stoljeća šepala na lijevu nogu, petnaestak godina šepa na desnu nogu i vrijeme je da srbijanska historiografija stane na obje noge i podigne glavu. Ovi će razgovori pridonijeti da joj glava ne odleti u oblake. Međutim, centri moći u postđinđićevoj eri pokazali su maligno lice cementirajući zatečeno stanje. Očito da mnogima u vlastima ne odgovaraju pomaci.

Gosti

Organizatori su se i ove godine pobrinuli da na Dijalozima sudjeluju sudionici nekih povijesnih događanja. Dok su prijašnjih godina u radu Dijaloga sudjelovali *Dušan Bilandžić*, *Stjepan Mesić* i *Latinka Perović*, ove je godine u radionici Dijalog disidenata sudjelovao *Marko Veselica*. I on i njegovi prethodnici, koji su i sami, izuzev Mesića, znanstvenici pa i povjesničari puno su pomogli u rasvjetljavanju povijesnih procesa u kojima su sudjelovali.

Zagrebu održan Forum hrvatskih manjina

Materinjim jezikom protiv asimilacije

U organizaciji Hrvatske matice iseljenika u Zagrebu održan Tjedan Hrvata iz Makedonije, a u okviru njega i Forum hrvatskih manjina Hrvati iz nekoliko europskih zemalja istaknuli su probleme s kojima se suočavaju u drugim zemljama, prije svega ističući asimilaciju, manifestiranu i kroz sve manju zainteresiranost za učenje hrvatskog jezika**

U nekoliko zemalja Hrvati i danas nemaju status nacionalne manjine Hrvatske manjinske zajednice izvan Hrvatske traže kvalitetniju financijsku i moralnu potporu od strane njihove matice*

Piše: Dušica Dulić

U okviru Tjedna Hrvata iz Makedonije, koji je u Zagrebu trajao od 26. do 29. rujna, održan je sada već tradicionalni Forum hrvatskih manjina. Forum je stručni godišnji skup na kojemu se razmatra status, problematika i aktualnosti vezane za hrvatske manjine u europskim državama, a svake ga godine organizira Hrvatska matica iseljenika iz Zagreba.

otvorio je ravnatelj Hrvatske matice iseljenika *Nikola Jelinčić*, koji je okupljene podsjetio na nekoliko važnih političkih događaja i međudržavnih sporazuma koji imaju ili će tek imati utjecaja na položaj Hrvata u pojedinim zemljama. Spomenuo je, između ostalog, potpisivanje Sporazuma između Hrvatske i SiCG o zaštiti hrvatske manjine u SiCG i srpske i crnogorske u

zom. Predsjednik Saveza *Juraj Cvečko* rekao je na Forumu kako je uz organiziranje brojnih kulturnih manifestacija, tiskanje knjiga, izdavanje časopisa »Hrvatska rosa«, financijsku potporu mjerodavnih ministarstava Slovačke, najveći problem ove zajednice slabo znanje hrvatskoga jezika, unatoč tome što postoji slovačka gimnazija u kojoj se proučava i hrvatski jezik.

Predsjednik Saveza hrvatskih društava u Sloveniji *Ivo Garić* požalio se na skupu kako Hrvati u Sloveniji još nemaju status nacionalne manjine, kako ih nazivaju »priseljenicima«, unatoč tome što ih prema popisu iz 2002. godine u Sloveniji živi 35.642 ili 1,8 posto. Zanimljivo je da su status manjina, uz političku potporu svoje matice, izborile malobrojnije manjinske zajednice poput Mađara, Talijana i Nijemaca. Hrvati svoj nacionalni identitet u Sloveniji čuvaju kroz rad kulturnih društava, udruženih u Savez hrvatskih društava, izdaju i svoja glasila, a financijski ih pomažu i Hrvatska i Slovenija. Slovenija je od strane međunarodne zajednice u više izvješća o poštivanju manjinskih prava bila kritizirana zbog odnosa prema novim nacionalnim manjinama koje u Sloveniji čine čak 10 posto, no, pomaka za sada nema. Čak je i Koordinacija društava bivših naroda Jugoslavije upućivala više zamolbi na različite adrese sa zahtjevom priznanja manjinskih prava.

U Austriji se ove godine obilježava 50 godina od državnog ugovora iz 1955. kojim su gradišćanskim Hrvatima osigurana manjinska prava. Unatoč tomu, što je to zemlja koja ima najdulje razdoblje priznavanja hrvatske posebnosti u regiji, glavni je problem ovoga puta isključivo u odnosu Hrvata prema svojoj tradiciji. Postoje škole na hrvatskom (zajedničke s mađarskim), brojna tamburaška društva, ali je više nego evidentna asimilacija mladih koji ne govore hrvatski, ili pak vrlo slabo. Kako je na skupu u Hrvatskoj matici iseljenika rekla predsjednica Hrvatskog kulturnog društva

Svečano otvorenje Forum hrvatskih manjina

Kao mjesto dijaloga hrvatskih manjina i predstavnika matične im domovine, Forum je i ove godine okupio predstavnike Hrvata iz Austrije, Italije, Mađarske, Makedonije, Rumunjske, Slovačke, Slovenije i Srbije i Crne Gore, te predstavnike Ureda predsjednika Republike Hrvatske, Hrvatskog sabora, Vlade RH, mjerodavnih ministarstava, te diplomatsko-konzularnih predstavništava RH iz nekoliko zemalja.

Forum hrvatskih manjina u Zagrebu

RH, posjet predsjednika RH *Stjepana Mešića* dužnosnicima SiCG i čelnicima hrvatske zajednice na ovim prostorima, te je konstatirao kako je u proteklih godinu dana, od protekloga Forum, došlo i do promjena u krovnim tijelima hrvatskih zajednica u nekoliko zemalja.

MANJINE U ZEMLJAMA EU: U Slovačkoj već petanestak godina djeluju hrvatska kulturna društva, na čelu s krovnom institucijom – Hrvatskim kulturnim save-

u Gradišću *mr. Zlatka Gieler*, mladi i poslije nastupa u nekom hrvatskom programu, među sobom govore isključivo njemački, a za trenutačno je stanje prozvala i samu Hrvatsku rekavši kako se »ne ponaša kao matična, već kao maćeha«, jer se ne trudi mlade Hrvate iz Austrije pozivati u Hrvatsku, istaknuvši kako Slovenija ima takav odnos prema Slovencima u Austriji i oni bolje znaju svoj jezik, te puno više o svojoj kulturnoj baštini.

Hrvati u Italiji djeluju organizirani u zajednice, objedinjene u Savez hrvatskih zajednica u Italiji. Predsjednica ovoga Saveza *Snježana Hefti* rekla je na Forumu kako prema evidenciji hrvatskih državljana u Italiji ima oko 50.000 Hrvata, kako su »raštrkani« po cijeloj Italiji što znatno otežava organizirani rad, te kako ni mladi talijanski Hrvati ne govore hrvatski jezik. Postoje škole na hrvatskom organizirane u nekoliko većih gradova, no, sve to daje slabije rezultate i Hrvati iz Italije hrvatski progovore tek kad dođu u Hrvatsku na ljetovanje.

Borbu protiv asimilacije u prvi je plan istaknuo i predsjednik Hrvatske državne samouprave u Budimpešti *dr. Mijo Karagić*. Također je istaknuo kako mladi ne govore ili jedva govore hrvatski, zatim da je nizak natalitet koji najavljuje smanjivanje broja dječjih vrtića, te da je uz sve to i dalje cilj

ostvarivanje potpune kulturne autonomije. Hrvati u Mađarskoj imaju dvije krovne institucije, Savez Hrvata u Mađarskoj i Hrvatsku državnu samoupravu, priznata su manjina, no, nemaju izravnog zastupnika u državnom parlamentu. Utemeljili su Crkveni muzej Hrvata u Mađarskoj, pripremaju se za preuzimanje Hrvatskog kazališta u Pečuhu, a već idućega mjeseca iz vlastitih sredstava, uz već postojeće radijsko uredništvo u Pečuhu, pokreću još jednu radijsku emisiju na hrvatskom jeziku. U svibnju ove godine otvorili su i objekt na Pagu, gdje Hrvati iz Mađarske odlaze na ljetovanje, a u koji su s ovojednog Forumu pozvani i Hrvati iz drugih zemalja regije.

NA PUTU OSTVARIVANJA SVOJIH PRAVA: U Crnoj Gori ima oko 7.000 Hrvata, mnogi su se iselili tijekom devedesetih, a kako kaže predsjednik Hrvatskog građanskog društva Crne Gore *dr. Ivan Ilić*, preostali su izloženi tihoj asimilaciji. Položaj im je još uvijek nedefiniran, priznati su tek za etničku grupu. Čeka se na usvajanje Zakona o manjinama, no, pretpostavlja se da do njegova usvajanja neće doći prije no što se konačno riješi status državni zajednice, odnosno Crne Gpe. Politički položaj Hrvata u Crnoj Gori se, prema njegovim riječima, značajno popravio zbog sve kvalitetnijih međudržavnih odnosa CG i RH, Hrvati se sve bolje organizira-

ju kroz kulturne organizacije, a od 2003. imaju i političku stranku, Hrvatske građanske inicijative. Sudjelovali su na lokalnim izborima u Tivtu i Kotoru, a danas participiraju u vlasti Općine Tivat. Otpočeli su i sati hrvatskog jezika, izdaju dvomjesečnik »Hrvatski glasnik«, a jedan od još uvijek aktualnih problema je nedostatak prostorija za rad hrvatskih institucija u Crnoj Gori.

Predsjednik Zajednice Hrvata u Makedoniji *Ivan Šišak* procjenjuje kako u Makedoniji živi oko 5.000 Hrvata, iako je zadnji popis stanovništva prije dvije godine pokazao da je taj broj znatno manji, 2.686 Hrvata. Cilj ime je izboriti se za status kakav imaju Makedonci u Hrvatskoj. Od Makedonije su u Skoplju dobili prostorije za rad, imaju zadovoljavajući prijam kod vlasti i stanovništva te zemlje, no i dalje nisu manjina, već »ostali«.

U Rumunjskoj Hrvati djeluju kroz Zajedništvo Hrvata u Rumunjskoj, iščekuju Zakon o manjinama koji je u proceduri, imaju vijećnike na lokalnoj razini, te zastupničko mjesto u državnom parlamentu. Hrvatski se jezik izučava u svim školama gdje žive Hrvati, a kao jedan od problema u radu istaknut je nedostatak knjiga na hrvatskom jeziku.

Predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji *Josip Z. Pekanović* podsjetio je ukratko okupljene na teška povijesna

Čelnici Hrvata iz nekoliko europskih zemalja u razgovoru s predstavnicima matične domovine

razdoblja za Hrvate ovoga područja, na umjetne podjele Hrvata, te je kao pozitivan ocijenio razvoj događaja nakon 2000. godine kada su Hrvati postali nacionalna manjina, pokrenuli prvu televizijsku emisiju na hrvatskom, utemeljili Hrvatsko nacionalno vijeće, otpočeli nastavu na hrvatskom jeziku u osnovnim školama, te istaknuo kako Hrvati, preko DSHV-a, imaju svoje vijećnike u Somboru, Apatinu i Subotici, zamjenika predsjednika Općine Subotica, te jednog zastupnika u Skupštini AP Vojvodine. Naglasio je i kako su neki recidivi prošlosti ipak ostali, podsjetivši kako je jedina TV emisija na hrvatskom jeziku na TV NS bila skidana s programa, kako je dvoje hrvatskih novinara tuženo, te zatim kako je uslijedilo pokretanje nove emisije u istoj televizijskoj kući bez suglasnosti HNV-a.

Tjedan Hrvata iz Makedonije

Hrvatska matica iseljenika i njezin Odjel za hrvatske manjine tradicionalno su organizirali tjednu manifestaciju u Zagrebu, jedanaestu godinu zaredom, kojom se u Zagrebu predstavljaju hrvatske autohtone manjine iz Europe. Ove se godine posebna pozornost posvetila kulturnom i društvenom životu hrvatske zajednice u Makedoniji.

Tjedan Hrvata iz Makedonije održan je pod visokim pokroviteljstvom predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića od 26. do 29. rujna a pratilo ga je niz zanimljivih događanja kojima su se Hrvati iz Makedonije predstavili matičnoj domovini.

Okrivio je aktualnu vlast u SiCG da podupire osnutak i rad Bunjevačkog nacionalnog vijeća, rekao je i kako se »priprema uvođenje tzv. bunjevačkog jezika u škole, te kako je zahtijevano od Katoličke crkve uvođenje tzv. bunjevačkog jezika u liturgiju«. Stavivši akcent na cijepanje hrvatskog korpusa Pekanović je ukazao na veliku važnost potpore matične države, kako onu materijalnu, tako i moralnu. Najavio je i inicijativu da se rodna kuća Bana Josipa Jelačića pretvori u Dom vojvodanskih Hrvata, uz otvaranje Muzeja Bana Jelačića i restorana, a sve s ciljem da taj objekt postane Dom vojvodanskih Hrvata.

RAČUNATI NA POTPORU MATICE: Na Forumu hrvatskih manjina u Zagrebu okupljenima se obratila saborska zastupnica i predsjednica Odbora za useljeništvo

Zdenka Babić Petričević koja je istaknula kako djelovanje hrvatskih zajednica u drugim zemljama ne ovisi samo o matici već i o samoj zajednici, no, da je potpora matice svakako važna. Ponovila je kako Hrvatska za svoje zajednice čini koliko može i kako

bora za hrvatske manjine u europskim državama *Ivana Sućec-Trakoštanec*, zatim *Vladimir Lončarević* iz Ureda predsjednika Republike Hrvatske, načelnik Odjela za useljeništvo i iseljeništvo *Mišo Munivra* - na, generalni konzul RH u Crnoj Gori *Ivan*

Otvorenje Tjedna Hrvata iz Makedonije

se ne može poreći da je od uspostave svoje suverenosti do danas učinila mnogo. Predložila je i da se na sljedeći Forum hrvatskih manjina pozovu i veleposlanici zemalja iz kojih se okupljaju hrvatske manjinske zajednice, te da i dalje zajednicama prioritet mora biti očuvanje hrvatskog jezika, kao prvog koraka u očuvanju svoje kulturne baštine. Predložila je i da nazočni predstavnici Ministarstva vanjskih poslova sve otvorene probleme koje su čuli na Forumu dignu na državnu razinu, kako ne bi ostali samo na razini Hrvatske matice iseljenika. Spomenula je i kako je od hrvatske Vlade tražila donošenje registra hrvatskih iseljenika i pripadnika hrvatske nacionalne manjine u drugim zemljama, kako bi se imao precizniji uvid u iseljeništvo, koje je, prema njezinim riječima, Hrvatsku veoma zadužilo pri uspostavi njezine suverenosti. Poslije uvodnih izlaganja uslijedila je diskusija u koju se uključio i načelnik Odjela za hrvatske manjine MVP *Andrija Jakovčević*, koji je istaknuo kako su problemi manjina uglavnom iste kategorije, te kako se moglo primijetiti da se napravilo dosta od prošloga Forumu, posebice Ministarstvo znanosti, obrazovanja i kulture. Nazočnima se obratila i predsjednica Podod-

Škarić, generalni konzul RH u Pečuhu *Ivan Bandić*, u ime Veleposlanstva RH u Beogradu *Branimir Lončar*; te načelnica Odjela za međunarodnu suradnju i školstvo u inozemstvu *Sanja Suto*, koja je govorila o pomacima glede organiziranja hrvatske nastave u dopunskim školama u inozemstvu, a najavila je i verifikaciju hrvatskih udžbenika na Kosovu. Forumu je nazočio i novoimenovani veleposlanik RH u Makedoniji *Ivo Kujundžić*.

Na prijedlog predsjednika HNV-a Josipa Z. Pekanovića zaključeno je kako se od Vlade RH treba zatražiti da pri planiranju i usvajanju proračuna za 2006. godinu planira i sredstva namijenjena autohtonim Hrvatima u susjednim zemljama koja su se ranijih godina dodjeljivala putem natječaja.

Usuglašeno je i kako se u proceduru Hrvatskog Sabora treba prosljediti prijedlog za lakši i brži primitak Hrvata izvan Hrvatske u hrvatsko državljanstvo, a predstavnici Ministarstva obrazovanja i športa Republike Hrvatske obećali su da će osigurati profesora hrvatskog jezika za područje Srijema čim se tamo steknu preduvjeti za početak nastave.

Otvoreno pismo Bunjevačke stranke najvišim srbijanskim dužnosnicima

Vlada nečinjenjem stvorila lošu klimu

*U pismu premijeru i predsjedniku Srbije podsjeća se da su Bunjevci na izborima dali podršku DSS-u, ali da su njihova očekivanja iznevjerena * Nositelji asimilacije Bunjevaca su, prema Bunjevačkoj stranci, DSHV, HNV, Republika Hrvatska i rimokatolički kler*

Vlada Republike Srbije svojim je nečinjenjem stvorila takvu političku klimu, da su umjesto prestanka napadi na Bunjevce intenzivirani. Ovo se kaže u priopćenju Bunjevačkog informativnog centra, u utorak dostavljenog javnosti. U priopćenju se navodi kako je predsjednik Bunjevačke stranke *Darko Babić*, 20. rujna ove godine poslao otvoreno pismo premijeru *Vojislavu Koštunici*, predsjedniku Srbije *Borisu Tadiću*, te predsjednicima odbora Skupštine Srbije za obranu i sigurnost, za međunacionalne odnose i za vanjske poslove.

Prijekor premijeru:
zgrada Vlade u Beogradu

U otvorenom pismu najvišim državnim dužnosnicima Srbije predsjednik Bunjevačke stranke kaže, između ostalog, sljedeće:

»Bunjevačka stranka se zalaže za afirmaciju tolerancije, prihvaćanje različitosti, što omogućava nesmetano očuvanje nacionalnog identiteta Bunjevaca i pripadnika drugih nacija i nacionalnih manjina. Bunjevci sa svojim jezikom, nacionalnim identitetom, kulturom i tradicijom pripadaju južnoslavenskim narodima s kojima imaju povijesne i kulturne veze stoljećima. Bunjevci se ne žele asimilirati ni u jedan drugi narod. Bunjevci imaju državljanstvo samo Srbije odnosno Državne Zajednice SiCG, jer drugu državu nemamo, a i nije nam potrebna. Želimo da se u Srbiji stvore takve pravne pretpostavke koje će nama Bunjevcima, kao ravnopravnim građanima, pružiti osjećaj sigurnosti da smo kod kuće, u svojoj domovini. Smatramo da se u Srbiji ne smije tolerirati bilo koji oblik diskriminacije i težnje za superiornošću. Bunjevačka stranka je spremna za suradnju sa svim političkim organizacijama i drugim institucijama koje se zalažu za slične ciljeve. U dosadašnjem periodu nama Bunjevcima nije dana mogućnost da utječemo na odluke koje su od vitalnog značaja za naše živote i budućnost... Samoorganiziranje i svijest o nacionalnoj pripadnosti, koju su Bunjevci iskazali na posljednjem popisu

stanovništva na kojem nam je po drugi put omogućeno da se izjasnimo kao Bunjevci, izazvalo je uznemirenost u Republici Hrvatskoj i kod dijela pripadnika hrvatske nacionalne manjine u Subotici i Somboru. Očigledno je da asimilacija Bunjevaca u Hrvate nije uspješno završena. Osnivanje Nacionalnog vijeća bunjevačke nacionalne manjine i sudjelovanje Bunjevačke stranke na republičkim izborima 2003. godine kada smo dali podršku DSS-u, izazvalo je još veće napade na nas Bunjevce. Smatrali smo da će nova Vlada Republike Srbije striktno provoditi pravo. Da će sukladno zakonu spriječiti političko-pravno nasilje nad Bunjevcima. Da će se steći uvjeti da lakše ostvarimo svoja prava kroz legalne institucije države u oblastima kulture, obrazovanja, informiranja i službene uporabe jezika. Na žalost, nismo bili u pravu. Vlada je svojim nečinjenjem stvorila takvu političku klimu da su umjesto prestanka intenzivirani napadi na nas Bunjevce.»

U nastavku otvorenog pisma *Darko Babić* navodi kako su u Bunjevačkoj stranci uradili procjenu o »daljnjim mjerama i aktivnostima koje su usmjerene na asimilaciju Bunjevaca u Hrvate«, te kako su procijenili da će »kao i do sada, nositelji biti DSHV i HNV, uz podršku institucija Repu-

blike Hrvatske i rimokatoličkog klera«. Dodaje se kako je »na žalost, izostala bilo kakva aktivnost od strane Vlade Republike Srbije i Savjeta Vlade RS za nacionalne manjine, u zaštiti i ostvarenju naših prava«.

Pismo završava informacijom o »aktivnostima koje su poduzele institucije hrvatske nacionalne manjine«: »Spriječili su uvođenje izbornog predmeta za prva tri razreda osnovne škole – bunjevački jezik s elementima nacionalne kulture; inicirali gašenje i utapanje Bunjevačkog nacionalnog vijeća u Hrvatsko nacionalno vijeće; zalažu se da u idućem Ustavu Srbije onemoguće postojanje Bunjevaca; iskoristili su žetelačke svečanosti Dužijanca za odlučivanje iznošenje stava Rimokatoličke crkve o Bunjevcima kao etničkoj skupini hrvatskog naroda; iskoristili su svečanu skupštinu povodom 15. godišnjice osnivanja DSHV-a da formiraju mišljenje u javnom mnijenju da su Bunjevci izmišljena nacija od strane Republike Srbije s ciljem asimilacije pripadnika hrvatske nacionalne manjine u Bunjevce.«

Zbog svega navedenog, Bunjevačka stranka očekuje odgovor od premijera Republike Srbije.

N. V.

Regiranje Udruge građana »Bunjevačko kolo« iz Sombora

Neumjesna odluka Bunjevačke stranke

Predsjedništvo Udruge građana »Bunjevačko kolo« iz Sombora, nakon što je iz tiska saznalo da je Bunjevačka stranka iz svog članstva isključila tri člana Nacionalnog vijeća nacionalne manjine Bunjevaca, navodno zbog toga što su predstavnici tog Vijeća bili na Dužijanci koju je održala Općina Subotica, na svojoj sjednici održanoj 14. rujna 2005. donijelo je Odluku, kojom se ograđuje od ovakvog postupka Bunjevačke stranke, kao neumjesne, nesvrshodne i neprincipijelne, jer: 1) Odluku o odlasku na spomenutu Dužijancu nisu donijeli ljudi koji su isključeni, nego Nacionalno vijeće bunjevačke nacionalne manjine, jednoglasno na svojoj sjednici održanoj u Somboru 27. kolovoza 2005. godine, te su predstavnici Vijeća bili u obvezi tu odluku izvršiti i zato ih nitko nije mogao pozivati na odgovornost. 2) Poziv na Dužijancu je došao od Općine Subotica i predstavnici Bunjevačkog kola u Nacionalnom vijeću Bunjevačke nacionalne manjine su smatrali, kao uostalom i svi članovi, da jest u redu da se odlaskom po tom pozivu iskaže dužno poštovanje Općini Subotica. 3) Jest činjenica, da su ovu Dužijancu uglavnom organizirale hrvatske kulturne institucije, ali su sudjelovale i neke bunjevačke, pa jest umjesno stoga da se odlaskom na tu prigodu iskaže poštovanje svim sudionicima pa i drugoj nacionalnoj manjini, jer su predstavnici Nacionalnog vijeća išli na takve prigode svim nacionalnim manjinama gdje su takve pozive dobivali, te mislimo da nije u redu u tom smislu praviti razlike, bez obzira o kojoj se nacionalnosti radi, i kakvi su njihovi povratni maniri. Ovakvim odlaskom Bunjevačka nacionalna manjina pokazuje svoje manire, a ne tuđe, i treba ostati dosljedna njima, što svakako ne znači da odstupa od bilo kojeg svog stava, po bilo kom pitanju. 4) Postoji još čitav niz razloga korektnosti, svojstvene Bunjevcima za ovakvu odluku Nacionalnog vijeća bunjevačke nacionalne manjine koje nećemo dalje nabirati, a Bunjevci ih nose u duši i stoga ih i sami osjećaju. Stoga Predsjedništvo smatra da se ovom odlukom nanosi šteta nacionalnim interesima Bunjevaca, te smatra da Bunjevačka stranka tako donesenu odluku treba što prije opozvati, kako bi se umanjila šteta koju ovakva odluka nanosi bunjevačkim nacionalnim interesima.

Predsjedništvo KUD »Bunjevačko kolo« Sombor«, Dragan Kubatov

Trogodišnje iskustvo voćara Ivana Gunića

U ovom se poslu mora ustrajati

*Jabuke donose novac u jesen i zimi * Krenuo s breskvama i kruškama koje rađaju svakih 15 dana, kako bi se ranije okrenuo novac * Ništa bez pomoći stručnjaka * Država ne bi trebala uvoziti jabuke i trebala bi napraviti hladnjače * Ove godine će biti dosta jabuka u ovim krajevima, dok je dolje u Srbiji bilo tuče pa je rod manji*

Tekst i fotografije: Nada Sudarević

Ljutovo je malo mjesto nadomak Tavankuta, u kojem Ivan Gunić ima posaden voćnjak površine jednog hektara. Voćnjak je star samo tri

Brzo do boca

Insekt cvjetojed mi je napao voćnjak u fazi cvjetanja. Pošto nisam mogao obaviti prskanje jer bi uginule i pčele, stručnjak mi je savjetovao da prikupim 140 plastičnih boca i u njih stavim vodu i negro bombon u koji će ući cvjetojedi. Bio je Prvi svibnja, na Paliću puno praznih boca, a meni je bilo nezgodno skupljati ih. No, ipak sam na drugi način riješio problem, uspio sam nabaviti boce i sad ih čuvam jer su mi sačuvale voćnjak.

godine. Na tom jednom hektaru zasađeno je 1500 stabala jabuka, od toga 630 stabala ajdareda, 140 stabala zlatnog delišesa, 140 greni smita, 140 jonagolda i 280 stabala mucu jabuka. Posao je, kaže Ivan Gunić, započeo nakon smrti svoga tasta. U odabiru sorti pomogao mu je prijatelj Branko Matković. Najveći je posao bio zasađiti voćkice tanke kao prut i taj je posao odradio uz pomoć rodbine i prijatelja. Prve godine je sve sam prskao ručno, a sada je, kaže, lakše jer koristi mehanizaciju. Izbušio je bunar na 50 metara dubine i je-dan je od rijetkih u ovom kraju koji koristi sustav za navodnjavanje »kap po kap«.

Interesantno je u ovoj priči to, što se Ivan Gunić nikada prije nije bavio voćar-

stvom.

► **Koristite li usluge stručnjaka i stručnih savjeta?**

Uvijek se oslanjam na stručnjake, a najviše mi pomaže diplomirani agronom Florijan Farkas, koji kao stručnjak nadgleda voćnjak i daje savjete o pravovremenom prskanju. Sustav za navodnjavanje je utjecao da se stabla dobro razvijaju. Stručnjaci kažu da su se stabla toliko razvila da voćnjak djeluje stariji.

► **Mislite li proširiti posao?**

Jabuke donose novac u jesen i zimi. Krenuo sam s breskvama i kruškama koje rađaju svakih 15 dana, kako bih ranije došao do novca. Breskve se koriste za jelo i »dunst«, a kruške za jelo te najviše za ra-

Voćarstvo kao budućnost

Četrdesetogodišnji Ivan Gunić rođen je u Subotici, a djetinjstvo i mladost proveo je u Bajmoku. Po završetku srednje škole zaposlio se u Solidu pa zatim u Premixu, gdje i danas radi. Kad se oženio, kratko je živio u Ljutovu, ali se odlučio za život u gradu, gdje živi sa suprugom i dvije kćerke u kući koju su sami izgradili. Iako živi u gradu, planira u budućnosti baviti se voćarstvom.

kiju. Još ne planiram proširenje jer nemam hladnjaču. A kada imaš hladnjaču, onda možeš pričekati bolje uvjete na tržištu. Sadnja voćnjaka je velika investicija i dugo treba čekati, kako bi posao počeo donositi novac. Mora se ustrajati, bude dosta grešaka i ispravljam ih u hodu. Budući da radim u firmi, da bih poprskao voćnjak, ustajem rano, nekad i u tri sata ujutro. Na imanju radimo nas dvoje, supruga i ja. Za ove tri godine uložili smo oko 8000 eura.

► Je li uobičajeno da se mladi ljudi odlučuju na sadnju voćnjaka?

Teško je ovo sezonsko kopanje i vidim da se baš ne odlučuju za ovaj oblik zarade, koji je meni bio izlaz da osiguram bolju egzistenciju svojoj obitelji. Mene ovaj posao opušta. Ako iduće godine u vrijeme cvjetanja ne bude kiše, imat ću dobar rod. Ove godine sam uložio oko 800 eura i 200 litara nafte.

► Kakav je odnos države prema voćarstvu?

Ima povoljnih kredita, ali država ne bi trebala uvoziti jabuke i trebala bi napraviti hladnjače. Ove godine će biti dosta jabuka u ovim krajevima, dok je dolje u Srbiji bilo tuče pa je rod manji.

► Kako uskladjujete posao u poduzeću u kojem radite s ovim u voćnjaku?

Radit ću oba posla dok god mogu stizati kvalitetno uraditi i jedan i drugi. Kada budem godišnje više zarađivao u voćnjaku nego u poduzeću, tada ću vjerojatno raditi samo u voćnjaku.

Sadnja voćnjaka je velika investicija: Ivan Gunić

Ekološke i tretirane jabuke

U crni ljutovački pijesak prije tri godine zasađene su sadnice jabuka pod istim klimatskim i meteorološkim uvjetima. Na jabuke na desnoj slici primijenjene su sve agrokemijske mjere, dok su jabuke na lijevoj slici potpuno ekološke. Razlika u visini stabla je skoro jedan metar u korist tretiranih jabuka, a i rod na njima je znatno bolji. Kolika bi trebala biti cijena ekoloških jabuka, da bi se isplatilo proizvoditi ih, pita se Ivan Gunić?

Otvoreno prvenstvo Subotice u biciklizmu

Trka u gradu

U Subotici je prošle nedjelje održano Otvoreno prvenstvo Subotice koje je ujedno bilo i tekuće kolo Lige Srbije i Cr-

ne Gore u biciklizmu. Okupilo je 25 ekipa s ukupno 120 natjecatelja.

U prvoj treći nastupili su seniori i juniori,

kojima su zatim predstojala 93 kilometra do konačnog cilja. Trku je dugo vodio Subotičanin u dresu Partizana, *Zsolt Der*, međutim, u finišu se morao zadovoljiti trećim mjestom i pobjedom u sprint krugu, a prvoplasirani je bio *Mladen Mirković* (Borac Čačak), dok je drugi bio *Igor Pajović* (Borac Čačak).

Najbolji junior bio je domaći predstavnik, član Spartak-Vet. zavoda, *Sebastijan Jovanović*, ispred *Marka Tomića* iz Vojvodine (Novi Sad) i *Marka Spasića* iz Šida. Domaći klub imao je i najboljeg među kadetima, riječ je o talentiranom *Gáboru Kaszi*, drugi je bio *Đorđe Jovanović* (Borac Čačak), a treći *Viktor Vero* (Spartak-Vet. zavod).

U konkurenciji mlađih kadeta poredak je bio *Petar Lazarević* (Borac Čačak), *Andrija Avramović* (Šumadija Arandelovac), *David Gyeri* (Tamas Mađarska), a kod žena najbolja je bila *Zorica Antić* (Valjevo), zatim *Marina Milosavljević* i *Andrea Danji*.

N. S.

Temeljem članka 20. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (»Službeni glasnik RS« broj 135/04) Općinska uprava, Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu životnog okoliša, Subotica – Trg slobode br.1.

OBAVJEŠTAVA

Predmet: Obavijest o javnom uvidu, javnoj prezentaciji i javnoj raspravi
Studije o procjeni utjecaja na životni okoliš.

Obavještavamo Vas da je podnesen zahtjev za davanje suglasnosti na studiju o procjeni utjecaja na životni okoliš za PROJEKT »**Studija o procjeni utjecaja na životni okoliš bazne postaje mobilne telefonije SU24-SU-Edvina Zdovca**«, na kat. parc. 20179/4 KO Subotica, SO Subotica.

Uvid u Studiju o procjeni utjecaja na životni okoliš PROJEKTA »**Studija o procjeni utjecaja na životni okoliš bazne postaje mobilne telefonije SU24-SU-Edvina Zdovca**«, se može obaviti u prostorijama Službe za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu životnog okoliša, II. kat Stare gradske kuće soba 227 u periodu od 30.09 do 20.10.2005. u vremenu od 10 do 12 sati.

Javna rasprava i prezentacija studije o procjeni utjecaja na životni okoliš PROJEKTA »**Studija o procjeni utjecaja na životni okoliš bazne postaje mobilne telefonije SU24-SU-Edvina Zdovca**« bit će održana 25.10.2005. u 12 sati, u prostorijama Stare gradske kuće, II. kat soba 228.

Na prezentaciju i javnu raspravu o predmetnoj studiji bit će pozvani nositelj projekta i izrađivač studije.

Radni sastanak o sigurnosti u subotičkim srednjim školama

Institucionalnom suradnjom do sigurne zajednice

»Policija je identificirala i privela višestolice napada u nedavnim tučama u srednjim školama u Subotici, podnijela je kaznene prijave, a općinski organi za prekršaje spremni su, zbog zabrinutosti dijela javnosti, ove slučajeve prioritarno procesuirati«, stoji u priopćenju Pokrajinskog tajništva za informiranje. Ove konstatacije iznesene su na radnom sastanku u Subotici, održanom u utorak 26. rujna, kojega je inicirao potpredsjednik Izvršnog vijeća AP Vojvodine dr. *Tamás Korhecz*, a bio je posvećen sigurnosti u subotičkim srednjim školama.

Sudionici su se složili da se slučajevi gdje postoje indicije sukoba na nacionalnoj osnovi tretiraju s posebnom pažnjom, da se otkloni i privid toga da država tolerira takve incidente, da su problemi nacionalnih tenzija i netrpeljivosti naslijeđeni iz razdoblja rata i izolacije protiv kojih se možemo boriti samo mjerama prevencije i odgojem mladih generacija u duhu međusobnog uvažavanja.

Ocijenjeno je kako u višenacionalnoj

Vojvodini, osobito u Subotici sukobi za koje ima indicija da su nacionalno motivirani moraju biti tretirani s posebnom pažnjom, a oni koji šire netrpeljivost i izazivaju incidente moraju biti kazneno gonjeni.

Izražena je nada da će što prije zaživjeti projekt »Sigurna zajednica« MUP-a, AP Vojvodine, državnog tužiteljstva i lokalnih samouprava koja podrazumijeva punu institucionalnu suradnju svih zainteresiranih u lokalu na prevenciji i suzbijanju kriminaliteta.

U radnom sastanku sudjelovali su i načelnik Sjeverno-bačkog okruga *Zoran*

Ekonomika škola

Prčić, općinski javni tužitelj *Csaba Bíró*, starješina općinskog organa za prekršaje *Ljubo Simić* kao i rukovoditelji Tajništva MUP-a u Subotici.

S brifinga gradonačelnika

Obnova Beogradske ceste do kraja godine

Možda još do konca ove godine bit će obnovljena glavna, stara beogradska cesta, od Aleksandrova do Palića, najavio je v. d. ravnatelja Direkcije za izgradnju općine *Dragan Trklja*. Dopunjujući informaciju, gradonačelnik je na brifingu za novinare istaknuo kako će troškove obnove ceste, u vrijednosti od 180 milijuna dinara, pokriti republička Direkcija za obnovu ceste. Obnova ceste M22 trebala bi prethoditi konačnoj izgradnji zapadne zaobilaznice, odnosno zapadnog »ipson kraka« na čije se dovršenje čeka već godinama. Priču o ambicioznim cestovnim projektima Trklja je završio najavom velike akcije rekonstrukcije i izgradnje gradskih cesta i ulica sljedeće godine. Sredstva u vrijednosti od 400 milijuna dinara, zajednički bi osigurali Općina i Republika.

Ovotjedni brifing bila je prigoda i da gradonačelnik *Géza Kucsera* ukaže na problem sve češćih fizičkih obračuna među mladima. Najavljujući intenzivniju suradnju s policijom koja će pojačati svoje aktivnosti u gradu, gradonačelnik je izjavio kako se planira postavljanje sustava nadzornih kamera u središtu i na izlazima iz grada.

J. S.

»Palić-Ludaš« na Novosadskom sajmu turizma

Subotica – prijestolnica kasača

J.P. »Palić-Ludaš« u ulozi Turističke organizacije Općine Subotica nastupio je skupa sa Subotičkim turističkim uposlenicima na 38. Međunarodnom sajmu turizma u Novom Sadu, koji se održava od 27. do 30. rujna. Tema s kojom se ove godine nastu-

pa je »Jesen na sjeveru Bačke« u okviru koje je istaknuta tradicija berbanskih dana i konjarstvo kao specifična vrijednost ovog kraja. Subotički štand se nalazio u okviru Udruge banja Srbije, u Dvorani 7. »Palić-Ludaš« je posebno pozvao na predstavljanje subotičkih programa »Subotica – prijestolnica kasača« i »Fotosafari u Subotičkim šumama«, koji se održavaju u petak, 30. rujna, u 12 sati, u dvorani 2, Poslovnog centra Novosadskog sajma.

Žetva suncokreta još traje

Žetva, veoma slabog roda suncokreta još uvijek traje. Do sada je požnjeveno oko 80 posto površina, od 12.450 hektara koliko je pod suncokretom. Prinosi se kreću od 1,8 na društvenom do 1,7 tona na individualnom sektoru.

Počela kampanja vađenja šećerne repe

Počela je kampanja vađenja šećerne repe. Ovogodišnji prinosi od oko 51 tone po hektaru su izvanredni, kažu stručnjaci. Višegodišnji prosječni prinos na ovom području je oko 42 tone po hektaru. Od oko 1.200 do sada je šećerna repa izvađena s više od 200 hektara.

Prvi hrvatski portal o stipendijama

ZAGREB – Studentski informacijski centar (SIC) u Zagrebu predstavlja svoj Internet portal www.stipendije.info namijenjen korisnicima zainteresiranim za školovanje i obrazovanje u inozemstvu i u Hrvatskoj.

Portal je zamišljen i realiziran kao virtualni prostor na kojem će korisnici i zainteresirani moći saznati sve informacije o stipendijama kojima se mogu koristiti hrvatski građani, o cijeloj proceduri apliciranja za buduće stipendiste, vrijedna iskustva osoba koja su već koristila mogućnosti školovanja u inozemstvu, te korisne Internet adrese.

Portal će biti predstavljen na Sveučilištu J. J. Strossmayera u Osijeku 30. rujna 2005. u sklopu konferencije »Scholarships. info: The Role of Scholarships In Raising Academic Mobility«.

Uspostava internetskog portala www.stipendije.info i konferencija »Scholarships. info: The Role of Scholarships In Raising Academic Mobility« dio su projekta VIRTUS – Virtual academic service: Scholarships. info. Projekt financira Europska komisija kroz program TEMPUS. Koordinator projekta je SIC – Studentski

informacijski centar u Zagrebu, hrvatski partneri na projektu su: Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Sveučilište u Rijeci, Sveučilište u Zadru, Sveučilište u Splitu, Sveučilište u Dubrovniku te Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija Republike Hrvatske. Europske partnerske institucije na cijelom projektu su: Technische Universität Dresden iz Njemačke, Politecnico di Milano iz Italije te CNOUS – Centre National des Oeuvres Universitaires et Scolaires iz Francuske. ■

Pokrajinska tajništva za privatizaciju, znanost i tehnološki razvoj

Raspisan natječaj za poslovne ideje

NOVI SAD – Pokrajinska tajništva za privatizaciju, znanost i tehnološki razvoj raspisala su natječaj za poslovne ideje za izbor poduzeća, koja će postati korisnici usluga poslovnih inkubatora Vojvodine.

Pokrajinski tajnik za privatizaciju malih i srednjih poduzeća *István Pásztor* rekao je na konferenciji za novinare kako je namjera da inkubatori budu poslovni centri koji

će na najekonomičniji način poduzetnicima i novoformiranim malim i srednjim poduzećima pružati ekspertske usluge, poslovni prostor i opremu. Prema njegovim riječima poslovni inkubatori će se osnivati u suradnji s Fondom za podršku investicija u Vojvodini (VIP), s ciljem unapređivanja uvjeta za gospodarski razvoj u Vojvodini kroz razvoj malih i srednjih poduzeća.

Pravo sudjelovanja na natječaju za poslovne ideje, koji je otvoren do 30. listopada, imaju fizička lica, udružena fizička lica i pravna lica, a za dvije najuspješnije ideje predviđene su nagrade u iznosu od 250.000 i 150.000 dinara.

Prijavljivanje na natječaj se obavlja preko internet adrese: www.inkubatori.vojvodina.sr.gov.yu. ■

Šokački nogometni derbi

Ljepota nogometa

SONTA – Stadion nogometnog kluba »Dinamo« u Sonti bio je 23. rujna poprište starog šokačkog nogometnog derbija. Odigrali su ga veterani NK »Dinamo« iz Sonte i NK »Dunav« iz Bačkog Monoštora. Težak, djelomice blatnjav travnjak nije spriječio stare majstore, od kojih su neki zagazili u šesto desetljeće, da pokažu svoje umijeće u baratanju nogometnom loptom. Vidjeli smo puno lijepih poteza, dobrih akcija, pa i nekoliko udaraca na gol, kojih se po žestini i preciznosti ne bi postidjeli ni nogometaši današnje prve lige. Igralo se, doduše, pomalo usporeno, zbog tereta godina, no, bilo je tu i lijepih driblinga i uklizavanja, udaraca na vrata i atraktivnih obrana vremenih vratara. Jednostavno rečeno – vidjeli smo svu ljepotu nogometa oslobođenu grubosti i natjecateljske nervoze. Najmanje je bitan rezultat, no, ipak treba znati da su utakmicu s 5:3 dobili gosti iz Bačkog Monoštora.

Ono ljepše, nazovimo treće poluvrijeme, odvijalo se uz slatan zalogaj, dobru kapljicu i glazbu koju su sa sobom doveli Monoštorci, u kavani »Fazan« u samom susjedstvu stadiona. Druženje je potrajalo do zore,

uz obećanje da će se ovakvi susreti nastaviti.

Organizator ove utakmice *Stipan Brdarić* sudio je bez greške: »Najznačajnije kod ovih utakmica je druženje. Prvotno smo namjerali formirati jedan krug od tri ekipe naših Šokaca iz Sonte, Berega i Monoštora, no, Berežani su otkazali, tako da realizacija ove ideje čeka bolja vremena. Najljepše je ovo druženje poslije utakmica, najmanje je bitan rezultat«, kaže za »Hrvatsku rijet« Brdarić.

Selektor i kapetan ekipe iz Bačkog Monoštora *Marin Ivakić* dijeli Brdarićevo razmišljanje: »Prije svega, motiv ovakvih susreta je druženje. Ranije smo pokušavali s turnirom nekoliko ekipa, no, to nije zaživjelo. Mislim da bi susreti s našim prijateljima iz Sonte mogli postati tradicionalni i da bi trebalo pokušati u to uključiti i Berežane, jer tko će Šokca bolje razumjeti od Šokca«, kaže nam Ivakić.

I. A.

Trodnevna manifestacija »Grožđebal«

Zaštitni znak Sonte

*Grožđebal po 74. put * Trodnevna manifestacija u slavu vina, veselja i dolazeće jeseni **
*Grožđebal ponovno pod okriljem crkve * Kvaliteta središnje priredbe na visokoj razini*

SONTA – Prvog jesenskog vikenda u Son-
ti je održana folklorno-turistička manife-
stacija Grožđebal, čija tradicija seže do da-
leke 1928. godine. Ratovi, smjene režima,
poplave – prolazili su, a Grožđebal je do
danas zadržao svoju izvornost.

Ova manifestacija je postala zaštitni
znak Sonte, čiji se broj žitelja u vrijeme
njenog održavanja udvostručio. Trodnevna
fešta u slavu vina, veselja i jeseni počela je
u petak, 23. rujna, otvaranjem izložbe nar-
odnih nošnji i rukotvorina, te koncertom
dječjih folklornih skupina OKUD-a »Ivo
Lola Ribar« iz Sonte, KUD-a »Mladost« iz
Prigrevica, i KUD-a »Lemeš« iz Svetozara
Miletića. Za veliki broj posjetitelja Sonte
nošnje i rukotvorine iz šokačke zaostavš-
tine bile su pravo otkrovenje i blagdan za
oči.

U večernjim satima 24. rujna održano je
natjecanje pjevača amatera za Prvi glas
Grožđebala uz nastupe ritmičkih skupina
»Venere« iz Borova Naselja – Republika
Hrvatska, i »Dona« iz Sonte, kao i modna
revija dječjeg butika »Quin« iz Apatina,
modne kuće »Kotir« i modne konfekcije
»Novitet« iz Novoga Sada. Po odluci
stručne prosudbene komisije najbolji pje-
vač amater bio je Sončanin *Branko Đur-
kov*, a po prosudbenoj komisiji publike
Ivona Đokac i *Aleksandar Duraković*, četr-
naestogodišnjaci s lijepom perspektivom.
Na koncu publiku je razgalio veteran
sončanske glazbe *Stipan Bukovac-Brile*
numerama »I mi smo Šokci« i »Vesela je
Šokadija«. Trećeg, završnog dana, vidjeli
smo tradicionalnu »Šokačku svadbu«, uz
mimohod zaprega seoskim sokacima i sim-
bolično vjenčanje kneza i kneginje
Grožđebala – *Srdana Domića* i *Andree*
Apatinac. Oboje su sedamnaestogodišnja-

ci, koji su već polovicu svog života prove-
li u članstvu OKUD-a »Ivo Lola Ribar«. U
svakom momentu uz njih su bili ponosni
roditelji *Snežana* i *Marinko Domić*, te *Ma-
rija* i *Željko Apatinac*. Zanimljiv je poda-
tak da je Marinko već bio knez i to prije
ravnih 20 godina. »Prije dva desetljeća ve-
selio sam se toj počasti, a današnji osjećaj
ne mogu izraziti riječima. Jednostavno,
kad pogledam Srdana, bojim se da će mi se
srce raspući od ponosa«, uzbuđeno govori
»stari knez«.

ATRAKTIVAN PROGRAM: Sončani su
ove godine imali prigodu prvi put uživo vi-
djeti nastup mažoretkinja iz Osijeka i Vu-
kovara – Republika Hrvatska, vice-prvaki
nje i trećeplasirane s europskog prvenstva.
Nakon simboličnog vjenčanja na ljetnoj
pozornici Doma kulture sudionici su u mi-
mohodu prošli glavnom ulicom Sonte do
Crkve sv. Lovre, gdje je održano euhari-
stijsko slavlje. Svetu misu zahvalnicu
predvodio je msgr. *Slavko Večerin* uz sa-
služenje vlč. *Željka Augustinova*. Misi su
bili nazočni i predstavnici lokalne vlasti na
čelu s predsjednikom Općine Apatin *Živo-
radom Smiljanićem*. Središnja priredba je
održana u prepunoj sali Doma kulture, uz
sudjelovanje KUD-a »Seljačka sloga« iz
Bogdanovaca – Republika Hrvatska,
KUD-a »GIK Banat-Pionir« iz Zrenjanina,
GKUD-a »Ravangrad« iz Sombora i do-
maćih, OKUD-a »Ivo Lola Ribar« i KPZH
»Šokadija«. Atraktivan program plijenio je
pozornost gledateljstva nepuna tri sata.

Predsjednik Općine Apatin Živorad Smi-
ljanić bio je vidno raspoložen: »Ovo je bio
predivan dan. Sudjelovao sam u mimoho-
du, bio sam na misi, vidio sam jako kvali-
tetnu večernju priredbu. Sudionici su nas
pjesmom i plesom vodili kroz – Slavoniju,

Baranju, Bačku, Banat, pa sve do Vranja.
Ovakve manifestacije će uvijek podupirati,
koliko je to u mojoj kompetenciji«, rekao
nam je Smiljanić. Organizator manifestaci-
je bio je OKUD »Ivo Lola Ribar«, a gene-
ralni sponzori SO Apatin i MZ Sonta.

OTOPLJAVANJE: Glavni motor organi-
zacijskog odbora bio je *Tomislav Siladi*.
»Kad jedna ovakva manifestacija uspije,
čovjek zaboravi na sve muke u priprema-
ma. Ostaje mi samo da se zahvalim svima
– od glavnog sponzora, do posljednjeg gle-
datelja. Osobito bih se zahvalio msgr.
Slavku Večerinu i vlč. Željku Augustinovu,
koji su udahnuili duhovno svjetlo ovoj ma-
nifestaciji. Ovogodišnji uspjeh obvezuje
nas na još veće zalaganje iduće godine. Ra-
duju me i naznake otopljanja odnosa
između Lole i Šokadije, koji su prethodnih
godina bili prilično zategnuti. – rekao je
Siladi. Gosti iz Hrvatske, članovi KUD-a
»Seljačka sloga« iz Bogdanovaca,
oduševili su gledateljstvo visokom kvalite-
tom svojega nastupa. »Da vam iskreno
kažem, pribojavao sam se ovoga gostova-
nja. Uspomene iz rata još su svježije, preživ-
jeli smo svašta, a ovo nam je prvi put na-
kon toga da smo prešli Dunav. Plašili smo
se provokacija, no, umjesto toga, oduševio
nas je odnos sončanske publike, od koje
smo pobrali salve aplauza. Hvala vam svi-
ma na domaćinskom gostoprimstvu«, re-
kao je za Hrvatsku riječ predsjednik KUD-
a »Seljačka sloga« *Zdravko Lasić*.

Zavjesa je pala na ovogodišnji
Grožđebal, a pred organizacijskim odbo-
rom je 2006. godina, u kojoj će biti održan
jubilarni 75. Grožđebal.

Ivan Andrašić

Večernja priredba

»Šokadija« u mimohodu

Revijalno natjecanje dvoprega i jahanja

Eh, kakve sam konje im'o...

Piše: Slavko Žebić

Pred početak tekličkog jahanja

ČEPIN – Da, baš tako se pitao *Đuro Perić* dok je ispisivao ove poznate stihove, a tako su se pitali i Najbolji hrvatski tamburaši, kada su tu lijepu slavonsku i šokačku pismu uglazbili i vjerojatno tada nisu ni znali da će koju godinu poslije nadahnuti ovim stihovima, svoju konjogojsku manifestaciju nasloviti članovi kluba »Slavonac« iz Čepina.

Tako je posljednjega vikenda u rujnu u ovom velikom slavonskom mjestu odmah pokraj Osijeka održana manifestacija »Konji bili – konji vrani« uz sudjelovanje 12 konjskih zaprega iz desetak udruga diljem Slavonije i Baranje, što je u stvari revijalno natjecanje dvoprega u preciznoj i brzinskoj vožnji, te tekličko jahanje, ili jahanje bez sedla.

POKLADNO JAHANJE: Lijepo je vrijeme na stadion mjesnog nogometnog kluba pokraj Tvornice ulja u Čepinu izmamilo povelik broj posjetitelja i ljubitelja konjičkoga sporta a pobjednik revijalnoga natjecanja bio je *Josip Kiš* zvani *Erčika* iz Draža. Drugo i treće mjesto ravnopravno su podijelili *Anto Medvidović* iz Sikirevaca i *Drago Matković* iz Pleternice, četvrtu je poziciju zauzeo *Zoran Sušac* iz Dalja i peti je *Dario Dorušak* iz Čepina. Sve njih, organizator je nagradio s po 4.000,00 kuna, što je dalo draž ovom posljednjem natjecanju u ovoj kalendarskoj godini. U tekličkom jahanju pobjedio je *Adam Živić* iz Sikirevaca, drugi je *Josip Kiš* iz Draža a treći *Vlado Kasteljan* iz Otoka. Posebna prosudbena komisija izabrala je najupareniju zapregu a tu je laskavu titulu ponio *Ivan Jazbec* iz Ivanovca, član konjogojskog kluba u Čepinu.

»Radosni smo da je sve lijepo proteklo i da je zgodan broj i sudionika i posjetitelja

na današnjem natjecanju«, rekao je predsjednik čepinskog kluba *Antun Bašić*. »Bit će to dodatni poticaj našem klubu koji trenutačno okuplja desetak članova s više od 50 grla, uglavnom lipicanske pasmine a primat drže *Ivan Jazbec*, koji je i vlasnik prve privatne lipicanske ergele u Hrvatskoj te *Vlado Krivić* koji ima grla za preponsko jahanje. Organiziramo pokladno jahanje kod nas u Čepinu i odlazimo našim prijateljima na pokladno jahanje, imamo ovu našu manifestaciju 'Konji bili – konji vrani' i odlazimo na gotovo sve folklorne manifestacije diljem Slavonije pa i diljem Hrvatske. Imamo i tradicionalnu manifestaciju 'Čepinski suncokreti' koja se održava već sljedećeg vikenda, pa koristim prigodu da Vas sve pozovem u Čepin u goste.«

MLIJEČNA CESTA: *Ivan Jazbec* ponio je laskavu titulu najuparenije zaprege te

smo ga poželjeli predstaviti čitateljima našega lista. »Konjogojsvom se bavim već punih 20 godina a od nedavno, od samoga osnutka, član sam Konjogojskog kluba »Slavonac« u Čepinu. Mogu se pohvaliti da sam proljetos dobio rješenje Ministarstva poljoprivrede i šumarstva da sam priznat kao prva privatna ergela lipicanaca u Hrvatskoj, a u ovom trenutku ima 30 grla i mislim da je to optimum za jedno ovakvo poljoprivredno gospodarstvo. Obradujemo 75 ha zemlje i uglavnom proizvodimo hranu za naše blago, a u posljednje vrijeme bavimo se i seoskim turizmom i tijekom cijele godine nama dolaze školske ekskurzije na jednodnevni izlet. Kod nas mogu vidjeti sve domaće životinje, družiti se s njima, voziti se na fijakeru, jahati konje, a sve to začinimo jednim eko-obrokom, jer već osam godina bavimo se eko-loškom proizvodnjom hrane. Naša je specijalnost mliječni put, mliječna cesta, dok drugi imaju vinske ceste mi u Ivanovcu imamo mliječnu«.

Antun Medvidović i otac *Joza* dolaze iz Konjogojske udruge ratara i stočara u Sikirevcima a žeravima i opremom mame zadivljene poglede poznavatelja i ljubitelja konja. »Član sam Zapreznoga kluba »Slavonac« iz Slavonskoga Broda i s njima nastupam na natjecanjima a kod nas u Sikirevcima ima desetak članova udruge s petnaestak grla, uglavnom lipicanske pasmine. Dada i ja imamo 19 grla, i to je puno, jer ovo je veoma zahtijevan i veoma skup sport. Obradujemo 60 jutara zemlje i sve to uglavnom ide na naše konje jer treba dostatno osigurati i djeteline, sijena, zobi. Naravno da konji nešto i vrata, ali mi se

Dvopreg obitelji Dorušak

Anto Medvidović i njegovi konji

Josip Kiš u brzinskoj vožnji

nadamo i boljim vremenima. Ulažemo puno i u opremu, nabavili smo fijaker za preciznu vožnju a u nabavci smo i za maraton, jer spremamo se ići vani. Tek kada sudjelujete na međunarodnim natjecanjima onda ste cool i onda možete računati na vrijedne nagrade. Sudjelujemo na svim manifestacijama od Babine Grede do Vinkovaca, sudjelujemo i na svim natjecanjima, volimo konje i volimo ljude».

OBITELJSKA DJELATNOST: Kako se osjeća pobjednik natjecanja, pitamo Josipa Kiša iz Draža? »Kao i obično, možda će zvučati i pomalo prepotentno, ali ja sam ovdje pobijedio i prošle godine, pa se osjećam kao kod kuće«, šali se Erčika. »To je već obiteljska djelatnost i danas je tu i moj sin *Josip*, i uglavnom sudjelujemo na svim manifestacijama i natjecanjima. Bili smo na Vinkovačkim jesenima, jučer smo bili na berbenim svečanostima u Batini, propustili smo Lovas, jer manifestacije se poklapaju. Zagledate kola, e to su paradna seoska kola u karakterističnoj baranjskoj boji, a primijetili ste i blatobrane. Takvim se kolima vozio gazda obilazeći imanja, pa da ga blato ne poprskaju. Ja baš nisam gazda, mada imam osam grla, uglavnom lipicanske pasmine, ali držim i krave, ovce, pa sve što dobijem potrošim na konje. Ljubav je to, a što se voli, ne pita se što košta. U Baranji danas ima tridesetak konjogojaca ali, nažalost, nemamo udrugu i ja sam član Konjogojске udruge »Đakovština« u Gorjani-
ma«.

Drago Matković iz Pleternice član je Konjogojске udruge u Požegi. »Pa i ja sudjelujem na mnogim manifestacijama i natjecanjima a u našoj se udruzi trudimo provoditi sve po međunarodnim pravilima, ali isto tako čuvamo i našu baštinu i našu tradiciju. Evo vidite, ovo su tzv. kratka kola ili paradna kola za svatove i manifestacije, za razliku od velikih, tzv. radnih kola. Ova žuta boja, ili kako je mi zovemo, limun-žuta u kombinaciji s crnom, karakteristična je za Brod i brodsku Posavinu«.

»A naša je boja bordo u kombinaciji s oker«, kaže *Antun Kalkan* iz Bizovca. »Kod nas kontrast dolazi do izražaja što se može vidjeti i po našem narodnom ruhu, a naša je narodna nošnja zadivila na tisuće posjetitelja prošlog vikenda na Vinkovačkim jesenima. Ako pratite televiziju, mogli ste nas vidjeti na Olimpijadi starih športova u Brođancima i na Đakovačkim vezovima«.

Jedna je zaprega došla iz daleka. »Da, dolazim iz Zagreba, točnije rečeno iz Sveti«, kaže *Darko Klarić*, »gdje smo osnovali konjogojšku udrugu »Slavonac«, a ja nastupam s konjogojcima iz Gundinaca, gdje imam nekoliko prijatelja. Volim ovakva natjecanja gdje dolazi do izražaja spretnost čovjeka i dresura grla, vožnja dvopregom kroz kapije između čunjeva, preciznost i brzina, pa neka pobjede bolji. Ja trenutačno imam tri konja lipicanske pasmine, nabavio sam fijaker za preciznu vožnju ali namjeravam nabaviti još jedan, a sve to košta. Ma tko te pita za novac?«

OTAC RANI A SIN SE BEČARI: Konjogojstvo je skup sport i zahtijeva sudjelovanje svih u obitelji, suglasni su svi naši sugovornici. Ali kad je ljubav u pitanju, za cijenu se ne pita. Isto je tako važno tu ljubav prenijeti na mlade, a svi su također suglasni da njihovi nasljednici također uživaju u konjima i vole se paradirati. »Hej bečari, tko vam konje rani, otac rani a sin se bečari«, kaže pisma šokačka, a ona se ovdje može primijeniti u pravom smislu riječi.

»I kod mene je tako«, kaže *Vinko Filipović* iz Županje, član Konjogojске udruge »Stari Graničar«, koji je u Čepin došao bez zaprege. »Ne možemo sve uskladiti. Jučer je moja zaprega sudjelovala na »Miholjskim danima« u Lovasu, a već jutros konji voze svatove kod prijatelja. Ali ja sam morao doći u Čepin jer volim što to ovdašnji ljudi rade i što vidim napredak u njihovom klubu. Kod nas je pedesetak članova udruge ali i samo pedesetak-šezdesetak konja i

vjerujem da će ih uskoro biti više. Ta nekad su naši preci, Graničari imali i po osam konja u obitelji. Volimo sva natjecanja, volimo sve manifestacije, a u Vinkovcima smo bili s nekoliko zaprega a svatovska je kola s lijepim županjskim djevojkama vozila naša ljepotica *Gorana*, koja je također članica naše udruge«.

Među brojnim posjetiteljima bio je i *Marijan Kraljević*, porijeklom iz Kukujevaca, kovač i potkivač po zanimanju. »Meni je ovo pravi užitek, poslastica, pa ovoliko konja na jednom mjestu nisam vidio već desetljećima. Negdje 50-tih sam učio kovački i potkivački zanat, ali onda je konja bilo ko u priči a potkivanja po cijeli dan. Kukujevci, veliko mjesto, pa Gibarac, tamo sam živio kada sam se oženio, poslao koliko hoćeš. A posljednjih sam godina više radio bravarski posao, konja ni za lijek. Kada sam došao u Čepin, radio sam jedno vrijeme u OLT-u a sada sam u zasluženoj mirovini, ali kada vidim konje srce mi zaigra, sav se uzbudim, ta i danas bih mogao potkovati sve četiri za manje od pola sata«.

I za kraj, domaći konjogojac i voditelj sekcije zaprega u Konjogojском klubu »Slavonac« iz Čepina, *Ivan Dorušak*. »Doista sam radostan danas, iz dva razloga. Vrijeme je poslužilo, a to je na ovakvim natjecanjima veoma važno, a natjecanje je prošlo bez ijedne zamjerke i bilo je dosta i sudionika, a posebice posjetitelja. Nije mala stvar na jednom mjestu vidjeti 30 – 40 konja, pa to je doživljaj, a još nazočiti brzinskom natjecanju gdje se redaju scene kao iz Ben Hura. Moj sin *Dario* vozio je danas prilično brzo a ja sam bio pozadi, iako sam odrastao s konjima i na kolima sam svakodnevno, nije mi bilo svejedno. Pa onda tekličko jahanje, zahtijeva odlučnost i spremnost, obučenost i dobru kondiciju i konja i jahača. Predivno! Molim Vas, prenesite poziv svim sudionicima i posjetiteljima da dođu i dogodne, biti će još bolje i još zanimljivije«.

Hodočašće bačkih Hrvata u Mariju Bistricu

Crkva je onakva kakvi su vjernici

SUBOTICA-MARIJA BISTRICA – Ne koliko autobusa vjernika subotičkih župa 24. rujna rano u jutro nakon blagoslova, koji je vjernicima iz župe Marije Majke Crkve podijelio vlč. *Oskar Čizmić*, uputilo se hodočastiti Gospi u Mariju Bistricu. Vjernici svih uzrasta krenuli su Gospi pokloniti svoju žrtvu, molitvu, prošnje i zahvale.

Na putu do Marije Bistrice posjetili su Aljmaš i nakon toga Đakovo. U Aljmašu su tijekom odmora posjetili i novu crkvu, uz zbor pjesmama hvalili Boga i krenuli dalje. U Đakovačkoj katedrali nije bilo dugog zadržavanja, vjernici su čuli par riječi o samoj katedrali i spustili se u kriptu posjetiti grob biskupa.

»Nakon još nekoliko sati putovanja stigli smo u svetište drage nam Gospe, u Mariju Bistricu. Najprije smo imali doček u crkvi. Vikar nas je lijepo primio i uputio nas u daljnji program. Uslijedila je sveta ispovijed i iza toga misa. Misu je predvodio vlč. *Goran Vilov*, i bilo je lijepo čuti nešto više o samoj povijesti svetišta i Gospi«, kazala je jedna od hodočasnica.

»U 22 sata svi hodočasnici sa svijećama krenuli su ka Kalvariji, na put križa. Tijekom cijele noći svatko je mogao otići u crkvu i moliti se, jer ove je godine bilo cjelonoćno klanjanje. U nedjelju u 9 sati imali smo svetu misu. Na samom početku rektor svetišta preč. *Zlatko Koren* vjernike i hodočasnike srdačno je pozdravio s par riječi, a misu je predvodio dr. *Andrija Kopilović*. U propovijedi je rekao kako trebamo reći Gospi sve što nas razdire i da, kad nam je doista teško, mogemo reći tako je, amen, neka bude. Trebamo biti ponizni, obratiti se, jer jedino tako ćemo moći biti kršćani, jer Crkva je onakva kakvi smo mi sami. Oko 11 sati krenuli smo prema Zagrebu posjetiti katedralu i prošetati prekrasnim

Hodočasnici iz subotičkih župa

ulicama. Nakon Zagreba krenuli smo za Slavonski Brod. Posjetili smo jednu relativno mladu župu, malo se odmorili i krenuli kući. Tako se završilo još jedno lijepo hodočašće. Uistinu bilo je krasno otići Gospi, pomoliti joj se, otvoriti svoje srce, izraziti svoje molbe i zahvale, biti ponizan pred Bogom i pred ljudima. Zdravlje bolesnih, utočište grijешnika, utjeho žalosnih, pomoćnice kršćana, Majko Božja Bistrička moli Boga za nas!« dojmovi su i poruke s hodočašća.

Marija Prčić

Izlet u Bizovac

Nagrada za najmlađe folkloraše

BIZOVAC – Članovi hrvatske udruge kulture »Lajčo Budanović« iz Male Bósne organizirali su 24. rujna jednodnevni izlet u Bizovačke Toplice kod Osijeka. Uz članove folklorne sekcije mlađe i starije skupine, bili su i poneki roditelji djece, koreograf, voditeljica folklora za mlađu skupinu te članovi užje uprave. »Krenuli smo ujutro oko 6 sati, a vratili se navečer oko 22 sata. Djeca su imala besplatan prijevoz i ulaz u bazene, kao nagradu za trud i zalaganje u proteklom periodu, a odrasli su sami snosili

U Bizovačkom »Aquapolisu«

troškove«, kazao je tajnik udruge *Stipan Dulić*. »Djeca su bila oduševljena sadržajem »Aquapolis« u Bizovačkim Toplicama i teško im je bilo izaći van kad je navečer došlo vrijeme pakiranja za povratak kući. Ovakvom nagradom za njihov rad i trud djeca dobiju još više elana za budući rad u udruzi i jedva čekaju kad će se ponovno naći u Bizovcu ili na nekom drugom provodu, jer to doista i zavrđuju«.

S.D.

Piše: vlč. dr.
Andrija Kopilović

U planu i programu osnovnog i srednjoškolskog obrazovanja na teritoriju Republike Srbije je vraćena vjerska nastava u sve državne škole kao izborni redoviti predmet. Tako je to u cijeloj Europi (tri su zemlje iznimka). Vraćen je kao odgojno – obrazovni predmet. Vraćen je sa sviješću da bez savjesti nema budućnosti

Vjerska nastava u školama

Znak komu će se protiviti

Prisjećamo se scene iz evanđelja. Rođen je Isus u Betlehemu. Josip i Marija se pridržavaju osnovnog vjerskog zakona svoga naroda: Svako prorođenče mora biti prikazano Gospodinu Bogu. Unatoč toga što je to novorođenče Bogočovjek, ali su Josip i Marija samo ljudi. Drže se Zakona. Stoga četrdeseti dan nose dijete Isusa u Hram da ga prikažu Gospodinu. Ne slute kakvo se veliko Otajstvo krije u tom događaju. To je zapravo prvi »posjet« Boga svome Hramu. Sada uistinu, Bog koji se »ušatorio«, pohađa mjesto svoga boravka – Hram. Makar malen i nejak, susreće prvi puta oči u oči svoj narod. Zato se u istočnoj liturgiji taj blagdan i zove Sretenje. Na scenu u tom činu nastupa još dvoje ljudi. Starac Šimun i starica Ana. Malo čudno da uz toliko mnoštvo koje se gura u Hramu, nitko nema tako prodoran pogled i tako čisto srce da vidi istinu i da vidi budućnost. To vide samo ovo dvoje staraca koji sad već »pod stare dane« iščekuju spasenje. I oni su potaknuti Duhom baš onda došli u Hram i od sve te mase jedini prepoznali u tom malenom djetetu Bogočovjeka – Spasitelja. Blago njima. Ali ne samo da su prepoznali, susreli, nego su staračkim pogledom vidjeli daleko dalje. Vidjeli su budućnost spasenja, koje je dugo iščekivano, ali su vidjeli »sudbinu Spasitelja«. I stoga je Šimun upozorio Josipa i Mariju: Ovo je znak kome će se protiviti. Ali on je u isto vrijeme i spasenje i propast mnogi ma u Izraelu. Vjerojatno će vas, štovani čitatelji, »zagolicati« ovaj uvod zašto ga sada pišem, i to ovako?

Počela je nova školska godina. U planu i programu osnovnog i srednjoškolskog obrazovanja na teritoriju Republike Srbije je vraćena vjerska nastava u sve državne škole kao izborni redoviti predmet. Tako je to u cijeloj Europi (tri su zemlje iznimka). Vraćen je kao odgojno – obrazovni predmet. Vraćen je sa sviješću da bez savjesti nema budućnosti. Vraćen je sa željom da Crkva i Vjerske zajednice po naravi svoga poslanja pomognu odgoj savjesti. Vraćen je da bi više ojačao »kičmu naroda«.

MIJENJATI SEBE: Međutim, kada su Crkve i Vjerske zajednice svoje poslanje shvatile ozbiljno i ušle u škole s ozbiljnim programi-

ma, počeli su problemi. Vjeronauk je stvarno odgojno – obrazovni predmet. On želi oplemeniti čovjeka i vodi ga obrazovno tako da odgajnik polako prima realnu i istinitu ljestvicu vrednota po kojima postaje čovjek savjesti, čovjek kičme, osoba sigurnih perspektiva i jasne budućnosti. Nama kršćanima se na tom putu javlja jedna nezaobilazna osoba koja nam je ostvaren ideal toga našega puta, a to je osoba Isusa Krista. Cilj naše kateheze – vjerske nastave – je upravo postaviti u središte povijesti onu osobu koja je središte povijesti, a to je Isus Krist. On je nezaobilazna činjenica naše povijesti, naše kulture, našeg identiteta. Da, ali tada moramo mijenjati sebe. Zato su pojedini učitelji i direktori bili vrlo revni: išli su i po kućama pitati da li djeca stvarno žele taj vjeronauk. I bio je i drugi i treći upis. Zašto? Pa da se pokaže kako je vjerska nastava suvišna. Istina je, moramo mijenjati svoje navike, svoje nesavjesno ponašanje, svoje grešne navike, moramo barem vidjeti ako ne i činiti ono što je dobro. Sada nastaje jedan proces u ljudima koji jasno postavlja pitanje da li se opredijeliti za taj ideal središta povijesti ili ga zaobići? Da li ga prihvatiti Spasiteljem ili izabrati put bez Njega?

Dugo je komunizam hodio putem bez njega. Generacije su odgajane protiv Isusa Krista. I sada se ta generacija nalazi »na položajima«. Političkim, društvenim, ekonomskim. Smeta im Isus Krist. Smeta im vjerska nastava. I nastaju novi i novi problemi.

LOV U MUTNOM: Podimo redom. Prvi problem je identifikacija vjerska, nacionalna i kulturna. Mi ne možemo poreći svoju kulturu koja je u korijenima kršćanska, ne možemo poreći svoju nacionalnu pripadnost koja je također kršćanska i ne možemo se odreći svoje vjere koja je kršćanstvo. Tako mislimo mi. Tako misli velika većina građana ove zemlje. Ali dolaze oni koji redovito »love u mutnom« i taj horizont žele zamračiti. Prvo se krše zakoni nacionalnih manjina. I tako je manjina, zašto bi dalje živjela? Usprotivimo joj se! Kako? Tako što ćemo zaniijekati pravo na vjersku nastavu onima kojih nema dosta. Razred mora biti trideset učenika, ako ih nema, onda ih nema. Onda im taj predmet ne

treba. A za njih je taj predmet život. Ako im ukinemo vjeru, nijećemo im njihove korijene. Međutim odgovorni šute, a krše se osnovna ljudska prava, a to je da svako dijete ima pravo na odgoj na vlastitom materinskom jeziku, pravo na školovanje i pravo na vjeru bez obzira na broj.

Mi ne možemo u nekim dijasporским sredinama »stvoriti« više djece nego što ih ima. Svaki pedagog zna da se ne mogu spajati razredi iz više godišta u jedan, jer tada neće ništa ostvariti od plana i programa što ista nadležna školska vlast zahtijeva. Vrhovni zakon je – direktor škole. Nakon svih upozorenja oni i dalje krše, po uputama nadležnih, osnovna ljudska prava – pravo na vlastiti odgoj manjinskih zajednica, bile one nacionalne ili vjerske. Spajanje odjela donosi »štednju« školi ali ruši odgojni proces vjerske nastave.

Drugi problem je raspored sati. Zakon je jasan. Ali oni koji su odgovorni žele nam jasno poručiti da je vjeronauk nepoželjan gost u školi. To je predsat, to je zadnji sat, to je nulti sat. Mi znamo da je vjeronauk uveden sa jednim alternativnim predmetom i da se jedan od ta dva mora izabrati. Alternativa vjeronauku je tzv. građanski odgoj. Da li je ono nulti sat, zadnji sat, predčas? Nažalost na mnogim mjestima se uopće ne održava. Vlast šuti. Jasno, nije u pitanju Krist, nije u pitanju odgoj, nije u pitanju identitet – nikome ne smeta.

Konačno, zakon se krši i oko za poslenja kateheta. Malo koja zajednica ima tako spremni nastavnički kadar kao što su naše Crkve. Svi katehete imaju visoku školsku spremu. Ima li svaki predmet u školi nastavnika, predavača sa visokom školskom spremom? Znamo statistike: nema. Zašto je vjeronauk rubni predmet, zašto je nepoželjan? Jasno, zato što formira savjest, što ojačava »kičmu«, što odgovara svom pozivu. To nekom smeta. Isus Krist je Znak komu će se protiviti. To nam je sada jasno. Zanima nas kad će to biti jasno i onima koji su odgovorni za ovo društvo? Ovo piše čovjek koji je član Nacionalnog Prosvjetnog Savjeta u ovoj Državi, piše član Vladine Komisije za vjersku nastavu, a ipak ostaje »Glas vapijućeg u pustinji«. No, ima Bog i za one koji to ne priznaju! Znak komu se protivi ipak pobjeđuje ■

Ugled gazdâ majura

Na priliku Laze Bešlića

Piše: Alojzije Stantić

U dosadašnjem opisivanju oblika gazdovanja na salašima opisivo sam i gazdovanje u majurima, na velikim imanjima. Za uzor sam uzo pisanje o *Lazi Bešliću*, gazdi majura s kašteljom na Šari, u pustari izmed Babapuste (Aleksa Šantić) i Kačmara (u Mađarskoj nuz granicu). Donekle sam spominjo i gazdovanje *Lazara Tumbas Loketića* u majuru brez kaštelja. Po tom kako su izgledali majuri u okolici Subatice, znam iz sićanja moji di-da, a i drugi stariji ljudi, koji su o njima

vića iz Babapuste čiji je otac bio komencijaš na Šari kod Bešlića, a ko dite je odrasto i tamo radio. Sićam se i pripovijdanja *Nikole Fejsova*, kadgod Lazinog išpana, koji mi je pripovido o tom kako je kod Laze radio, kako se živilo i gazdovalo u majuru. Fejsov mi je o gazdovanju tušta pripovido, al prija više od dvadeset godina, onda se nisam bavio pisanjem, pa nisam sve zabilužio šta sam čuo od njega. Najpouzdaniji podaci o gazdovanju su u sačuvanoj knjigi komencijaša, u kojoj su opisani svi kome-

su radili u bašči na odranjivanju zelja (po-vrća), el su radili štogod oko svog josaga (blaga). Svaki je komencijaš imo drugačiji poso, a kad je uradio poso u majuru i imo slobodnog vrimenta njegov je provo s obiteljjom.

O gazdovanju na majurima tribalo se drugačije starat, el recimo nije lako obaviti na vrime i valjano sve ratarske poslove u ravni di su na oko 300 lanaca, ko kod Bešlića, odranjivali samo strne žitarice, najviše žita, koje triba pokositi i spremit što prija, a posli zemlju potorit, uzorat i posijati el posaditi. Kad je na njivi radilo na desetine ljudi kojekaki poslova išpan je stalno bio med njima i staro se da sve šta urade bude valjano. El iako su radnici znali svoj poso na nji triba paziti kako rade, el posli sićanja i sađenja, kad usiv nikne onda se vidi kako je urađeno.

Gazde majura: Lazo Bešlić, Lazar Tumbas Loketić, pa i niki drugi su naspram svoje i tuđe čeljade bili odmireni, strogi, vrlo uljudni. Na priliku: Lazo Bešlić nije dopuštao njegovim curama da flancuju, al ji je zato izškulovalo, novaca njim je davo koliko njim je bilo nužno za niku prliku. Lazo je novce trošio zdravo razumno.

Traktore i dotleg salašarima nepoznat zemljodilski sernaj (pokretna imovina zemljodilca, uglavnom poljoprivredni strojevi i sersam) najpreg su kupovali i isprobali gazde majura, pa kad su se uvirili da to valja kupovali su i drugi zemljodilci.

NERAZUMNO GAZDOVANJE: Naspram drugi imućni zemljodilci ima ko zna koliko primera koji su talovano bogatstvo časom proćerdali, bili su viđeni po razbacivanju novaca, lumperaju i kockanju. Ponašali su se hireški (odvažno), da se o njima pripovida koliko novaca imadu, da njim dotiče i za razbacivanje. Po tom su bili viđeni, a nažalost tušta njima su taki bili i uzor ponašanja. To šta su bili taki triba pripisati roditeljima koji su mukotrpno sticali i stećeno bogatstvo uvećavali, a dicu nisu upućivali u život da se blagostanje stiče i održava radom, a nikako razbacivanjem novaca. Nažalost, u narodu se o takima pripovidallo kad su, ko na priliku, proćerdali nekoliko tereta (parasnički kola) ranjenika (tovljenika), tovara (parasnička kola puna džakova žita) žita, el koliko su novaca dali svcircima u časti (svatovima) i sl.

Bešlićev »Švajceraj« volarica za oko stotinu krava simentalске rase

pripovijadali da su skoro svi imali velik ugled i bili poštivani od zemljodilaca.

Koliko je bio napridan Lazo Bešlić vidi se po tom da je na talovanu zemlju kupio skoro dvared toliko zemlje za nepuni dvadeset godina. To je najbolja ocina njegovog razumnog gazdovanja, el da nije šporovo i razumno trošio novce ne bi imo toliki ugled, a onda ni poverenje banaka koje su mu davale novac na zajam, kad je štogod vridno kupio.

POUZDANI KAZIVAČI: U zemljodilstvu, ko i u drugim poslovima, nije isto raditi namalo el naveliko, zato se iz opisa gazdovanja u majurima vidi da se u njima tušta drugačije radilo neg u malim domaćucima. Gazdovanje u majurima u nas je do sad samo ovlašno spominuto, pa mi je tribalo vrimenta dok nisam skupio podatke i našo pouzdane ljude koji su radili na majurima, da virno opišem tako gazdovanje.

O gazdovanju na Bešlićevom majuru imo sam pouzdane kazivače: Lazinu ćer Anu (kiparku na glasu), Mirka Milašino-

ćijaši i njeve komencije od 1925. do 1936. godine. Ti podaci su mi pomogli da opišem tušta koječeg šta nisam čuo od kazivača.

Lazo Bešlić je osobno vodio tu knjigu, di je za svakog komencijaša opisao za čeg ga pogodio (unajmio) i plaćao. Iako u pogodbi nije opisan poso kojeg je komencijaš moro raditi iz iskustva znam šta je poso na priliku: kočijaša, čikoša, govedara, svinjara itd. Na priliku: tri govedara su radili u »švajceraju«, u volarici (staji samo za goveda) di su se starali o oko sto krava i junica simentalске rase. Ti govedari su imali posla priko glave, a da na vrime pomuzu krave u tom su njim pomagale žene el odrasla dica. Kolika će bit komencija to je zavisilo za kaki je poso pogođen komencijaš. Zna se da govedar ima dobrim više posla recimo od čobana, el čikoša, pa je zato imo i veću komenciju.

DRUGE GAZDE MAJURA: Kad su komencijaši uradili poso slobodno vrime su proveli s obiteljjom, u komencijaškom salašu ko ji je takoreć bio u avliji majura. Tu

Priča o Hrvatima – Hrvati u drugoj polovici 19. stoljeća (67.)

Listopadska diploma

Bachov apsolutizam postao je smetnja društvenom razvoju, čak i u onim područjima čiji je razvoj poticao. Opće nezadovoljstvo širilo se među svim nenjemačkim narodima Carstva, koji su tražili veće nacionalne slobode i pravo na samostalniji razvoj. Financijska kriza, a još više vojna katastrofa u ratu protiv Kraljevine Sardinije i Pijemonta (1859.) uzrokovali su slom Bachova sustava. Postavilo se pitanje novoga unutarnjeg uređenja Monarhije

Piše: Zdenko Samaržija

Opreustroju Carevine odlučivalo je Pojačano carevinsko vijeće. U proljeće 1860. godine u Beču su se sastali predstavnici svih naroda Austrijske Carevine na kojem je došlo do sukoba pristalica centralističke koncepcije, za koju se zalagao dvor, i federalističke koncepcije, za koju su se zalagali predstavnici naroda. U radu Pojačanoga carevinskog vijeća sudjelovali su i Strossmayer, biskup đakovački i srijemski i predstavnik Slavonije, Vraniczány, plemić i poduzetnik i predstavnik Banske Hrvatske, i Borelli, zadarški plemić i predstavnik Dalmacije. Strossmayer i Vraniczány zalagali su se za ujedinjenje Banske Hrvatske i Dalmacije, dok se Borelli tomu suprotstavio i zalagao se za autonomiju Dalmacije.

SABORI: Nakon propasti Bachova apsolutizma u hrvatske je zemlje Listopadskom diplomom uveden parlamentarizam i ustavnost – osnovani su Zemaljski sabori za Istru i Dalmaciju, a obnovljen je rad Hrvatskoga sabora za Bansku Hrvatsku te Slavoniju i Srijem

JOSIP ŠOKČEVIĆ: Godine 1860. car je proglasio novi ustav, tzv. Listopadsku diplomu. Njome je ukinut Bachov apsolutizam, i između ostalog najavljeno sazivanje zemaljskih sabora. Hrvatskim banom imenovan je Josip Šokčević, general podrijetlom iz Vinkovaca. Šokčević je vratio hrvatski jezik u upravu, a Bachovi husari napustili su urede. U Hrvatskoj, Slavoniji i Srijemu iznova su osnovane županije, a u Beču je umjesto Hrvatskoga dvorskog ureda (dikasterij), na čelu kojeg je bio *Ivan Mažuranić*, osnovana 1861. godine Hrvatska dvorska kancelarija, koja je imala autonomiju u pitanjima uprave, sudstva te crkvenim i školskim poslovima. Na čelu Hrvatske dvorske kancelarije bio je *Ivan Mažuranić*.

HRVATSKI SABOR 1861.: Potkraj 1860. godine Šokčević je sazvao Bansku konferenciju, koja je pripremila zasjedanje Hrvatskoga sabora. Sabor se sastao 1861. godine, a na njemu je iznesen zahtjev za sjedinjenjem Banske Hrvatske s Istrom, Dalmacijom i Vojnom krajinom.

Josip Juraj Strossmayer

Na saboru se raspravljalo i o odnosu Banske Hrvatske s Ugarskom i s Austrijom. Oko tih pitanja pojavile su se različita mišljenja, koja će postati temeljem stvaranja hrvatskih političkih stranaka – narod-

njaka, unionista i pravaša. U članku 42. Sabor je izrazio spremnost da Hrvatska ponovno stupi u uži državnopravni savez s Ugarskom, ali samo onda kad Ugarska prizna samostalnost Hrvatske i njezinu teritorijalnu cjelokupnost. Naglašava se u članku da je 1848. osim zajedničke krune »svaka druga, ma kakva, budi zakonotvorna, budi srodstvena sveza između Trojedinca i Ugarske, pravno posve prestala«. Zahtijevao je, dakle, priznanje državne ravnopravnosti, posebno pak zakonodavne i upravne samostalnosti za poslovne uprave, nastave i vjere i nezavisnosti sudova na svim razinama. Taj je članak 42. dobio kraljevu potvrdu i on je do Hrvatsko-ugarske nagodbe, ali i kasnije, bio temeljni ustavni propis o državnopravnom položaju Hrvatske u Austro-Ugarskoj Monarhiji.

Jedna od zadaća sabora bila je i izbor predstavnika za Carevinsko vijeće u Beču. No zastupnici su zaključili da Hrvatska nema zajedničkih poslova s Austrijom i Sabor je raspušten. Nakon toga pojavila se i četvrta politička stranka, Samostalna narodna stranka. Nju su predvodili *Ivan Mažuranić*, *Ivan Kukuljević Skacinski* i *Juraj Haulik*, a zalagali su se za stvaranje realne unije s Austrijom. ■

Hrvatski jezik

Na zasjedanju Hrvatskoga sabora raspravljalo se o nazivu jezika u Hrvatskoj i Slavoniji. Iznesena su četiri prijedloga: narodni jezik, hrvatsko-slavonski jezik, hrvatski ili srpski jezik, te jugoslavenski jezik. Većinom je glasova prihvaćeno da će se službeni jezik u Hrvatskoj zvati jugoslavenski jezik. Odluku je poništio 1862. godine *Ivan Mažuranić*, koji je odredio naziv hrvatski jezik.

Narodnjaci	Unionisti	Pravaši
Prihvaća se savez s Ugarskom uz uvjet da ona prizna državno-pravnu individualnost i teritorijalnu cjelovitost Banske Hrvatske te ujedinjenje Banske Hrvatske s Istrom i Dalmacijom	Ulazak u savez s Ugarskom bez postavljanja ikakvih uvjeta	Odbacuju uniju s Ugarskom i priznaju samo personalnu uniju s Austrijom – Austrija mora priznati pravo na ujedinjenje svih hrvatskih zemalja (Banska Hrvatska, Slavonija, Srijem, Istra, Dalmacija, Dubrovnik, Boka, Vojna krajina)
Josip Juraj Strossmayer, Franjo Rački	Mirko Bogović, magnati te većina hrvatskih i slavonskih plemića	Ante Stračević, Eugen Kvaternik

Piše: Milivoj Prčić

T(V)JEDNIK

»Njemačka, Njemačka – ispod svih« – tako je nekad pjevao veliki suvremenik Hans Magnus Encensberger – što je po mnogima najveće pokajanje nad nacističkom glupošću! Međutim, realitet svijeta (i Marshalovog plana) brzo je pokazao da su Nijemci besprijeekorni učenici moderne zapadne demokracije (koja nije idealna ali nema bolje!) i nakon pada Berlinskog zida kad su se spojili sa Istočnom državom, »porasli« na 83 milijuna stanovnika, i još kako su i dalje »ostali ispod svih«, ali sa –

da kao temeljac, skupa s Francuzima, ekonomska baza Europske unije i njezin »motor«. Osim članova EU i Rusi, kao glavni ekonomski partner i dobavljač repro-materijala (nafta i plina), svi su itekako zainteresirani za nedavno obavljene njemačke parlamentarne izbore, borbu za Bundestag i mjesto kancelara, tj. kome će predsjednik Horst Keller dati mandat za nove četiri godine. Izbori nisu dali rješenje jer je velika CDU-CSU (»crni«) dobila samo tri mandata više u Bundestagu od »crvenih« SPD, dosadašnjeg kancelara Schrödera, koji sa svojim tradicionalnim »zelenima«

kao partnerom ne može formirati novu vladu jednako kao ni »prebjeglica s Istoka« Angela Merkel, vođa koalicije CDU-CSU plus FPD (liberali). Neki su kombinirali da će Merkelova »crna« sa »žutim« liberalima plus »zelenima« uspjeti oformiti JAMAJKU koaliciju (valjda po zastavi te egzotične države sprintera), ali to su prije novi-narske »patke« nego stvarnost, a Nijemci su ozbiljan narod koji prije svega želi zaštititi dosad stečena socijalna prava,

pa mu se ne sviđa ni »velika koalicija« dvije vodeće stranke u kojoj bi prvo Schröder dvije godine bio kancelar a potom Merkelova, druge dvije godine, a sve to slično na nemoguće, ali u politici nikad ne treba reći nikad (kao ni u ljubavi!). S obzirom na ogroman značaj Njemačke, teško je povjerovati u sve te labilne koalicije i varijante i možda će nakon razgovora idućeg tjedna predsjednik SR Njemačke Keller raspisati nove izbore, ma koliko to bilo skupo. A to će pomalo koristiti »najboljem od najgorih« Schröderu.

Nekadašnji predsjednik Finske Marti Ahtisari određen je od UN-a za posebnog izaslanika na konferenciji o statusu Kosova, koja će se vjerojatno održati u Beču. To je onaj mirni čovjek koji teško hoda i koji je u »ludo proljeće 1999.« posljednji razgovarao sa Slobodanom Miloševićem u Beogradu i po izvješću inozemnog tiska, rekao domaćinu: »Vidiš kako je ravan ovaj stol pred kojim sjedimo? Takav će ti biti Beograd ako ne povučeš svu vojsku i policiju s Kosova u roku od 48 sati.« I čudo se dogodilo. Ahtisarijev savjet je prihvaćen, Albanci su se vratili na Kosovo, potpisan je Kumanovski sporazum itd. Zato vjerujemo da Marti Ahtisari ima najveće kompetencije kod međunarodne zajednice, i da će pomoći riješiti pitanje statusa Kosova,

poglavito jer je dugo bio predsjednik države u kojoj švedska nacionalna zajednica ili manjina, ima sva prava kao i domicilni narod čija je država, a to nikome ne smeta niti se ikada postavlja kao pitanje. A postoje i Alandski otoci u sastavu Finske, koji imaju potpunu autonomiju bez međunarodnog legitimiteta. Podrijetlom su Šveđani, imaju zasebne putovnice, zastavu i predstavnika u Helsinkiju. Za vjerovati je da će se ovaj smireni gospodin, koji savršeno poznaje situaciju, uspjeti u nastojanju da pitanje statusa bude primjereno svim sudionicima konferencije. Vjerujemo u njegovu »sretnu ruku« i jedan ili najveći problem Balkana bit će riješen, a tada pravac Europska unija i NATO, a može i obrnuto – Francuzi inače kažu OTAN za NATO.

Cijena zlata dostigla je maksimum u posljednja dva desetljeća i iznosi na Londonskoj burzi 454,80 američkih dolara za finu uncu, tj. 31,103 grama, odnosno 14.600 dolara za kilogram (24 kt). Koliko je sve to relativno govori sjećanje danas najstarije generacije koja je bježala nakon Drugog svjetskog rata iz »komunističkog raja« preko Kara-vanki u »gojzericama« ili čamcem na vesla u Italiju, s limenom »fiolom« za tablete ispunjenom s petnaest zlatnika

Franz Josef od 3,5 grama u džepu i s tim novcem mogla živjeti u inozemstvu nekoliko godina »dok se ne snađu«. Danas, pak, s 52 grama zlata ili 766 dolara (ako je 24 kt) – 15 zlatnika – jako je teško preživjeti i nekoliko tjedana u Austriji ili Italiji, da ne idemo dalje. Zlato vrijedi samo za kićenje djevojke na vjeridbi i žene na vjenčanju. A najviše, »Zlatarevo zlato«!

Ruska najbolja atletičarka, troskokašica Tatjana Lebedeva pobijedila je na svim mitinzima »Zlatne lige« – od Osla do Berlina i jedina osvojila »jack-pot« od milijun dolara. U posljednjoj rundi pobijedila je za samo 3 centimetra duljim skokom od drugoplasirane, valjda zbog treme. I onda neki tvrde da centimetri ženama ne vrijede...

Radi informiranja, sve doskora ta se nagrada dodjeljivala pobjedniku svih mitinga u zlatu i to onoliko koliko je on

težak. Ovo su pravilo »oborili« nezadovoljni Kenijci od 50 kilograma, dugoprugaši, jer nisu dobili niti pola od nekog džina od 120 kilograma – bacača kugle ili diska, pa je svjetska atomska federacija lijepo odredila milijun dolara onom tko pobijedi na svim »zlatnim mitinzima«. Eto toliko o zlatu, oduvijek fetišu ovog nesretnog čovječanstva i stoga nemojte djevojkama i ženama govoriti »zlato moje«!

Peti Festival bunjevački pisama

Večeras, 30. rujna u HKC »Bunjevačko kolo« održat će se, peti po redu, Festival bunjevački pisama. Cijena ulaznice za promatranje nastupa u Velikoj dvorani iznosi 250 dinara, dok za 150 dinara Festival možete pratiti i na video-beamu u bašči restorana

»Dukat« koji se nalazi u okviru Centra. Program koji će predstaviti 15 novih pjesama skladanih u tradiciji glazbe bunjevačkih Hrvata počinje u 20 sati, a karte se mogu kupiti u restoranu »Dukat«.

Festival će ove godine biti izravno prenošen na valovima Radio Subotice (91,5 Mhz) a moći će se pratiti i putem internet linka na siteu ove radio postaje (www.radiosubotica.co.yu).

Upis novih članova u HKC »Bunjevačko kolo«

Folklorna i glazbena sekcija HKC »Bunjevačko kolo« do 15. listopada upisuje nove članove od 6 do 20 godina, uključujući i početnike. Upis novih članova je svake večeri od 19 do 22 sata u prostorijama Centra, u Preradovićevoj ulici broj 4, a detaljnije informacije mogu se dobiti na telefon 555-589, svakog radnog dana od 9 do 13 sati.

»Dundo Maroje« na sceni SNP-a

Nova sezona u Srpskom narodnom pozorištu počinje 30. rujna premijerom predstave »Dundo Maroje« u režiji *Radoslava Milenkovića*. Posle više od pola vijeka *Držićeva* komedija ponovno se nalazi na novosadskoj sceni, a u komadu igraju *Miroslav Fabri*, *Radoje Čupić*, *Jugoslav Krajnov*, *Draginja Voganjac*, *Lidija Stevanović*. Upravnik SNP-a *Milivoje Mladenović* za listopad najavljuje premijerno izvođenje drame »Gretica, str. 89« njemačkog pisca *Lutza Hübnera* u režiji *Borisa Liješevića*, koju će izvoditi dvoje glumaca, *Jasna Đuričić* i *Boris Isaković*.

»Ča Grgine huncutarije« u Bajmoku

U subotu 1. listopada članovi Dramske sekcije HKUD »Ljuto vo« će s predstavom »Ča Grgine huncutarije« nastupiti u prostorijama KUD-a »Jedinstvo-Egység« u Bajmoku. Početak predstave je zakazan za 20 sati, a karte se po cijeni od 50 dinara mogu kupiti prije predstave u prostorijama pomenutog bajmočkog kulturno-umjetničkog društva.

Promocija nove knjige Vojislava Sekelja

Predstavljanje nove knjige *Vojislava Sekelja* »U izmučenim riječima« bit će održano u iduću petak, 7. listopada, u Svečanoj dvorani Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo« s početkom u 19 sati. O ovoj, prvoj knjizi pjesama u novopokrenutoj nakladničkoj djelatnosti NIU »Hrvatska riječ«, govorit će: *Lazar Merковиć*, dr. sc. *Sanja Vulić*, *Franjo Petrinović* i *Milovan Miković*. Hrvatski bunjevački književnik Vojislav Sekelj (Subotica, 1946.), pjesnik, romanopisac, dramski pisac, esejist, kritičar, publicist, pokretač, vlasnik, glavni i odgovorni urednik dvotjednika »Žig«, preveden je na mađarski, njemački, slovački, rumunjski, slovenski, makedonski, albanski, engleski i francuski jezik. Član je Društva hrvatskih književnika. Recenzent knjige »U izmučenim riječima«, dr. sc. *Sanja Vulić* u prikazu Sekelje knjige među ostalim bilježi: »Dobar poznavatelj Sekeljevih književnih djela nerijetko ostaje zatečen višeslojnošću njegova poetskoga izričaja. Sekeljevo je stvaralaštvo upravo prepoznatljivo po tom što ga je moguće iščitavati na više načina. To je dominantna značajka i njegove knjige naslovljene 'U izmučenim riječima', pa je izbor jednoga od mogućih pristupa toj pjesničkoj zbirci uvijek i nedvojbeno subjektivan«.

Koncert u Katedrali Svete Terezije Avilske

Koncert i primopredaja službe Regens chori Katedrale Svete Terezije Avilske, održat će se u nedjelju, 2. listopada u spomenutoj Katedrali. Na koncertu će nastupiti operni pjevač *András Molnár*, tenor i *Tünde Szoboki*, sopranistica, iz Budimpešte. Publika će imati prigodu čuti i Simfonijski orkestar iz Segedina, Komorni zbor iz Pečuha i Dječji zbor »Vinea Regis«. Na programu su djela *Mozarta*, *Kodályja*, *Mendelssohna*, a početak je zakazan za 19 sati i 30 minuta.

Zatvoren EXPO, Hrvatski paviljon među najboljima

U nedjelju 25. rujna je nakon 6 mjeseci zatvorena Svjetska izložba u japanskoj pokrajini Aichi. Na EXPO-u u Aichiju predstavilo se 125 zemalja i međunarodnih organizacija, te mnoge nevladine i neprofitne udruge, kao i velike japanske korporacije. Izložbu održanu na 173 hektara u predgrađu Nagoye, četvrtog po veličini grada u Japanu, u šest mjeseci je posjetilo više od 22 milijuna posjetitelja.

Zadnjeg dana EXPO-a i Hrvatski paviljon je zatvorio vrata za posjetitelje. U 185 dana gotovo milijun ljudi upoznalo je Hrvatsku kroz maštovitu priču o kapi vode i zrnju soli. Sjajne kritike iz medija, pohvale od mnogobrojnih VIP gostiju, te ogroman interes i sjajan prijem kod posjetitelja, svrstale su Hrvatski paviljon u sam vrh najboljih na EXPO-u 2005. i dokaz su da se Hrvatska, nakon Lisabona i Hanovera, još jednom dostojno predstavila na Svjetskoj izložbi.

Večeras 30. rujna u 20 sati u HKC »Bunjevačko kolo«, peti po redu, Festival bunjevački pisama

Najuspjeliji u protekle

PRVI FESTIVAL BUNJEVAČKI PISAMA – 2001.

Broj pjesama: 15

Prva nagrada stručnog žirija: »Daleko je Subotica« (skladba i tekst: Vladislav Nađmić, aranžman: Vojislav Temunović, izvođač: Antun Letić – Nune)

Druga nagrada stručnog žirija: »Opili me jorgovani« (skladba: Branko Ivanković Radaković, tekst: Marko Sente, aranžman: Vojislav Temunović, izvođač: Josip Francisković)

Treća nagrada stručnog žirija: »Tavankut kraj Subotice« (skladba, tekst i aranžman: Stipan Prčić – Baća, izvođač: Nikola Sarić)

Nagrada stručnog žirija za tekst: »Mila moja Panonija« – Stipan Bašić Škaraba

Nagrada stručnog žirija za aranžman: »Mila moja Panonija« – Nela Skenderović

Prva nagrada publike: »Daleko je Subotica« (skladba i tekst: Vladislav Nađmić, aranžman: Vojislav Temunović, izvođač: Antun Letić – Nune)

Druga nagrada publike: »Momkovo sam« (skladba, aranžman i izvođač: Mario Tikvicki, tekst: Marko Sente)

Treća nagrada publike: »Opili me jorgovani« (skladba: Branko Ivanković Radaković, tekst: Marko Sente, aranžman: Vojislav Temunović, izvođač: Josip Francisković)

DRUGI FESTIVAL BUNJEVAČKI PISAMA – 2002.

Broj pjesama: 17

Prva nagrada stručnog žirija: »Pisma« (skladba, tekst, aranžman i izvođač: Emil Antunić)

Druga nagrada stručnog žirija: »Tamburica« (skladba, tekst, aranžman i izvođač: Marinko Rudić Vranić)

Treća nagrada stručnog žirija: »Ankica« (skladba i tekst: Dražen Pavin, aranžman: Jerry Grcevič, izvođač: Antonija Piuković)

Nagrada stručnog žirija za tekst: »Salaš na brigu« – s. Blaženka Rudić

Nagrada stručnog žirija za aranžman: »Subotičke tambure« – Vojislav Temunović

Prva nagrada publike: »Sićanje na prelo« (skladba: Alen Kopunović Legetin, tekst: Petar Vuković, aranžman: Pere Istvančić, izvođač: Marin Kopilović)

Druga nagrada publike: »Ostaviću konje vrane« (skladba, tekst i izvođač: Nikola Jaramazović, aranžman: Stipan Jaramazović)

Treća nagrada publike: »Svirajte mi tiho tamburaši« (skladba i izvođač: Antun Letić – Nune, tekst: Vladislav Nađmić, aranžman: Marinko Piuković)

četiri godine

TREĆI FESTIVAL BUNJEVAČKI PISAMA – 2003.

Broj pjesama: 15

Prva nagrada stručnog žirija: »Modre zore« (skladba, tekst i aranžman: Nela Skenderović, izvođač: Antonija Piuković, violina: Franjo Vojnić Hajduk)

Druga nagrada stručnog žirija: »Subotici« (skladba: Branko Ivanković Radaković, tekst: Josip Kujundžić, aranžman: Vojislav Temunović, izvođač: Josip Francišković)

Treća nagrada stručnog žirija: »Subotice grade od davnina« (skladba, tekst i aranžman: Stipan Prčić – Baća, izvođač: Boris Godar)

Nagrada stručnog žirija za tekst: »Kad smo kadgod gazde bili« – Tomislav Kopunović

Nagrada stručnog žirija za aranžman: »Molitva« – Vojislav Temunović

Prva nagrada publike: »Moja pisma« (skladba i izvođač: Antun Letić – Nune, tekst: Marijan Kiš, aranžman: Marinko Piuković)

Druga nagrada publike: »Molitva« (skladba i aranžman: Vojislav Temunović, tekst: Željka Zelić, izvođač: Marija Jaramazović)

Treća nagrada publike: »Modre zore« (skladba, tekst i aranžman: Nela Skenderović, izvođač: Antonija Piuković, violina: Franjo Vojnić Hajduk)

ČETVRTI FESTIVAL BUNJEVAČKI PISAMA – 2004.

Broj pjesama: 12

Prva nagrada stručnog žirija: »Priko šora bečarac se ori« (skladba, aranžman i izvođač: Ante Crnković, tekst: Anđelko Skenderović)

Druga nagrada stručnog žirija: »Kad prođe sve« (skladba i aranžman: Vojislav Temunović, tekst: Mirjana Jaramazović, izvođač: Antonija Piuković)

Treća nagrada stručnog žirija: »Subotica« (skladba i aranžman: Slobodan Ivković, tekst: Aleksa Kokić, izvođač: Lidiya Horvat)

Nagrada stručnog žirija za tekst: »Metniću muškatile u pendžer« – Nela Skenderović

Nagrada stručnog žirija za aranžman: »Čežnja za rodnim krajem« – Vojislav Temunović

Prva nagrada publike: »I kad ostarim« (skladba i tekst: Nikola Jaramazović, aranžman: Stipan Jaramazović, izvođač: Marija Jaramazović)

Druga nagrada publike: »Priko šora bečarac se ori« (skladba, aranžman i izvođač: Ante Crnković, tekst: Anđelko Skenderović)

Treća nagrada publike: »Pisma za mog didu« (skladba i izvođač: Antun Letić – Nune, tekst: Marijan Kiš, aranžman: Marinko Piuković)

Igor Duda »U potrazi za blagostanjem«, nakladnik Srednja Europa, Zagreb 2005.

Konačno povijest dokolice

Knjiga je podijeljena u poglavlja u kojima autor piše o životnom standardu i potrošačkoj kulturi, o načinu provođenja slobodnog vremena, putovanju, provođenju vikenda, odmoru na moru i općenito provođenju godišnjeg odmora

Piše: Zdenko Samaržija

U vijek je bilo lucidnih, onih koji misle ili djeluju drugačije od većine suvremenika. Početkom 20. stoljeća pojavile su se među povjesničarima ideje da povijest nije samo povijest društvene elite, dakle, svećeničkog i plemićkog staleža, i snažnih pojedinaca, recimo *Matije Gupca* ili *Ivana Mažuranića*. Počela se proučavati svakidašnjica nekog prošlog vremena. U zanimanju povjesničara našli su se jelo, piće, strah, seksualnost, igra; povjesničari su počeli proučavati duhovnu klimu prošlih razdoblja, a kako se 20. stoljeće bližilo kraju, strukturalna historiografija protegnula se i na prapovijest, ali i na netom prošle događaje.

Središte takvog pogleda na svijet bilo je u Francuskoj, dok se u drugim historiografijama još uvijek veliča povijest znamenitih muževa, država i ustava – na žalost, većina hrvatskih povjesničara nije dorasla strukturalnim analizama prošlih vremena, pa se i dalje veličaju vladari i vojskovođe te stvara isprazni kult države.

PIONIR: Što god mislili o *Igoru Dudi* i njegovoj knjizi »U potrazi za blagostanjem (O povijesti dokolice i potrošačkog društva u Hrvatskoj 1950. -ih i 1960. -ih)«, njegova knjiga je prva knjiga historiografske literature u Hrvata koja u naslovu ima tu danas među (europskim povjesničarima) omiljenu sintagmu – povijest dokolice – a koja mnoge hrvatske povjesničare ne doitiče.

Što Duda izdvaja od drugih povjesničara? Da bi se bavili dokolicom i uopće strukturalnom poviješću, valja imati široko opće obrazovanje te biti znalac u mnogim povijesnim disciplinama. Osobito treba biti vješt u pronalaženju arhivske građe te i ispisano rukopisa, kako bi se napisao pitak tekst. Ako ništa drugo, Duda je pokušao. Proučio je relevantnu inozemnu literaturu i metode, koje vrijede za drugu historiografiju i primijenio je na Hrvatsku pedesetih i šezdesetih godina.

PROCES: Duda je zgodno posložio izvatke partijskih govora i ulomke iz novinskih članaka i iz njih ispričao lijepu pitku priču. Objasnio je postupno nastajanje i rast potrošačkog društva u socijalističkoj Hrvatskoj, koje su pratili modernizacijski procesi pedesetih i šezdesetih godina 20. stoljeća, a uzrokovala znatne promjene u gospodarskom sustavu. Naime, nakon otklona od državno-planske privrede te snažnijeg pristajanja uz Zapad, u socijalističku su

Jugoslaviju stigli, prvo, pomoć, kojom je prehranjen dio stanovnika, a usporedo s pomoći i bespovratni krediti koji su omogućili nov investicijski ciklus prekinut u jesen 1948. godine. Ove promjene nije pratila demokratizacija društva, koja je zamijenjena potrošačkim mentalitetom te uživanjem plodova vlastitoga rada. Hrvati su učili o potrošačkoj kulturi, kulturi dokolice i putovanja, te usvajali nove običaje. Mogli su putovati u inozemstvo, a brojni inozemni turisti dodatno su poticali moder-

darski zalet zemalja zapadne Europe na hrvatski turizam i uopće porast privatnoga standarda većine stanovnika. Duda nije, a mogao je, naznačiti stvaranje viška radne snage u socijalističkoj Jugoslaviji te isprva kapilarne emigracije, koja je koncem šezdesetih i u sedamdesetim godinama primila milijunske razmjere. Nije se osvrnuo na TV program i programe radijskih postaja koje su za razliku od medija u drugim socijalističkim zemljama puštale glazbu sa Zapada. Nije spomenuo pojavu unisex-mode, traperice i široke košulje.

Iz njegove se priče stječe dojam da je širenje potrošačke kulture išlo glatko. Previdio je upozoriti čitatelje na oponente takvom načinu življenja – izbacivanja iz gimnazija zbog duge kose i traperica te druge relikte revolucionarnoga divljanja. Premda je naveo kako je bilo nesuglasica oko pobjedničke pjesme Opatijskoga festivala »Tata, kupi mi auto«, nije naveo ozbiljne diskusije u partijskom vrhu i sukobljavanja moćnih pojedinaca oko, s jedne strane, sve jačeg potrošačkoga mentaliteta, koju je druga strana držala izdajom socijalizma.

JEDOSTRANA SLIKA: Dudina knjiga nije povijest socijalističke Hrvatske već Duda u njoj tretira slobodno vrijeme i dokolicu kao osnovicu za razvoj potrošačkoga društva. Upravo je to najbolja i najlošija stvar ove knjige. Ona pruža jednostranu sliku hrvatskoga društva pedesetih godina, koju je Duda treba kontekstuirati u političke i gospodarske procese, koji su i doveli do prestanka goleme eksploatacije u doba ortodoksnog komunizma (1945. do 1951. godine). Knjiga bi bila neznatno veća da je napisao kako je Jugoslavija iz rata izašla kao zaostala agrarna zemlja, k tomu s velikim ratnim štetama. Ako zanemarimo surove postupke vlasti prema seljacima te pripadnicima neprijateljskih vojski i njemačke i austrijske nacionalne manjine, Jugoslavija se relativno brzo izvukla iz poratne recesije. Ubrzana obnova infrastrukturne mreže i forsirana industrijalizacija davale su rezultate i Jugoslavija je doživjela svoje »privredno čudo« sa stopama rasta među najvišima u svijetu, tik uz Japan.

Naravno da je socijalistički sustav brzo pokazao maligno lice i došlo je do zaostajanja za ritmom razvoja zemalja koje su razvijale parlamentarnu demokraciju i tržišno gospodarstvo prestajući se zatvarati u nacionalne granice i stvarati temelje današnjih eurointegracija. ■

nizaciju i usvajanje potrošačkih navika. Uskoro je potrošački mentalitet, uživanje u blagodatima ostvarenoga socijalizma, postao dio državne ideologije.

Knjiga je podijeljena u poglavlja u kojima autor piše o životnom standardu i potrošačkoj kulturi, o načinu provođenja slobodnog vremena, putovanju, provođenju vikenda, odmoru na moru i općenito provođenju godišnjeg odmora, a za što je koristio opsežnu literaturu i izvore, te novine i časopise poput »Vjesnika«, »Arene«, »Studija« i »Vikenda«.

POTROŠAČKI MENTALITET: Duda nije ništa ni sa čim usporedio. Nije izradio mehanizam istraživanja i nije, zapravo, u svojoj knjizi išao »odozdo« od Hrvatske, nego je pokazao kako se reflektira gospo-

O pjesmama Josipa Jelačića

Slava pjesnika u krugovima preporoditelja

»Gdje kucaju takva srca, Tamo nikad neće propast dom,
Ko žar-ptica opet iz pepela Dići će se, kad ga smrvi grom!«

Pratila ga je slava uspješnog vojnika, zapovjednika hrvatske vojske i konačno, hrvatskog bana, ali je manje poznata slava pjesnika – vatesa *Josipa Jelačića* (1801. -1859.), a još je manje poznat njegov doprinos kazališnoj umjetnosti i kao utjemeljivača i kao, doduše skromnog, kazališnog pisca.

U krugovima preporoditelja, Jelačić je štovan i mnogo prije nego li je postao banom. Rođen čitavo desetljeće prije naraštaja iliraca (*Gaj* je rođen 1909., *Vraz* 1810., *Ivan Mažuranić* 1814., *Preradović* 1818.), u svojim mladenačkim pjesmama, objavljenim 1825. godine dao je značajan prilog buđenju Hrvatske.

PJESNIK JELAČIĆ: Njegova prva pjesma, spjevana u 14. godini života na njemačkom jeziku, nosi karakteristično hrvatsko rodoljubivo raspoloženje, ali i odanost Hrvata slobodi i kraljevskom dvoru: »Mathias Corvinus und Zriny im Schattenreiche – Matija Korvin i ban Zrinović u kraljevstvu sjena« (kako je prevedeno 1849. u »Danici«). Pjesma je objavljena u zbirci »Eine Stunde der Erinnerung« (»Trenutak uspomene«) i ukazuje na Jelačića kao pjesnika ranog europskog romantizma. Boraveći, zbog bolesti, u Zagrebu 1825. godine, Jelačić je dao tiskati svoje pjesme, a obnovljeno, svečano izdanje pod naslovom »Gedichte«, tiskano je u Beču 1851. godine. U ovoj knjizi prvi dio predstavlja zbirka »Eine Stunde der Erinnerung«, a u drugom dijelu je dramski tekst »Rodrigo und Elvire«.

Iz Jelačićeve zbirke izašla je u »Danici horvatskoj, slavonskoj i dalmatinskoj« godine 1854. »Utjeha naravi«, a sljedeće godine i pjesma »Kraj Matija Zrinović na onom svijetu« i »Misli o mojoj sudbini«, (prijevod *Ivan Trnski*).

Godine 1861., nakon smrti Jelačića, izašlo je još jedno izdanje njegovih pjesama – knjiga malog formata (8,5x13,5 cm), kako je tada bilo uobičajeno izdavati stihove, a

prihod od prodaje namijenjen je bio podizanju Jelačićeva spomenika. U pripremi je bilo tiskanje druge dvije knjige »Klicanje Hrvatske« (»Croatiens Jubel«) i »Praznik da-

1849. godine *Fran Kurelac* napisao je pjesmu »I pustinjač s Vučke na Rijeku se spustio«, ali kako je ban u Rijeku stigao iz Karlovca, pjesma je ostala nedovršena i

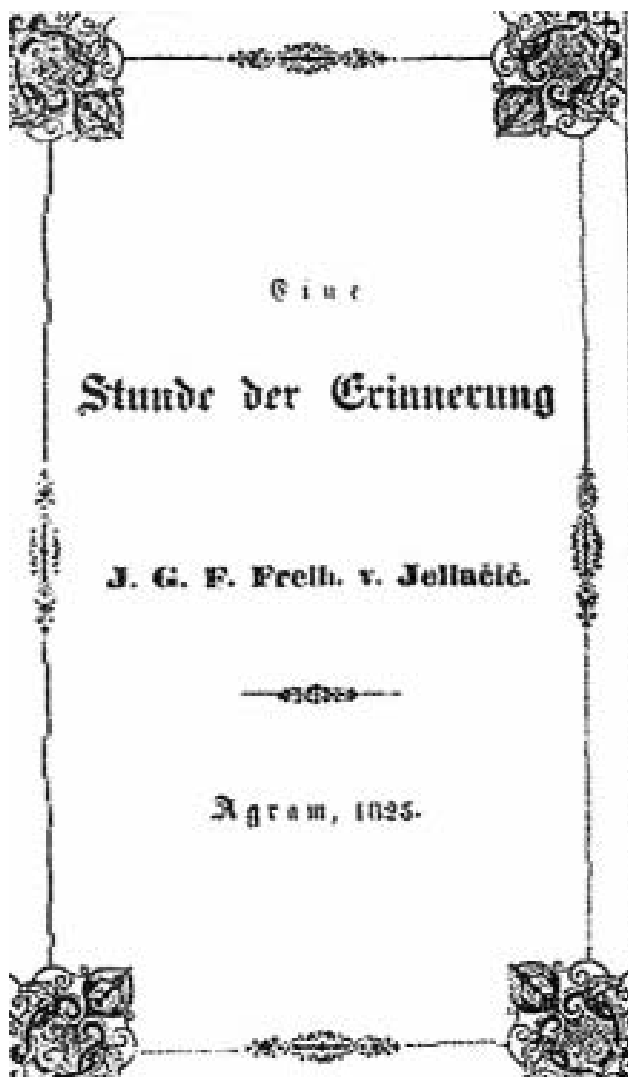
objavljena je tek 1862. godine u Kurelčevoj knjizi »Fluminensia«. Nakon burne 1848. godine u pohvalama banu natjecali su se tada mnogi srpski i hrvatski pisci (*Luidi Jerolim Vrdoljak Imočanin*, *Ana Vidović*, *Andrija Stazić*, *Petar Preradović*, *Jovan Sundečić*, *Ognjeslav Utješinović Ostrožinski*, *Ivan Zahar* i dr.). Početkom prošlog stoljeća, prigodom 100 godišnjice banova rođenja, Jelačić postaje ponovno inspiracijom mnogih pjesnika. Ponovno se tiskaju i iznova čitaju pjesme kao što su »Ustaj bane, Hrvatska te zove«, »Ljubimo te diko naša«, dr. *Ferdo Rožić* piše »Mjeden konjik«, a i sam *Nazor* se u svojim »Zagrebačkim sonetima« sjetio Jelačića.

Ban Jelačić slavljen je kao epski junak u brojnim i raznovrsnim narodnim pjesmama koje su zabilježene u gotovo svim hrvatskim krajevima.

VJEČNI JELAČIĆ: Smatrajući to najvažnijom pučkom zadaćom, Jelačić je pokrenuo i akciju osnivanja Narodnog kazališta u Zagrebu. Kazalište je osnovano i u staroj je zgradi 1894., u prvoj umjetničkoj sezoni *Stjepana Miletića*, doduše bez naročita uspjeha, izvedena Jelačićeva romantičarska drama »Roderik i Elvira«, koju je tek 1894. godine *August Harambašić* preveo na hrvatski.

Tko god stigne u Zagreb mora proći Trgom Bana Josipa Jelačića, zakazati poslovi ili ljubavni sastanak, a malo tko ne zna gdje je to »pod repom«, gdje su se uobičavali okupljati brojni studenti iz Bačke.

Antonija Čota

Zbirka u kojoj je objavljena prva Jelačićeva pjesma

na Ljubice« (»Feier des Julianatages«), ali one nisu nikada izašle iz tiska.

PJESNICI O JELAČIĆU: Ivan Trnski je Jelačiću u Glini 1844. spjevao pjesmu »Ljubimo te, naša diko«, koju je uglazbio *Josip Runjanin* i koja se od tada do naših dana još uvijek izvodi. Pretpostavljajući da će se ban Jelačić iz Trsta spustiti u Rijeku,

Jasmina Vidaković Jovančić, akademska grafičarka i likovna pedagoginja

Pogled s vedrije strane

*Volim sve gledati optimistično, s vedrije strane * Živjeli smo u ružnom periodu, te smatram kako nam je takav pogled na stvari svima potreban*

Razgovor vodio: Davor Bašić Palković

Jasmina Vidaković Jovančić rođena je 1965. godine u Subotici. Diplomirala je na Višoj školi za likovne i primijenjene umjetnosti u Beogradu, a zatim na odsjeku za umjetničku grafiku Akademije umjetnosti u Novom Sadu u klasi profesora Milana Stanojeva 1992. godine. Nakon studija vraća se u rodni grad, u kojemu kao umjetnica, likovna pedagoginja i galerijska djelatnica zapaženo radi pridonoseći mnogim aspektima kulturnog života. U nedavno renoviranom prostoru Galerije »Likovni susret«, u kojoj je od 2001. godine uposlena, razgovarali smo s ovom umjetnicom.

► **Nakon završene Akademije, kao mlada likovna stvarateljica, odlučili ste se baviti i pedagoškim radom na polju likovnih umjetnosti. Za početak, kažite nam nešto više o tome?**

Nakon povratka sa studija uposlila sam se prvo u srednjoj Ekonomskoj školi u Subotici, a kasnije sam radila i u pojedinim osnovnim školama u Subotici. Iako od 2001. radim u Galeriji »Likovni susret«, nikada nisam napravila radikalni prekid s prosvjetom. I danas honorarno radim u srednjoj Ekonomskoj školi kao profesorica likovne kulture. Također, sa suprugom (Miroslavom Jovančićem) vodim ljetne kampove na Paliću u okviru pedagoške djelatnosti ZOO vrta. Radili smo i niz seminara i radionica za učitelje na kojima smo se kroz kombiniranje teorijskog i praktičnog djela bavili ključnim problemima na polju likovne kulture za uzrast nižih razreda osnovne škole. Radili smo s učiteljima praktično kako bi oni sami prepoznali probleme s kojima se djeca susreću, te se na kraju seminara bavili temom ocjenjivanja radova.

► **Diplomirana ste grafičarka. Kao likovna umjetnica sudjelovali ste na svim značajnim izložbama likovne i primijenjene umjetnosti u Vojvodini, a iza Vas je i nekoliko samostalnih izložbi. Što u stilskim, tehničkim i tematskim okvirima čini Vaš grafičarski rad?**

Kada radim teme u grafici onda me najviše zanimaju neke »ružne« stvari koje ljude ne inspiriraju, koje čak i izbjegavaju gledati. Krš koji smo imali u dvorištu jedne kuće u kojoj smo živjeli doživljavala sam kao nešto veoma estetski uzbudljivo, iz kon-

teksta sam vadila detalje tih nagomilanih otpadaka raznih vrsta te to transponirala u grafički izraz. Imala sam također jedan takav ciklus s detaljima iz kupatila, gdje sam konkretne predloške iz ovog dijela kuće pretvarala u apstraktne cjeline. Trenutačno radim na ciklusu inspiriranom željeznicom, koji sam zamislila raditi još tijekom studija kada sam puno vremena provodila u vlakovima i vidjela, po meni, divne prizore. Na samom kolodvoru, unutar vlaka, ili na kompoziciji vlaka kakvi su primjerice spojevi ogromnih metalnih dijelova, masivne opruge..., uopće sve te stvari kojima se namjeravam opsežno pozabaviti ovim ciklusom.

► **Mislim da upravo grafika kao tehnika, na neki način, pogoduje dočaravanju takvih stvari?**

Da, jer se sastoji iz niza kemijskim procesa. Tijekom godina sam se odlučila najviše raditi u tehnici linogravure koja je interesantna jer djeluje višestruko. Prvo jer se njome dobiva jedan reljefni dojam. Dubljenjem linoleumske matrice pravim jednu fakturu, u ovisnosti od alatke koju koristim postižem razne fature, koje na kraju izlaze kao jedan fini, raznovrsni reljef. Pokraj toga, samu matricu režem u nepravilnoj formi kako bi dobila veću masivnost, samom formom izvlačim dopunski detalj za sveukupni dojam. U tehnici linogravure radim već 6-7 godina, i za sada ne namjeravam da promijenim.

► **Secesija i Vaš rad, kako kao tematski okvir tako i u smislu samog objekta u kome provodite većinu svog radnog vremena, stoje u jednoj čvrstoj vezi. Elementi ovog stila vas često inspiriraju. Kako se rodila ta veza?**

Moja je baka živjela u zgradi pokraj Sinagoge. Kako sam često odlazila u taj kraj, vidjela sam Sinagogu iz vrlo interesantnih uglova. Ona je za mene vrlo inspirativna i sa svojim savršenstvom sklada mislim da je jedna od najljepših zgrada u gradu. Ali, nažalost u jako lošem stanju. Napravila sam obiman rad u foto-materijalu na temu Sinagoge još kao student i te fotografije sam koristila kao predloške za skice za grafiku da bi ih potom i realizirala. Taj ciklus je trajao dugo i tekao od 1991. sve do 2001. godine. Završetak tih radova se poklopio s obilježavanjem 100-te obljetnice kako je grad dao dozvolu da se zgrada može upotrebljavati. Tako je i moja izložba ovih radova u čast Sinagoge kao spomeniku kulture i priređena. To je bilo 1. listopada 2002. u Galeriji »Bucka Ganyo«. Što se tiče ciklusa o Sinagogi, bilo bi interesantno da napravim i izložbu koja bi prikazala tu postupnost rada kojom bi se moglo vidjeti koliko odstupanja ima u raznim fazama i kako na kraju izgleda taj finalni rad. To u smislu ideje ne predstavlja nikakvu revoluciju, ali mislim da bi bilo interesantno jer je ovdje davno to netko uradio.

► **Vaša priča o secesiji se nastavila. Na nedavnoj izložbi koja se bavila stogodišnjicom Palače Raichle ste također sudjelovali s nekoliko radova...**

Da. U dokumentaciji koju su priredili restoratori zgrade bilo je interesantnih detalja snimljenih iz neobičnih kutova, koje ne zamjećujemo lako i koji se godinama iza skela nisu mogli vidjeti. Onda sam ja ponovno te detalje iskoristila i transponirala u grafike.

► **Uvijek se fascinate detaljima, fragmentima neke cjeline. Odakle takva potreba?**

Jako često se bavim fragmentima, ali to nije neko strogo pravilo u mom radu. Obično izvlačim iz konteksta neki, po meni, najzanimljiviji dio, možda zato što ljudi ne obraćaju pozornost na dio kao nešto zanimljivo već promatraju cjelinu kao takvu. Ali kada se fokusirate na nešto, čak i slučajno,

onda uočite, te shvatite kako i taj jedan detalj funkcionira kao jedna izuzetno zanimljiva cjelina. I to je ono što je meni zanimljivo, na taj način želim da motiviram ljude da i oni možda na takav način promotre stvari.

► **Pokraj grafike bavite se i slikarstvom. Kako biste opisali sebe kao slikaricu?**

U grafici radim crno-bijele odnose i rijetko kad uvodim boju, mada kada se uvede, boja ima smisao i ulogu. Najčešće je to u sepija tonu jer je ona toplija od one čiste crno-bijele. Ali, u grafici mi nedostaje ona bojena priroda mog zanimanja. Kada radim slike idem u totalni kontrast, koristim izuzetno jaku paletu, s jakim bojama, koja je bliska nekom dječjem razmišljanju. Volim da radim vesele, šarene slike koje odišu radošću i tamo valjda mogu da »ispucam« sve ono što u grafici kočim.

► **Koje su Vam najčešće teme u slikarstvu?**

Teme ovisi od situacije do situacije. Primjerice, ako smo imali koloniju na paličkom vikend naselju ja sam radila neke prizore plaže sa ručnicima koji su imali šarene detalje. Potom, primjerice na koloniji u Adi, tamo sam radila neke prizore s bazena, na koloniji na Ludošu radila sam na temu ptica.... Neki umjetnici imaju jednu temu koju obrađuju dosljedno 20-30 godina, kod mene one variraju, posebice kod slikanja. U slikarstvu nisam tematski vezana.

► **Sudjelujete kao ilustratorica pri stvaranju publikacije posvećene književnosti nacionalnih manjina u Vojvodini. U ovom projektu ste zaduženi za ilustriranje onih stranica koje su namijenjene hrvatskoj zajednici?**

Ta publikacija je još uvijek u pripremi, ne znam kada će se pojaviti iz tiska. Ona se realizira na pokrajinskoj razini. Ja sam dobila zadatak ilustrirati bajke *Balinta Vujkova* i uradila sam pet ilustracija za pet bajki. U međuvremenu sam angažirana i da ilustriram jednu Vujkovljevu bajku koja se priprema u nakladi Hrvatske čitaonice u Subotici.

► **U svojem umjetničkom životopisu imate veliki broj sudjelovanja na likovnim kolonijama. Pokraj toga, uposljeni ste u centru koji se bavi upravo praćenjem njihovoga rada. Kako vidite rad kolonija koje egzistiraju na vojvodanskom prostoru?**

Kolonije su i dalje jako popularne i dragocjene. One su prigoda da se upoznate s ljudima iz drugih mjesta u državi, kao i sa onima iz regija, jer dolaze umjetnici iz Mađarske, Hrvatske, Rumunjske... To je uvijek način i da se upoznaju radovi drugih slikara, razmjenjuju iskustva te otvaraju neke nove suradnje. Posebno mi je draga kolonija u Senti – grafička radionica koju posjećujem već četiri godine. To je najsta-

rija kolonija u Vojvodini a posljednjih sedam godina u sklopu nje funkcionira i grafička radionica. U »Likovnom susretu« sam zadužena upravo za dokumentaciju kojom pratimo rad likovnih kolonija. Ova je Galerija za vrijeme stare Jugoslavije bila dokumentarni centar za sve umjetničke kolonije na tom prostoru. Danas više ne vodimo dokumentaciju na tom nivou, već pratimo rad kolonija na teritoriji Vojvodine i profesionalnih kolonija i simpozija u Srbiji, poput onih u Arandelovcu ili Sičevu, koje djeluju pri institucijama kulture. Osim toga mi vodimo osobnu dokumentaciju za sve umjetnike koji su svojim radnim vijekom vezani za Suboticu, bilo da su Subotičani ili iz nekih drugih mjesta. To su oni umjetnici koji su zadužili ovaj grad i time zaslužili da se o njima vodi takva jedna do-

ma neko šire razumijevanje ovdje jer je suviše jednostavna i uvjetno rečeno »djetinjasta«. Ljudi s podcjenjivanjem koriste taj epitet »djetinjasto«, a djeca rade fantastične stvari. Ja smatram kako svako tko se školuje i tko ulazi u neku bit likovne umjetnosti na kraju dođe do jednog zaključka kako bi najljepše bilo svjesno se moći vratiti u nivo kada smo bili djeca. Gledam svoju kćer kako slika, ona nemajući pojma što radi, zapravo radi fenomenalne stvari. Djeca su zaista kreativna.

► **Koji je Vaš moto u životu i umjetničkom radu?**

Ja volim sve gledati optimistično, s vedrije strane. Živjeli smo u ružnom periodu, te smatram kako nam je takav pogled na stvarima svima potreban. Jednostavno, ne mogu drugačije...

Tijekom ovogodišnje akcije »Slikari s paletama«:
Jasmina Vidaković Jovančić

kumentacija. Najstariji autori o kojima imamo dokumentaciju su oni koji su radili krajem 19. i početkom 20. stoljeća, iz zbirke »Likovnog susreta« i zavičajni, zatim oni koji su radili sredinom prošlog stoljeća sve do umjetnika koji su sada aktivni. Mnogo mladih umjetnika nije upoznato sa ovom našom aktivnošću tako da ih ovom prigodom molim da se jave s nekim katalogom i dokumentom o njihovom sadašnjem radu ili izložbama, da ih stavimo u evidenciju ili dopunimo postojeće podatke.

► **Kako vidite rad i razvitak Međunarodne likovne kolonije »Bunarić«, na kojoj ste i dva puta sudjelovali?**

Kolonija je dobra, treba podržati tu ideju i uključiti više ljudi. Na njoj je interesantan sudar različitih koncepcija – amaterskih i akademskih. Na ovoj koloniji sam pokraj *Cilike Dulić Kasibekova* je i imala izložbu u »Likovnom susretu«, zapazila i rad *Roze Lipajić*, koju sam prozvala našim »subotičkim Gauginom«. Garantiram da ona ne-

► **Izlagali ste skupa s osječkom grafičarom Sandrom Vehabović u Osijeku, a potom i u Subotici što je predstavljalo prvu suradnju likovnih institucija Osijeka i Subotice nakon ratnih godina. Ima li nekih novih planova glede suradnje s ovim gradom u Hrvatskoj?**

Troškovi međunarodnih programa su izuzetno veliki. Do sada smo dobivali sredstva iz pokrajinskog budžeta ali sada je to sve u nadležnosti Republike te ih je teže dobiti. Kontakti »Likovnog susreta« i mene osobno sa osobama iz osječkog gradskog poglavarstva, Galerije suvremene umjetnosti i Muzeja Slavonije su sve ove godine bili neprekinuti i želja za daljom suradnjom je obostrana. Ostaje samo da se prebrode financijske i organizacijske prepreke kako bi se realizirala neka nova izložba. Mogućnost za bržu realizaciju ove suradnje je i u činjenici da je obnovljen sporazum o suradnji dva bratska grada Osijeka i Subotice pa se može očekivati podrška iz općinskih sredstava. ■

Uz 300. broj časopisa »Vijenac«

Dobar vjeter u leđa

Bunt na koji slažem brojeve »Vijenca« je odebljao. Uskoro ću s tim podebelim sveskom hodočastiti knjigovesca. Bit ću ponosni vlasnik uvezanih prvih 300 brojeva * Mijenjale su se uredničke ekipe, papir je postao kvalitetniji, fotografije jasnije, no koncepcija okosnica »Vijenca« je ostala ista *

Ne znam koji je časopis za kulturu u Hrvata dočekao tristoti broj * Kratka povijest dugoga trajanja

Piše: Zdenko Samaržija

Izašao je tristoti broj časopisa »Vijenac«. Oni koji se u njemu puno objavljuju nisu, jamačno, znali da će im članak izaći u jubilarnom broju, a onima kojima je 15. rujna u tristotom broju objavljen prvi tekst s nestrpljenjem su čekali da vide svoje ime ispod članka. Uredniku je izlazak svakog broja stresan, svejedno

bitio to prvi ili tristoti broj. Treba bit spreman na napade, uvjeriti autore da će za koji dan stići i honorari na njihov račun te finiširati špijl za naredni broj. Valja telefonski požurivati autore, prijetiti, kukati i biti revan u izvršavanju radnji koje čekaju svakog urednika.

Vijenac je uređivalo, do sada, pet urednika. Neki su uredili više brojeva, neki manje. Mijenjale su se uredničke ekipe, papir je postao kvalitetniji, fotografije jasnije, no koncepcijska okosnica »Vijenca« je ostala ista. Sada je urednik Ivica Matičević, koji je u Uvodniku jubilaranoga broja poželio sebi i ekipi dobar vjeter u leđa. Samo hrabro.

IME I BROJ: Vijenac je pravo ime za jedan dvotjednik za kulturu. Njegovo ime ima začudnu genezu – rekli bi kratku povijest dugoga trajanja. Ne znam koji je časopis za kulturu u Hrvata dočekao tristoti broj. To za »Vijenac«, novine Matice hrvatske za književnost, umjetnost i znanost i nije tako važno. Meni je važno je da je bunt na koji slažem brojeve »Vijenca« odebljao. Uskoro ću s tim podebelim sveskom hodočastiti knjigovesca. Bit ću ponosni vlasnik uvezanih prvih 300 brojeva. Zapravo, dugo sam se dvoumio trebam li uvezati prvih 200 brojeva, no dobro je što sam tada bio lijen. Ovako će ljepše izgledati.

SADRŽAJ: »Vijenac« su novine od velikoga formata. Otvara ih Razgovor, nakon kojega slijede Komentari i Kritike, pa nekoliko stranica posvećenih književnosti. Karikatura i kolumne, jezične i književne, nalaze se u rubrici Zapisi. Zatim slijede prikazi knjiga, nad kojima se obično snebivam, poput recimo, panegirika knjizi Dubravka Jelčića »100 krvavih godina – XX. Stoljeće u hrvatskoj povijesti – eseji, polemike i epigrami«. Prikaz je za ovaj jubilarni broj napisao Mato Artuković, Brođanin. Dok ja tu knjigu držim pouzdanom lošom i dok se snebivam nad samoljubljem amatera, kojima nisu bistri teme lji povijesnih metoda, napisao je Artuković Jelčiću, u najmanju ruku, ljubavno pismo. Razlikujemo se. Jako. Te rubrike kao i naredne, čitam s olovkom u ruci. Podvlačim, stavljam opaske uz tekst i najčešće se zaklinjem da ću u narednom broju napisati da se ne slažem s autorom knjige ili autorom komentara.

VJERNI ŽIVOTNI SUPUTNIK: Vijenac potom otvara rubrike poeziji, koju ja, najčešće, preskočim. Zatim se vratim, pročitam i najčešće pokajem što sam čitao ono što ne razumijem. Naredne su stranice posvećene fotografiji i likovnim umjet-

nostima. Rado se zadržavam na prikazima Novih izdanja Matice hrvatske kao i na stranicama koje imaju naslov Prostor i čovjek. Duplerice nisam nikada volio, no duplerice u »Vijencu« su ponekad vrlo zanimljive. Zato obožavam švrljati na stranicama Kazalište (bude ih po 6 ili 7) te Glazba (bude ih 2 ili 4). Plesu nisam osobito sklon, dok progutam svaki redak posvećen filmu, TV-u i internetu. Rubrike Časopisi i Iz ogranaka Matice hrvatske čitam s olovkom u ruci. Te rubrike čitam s olovkom u ruci. Podvlačim, stavljam opaske uz tekst i najčešće se zaklinjem da ću u narednom broju napisati da se ne slažem s autorom knjige ili autorom komentara.

Da se ne ponavljamo i ne lažemo, svaki broj Vijenca išaram, iskrižam, a ponekada i obojim. Mislim da ga tako prisvojim. Tako vjernog životnog suputnika teško je naći. Zapravo, neću uvezati 300 brojeva »Vijenca«. Uvezat ću moje opaske i razmišljanja uz prvih 300 brojeva »Vijenca«.

U povodu proslave kirbaja u Novom Slankamenu

Miholjski koncert

Osim domaćina HKPD »Stjepan Radić«, nastupile i dvije folklorne skupine mjesnih društava – KUD »Dr. Đorđe Natošević« i KUD »Dr. Borivoje Gnjatić« te gosti iz Hrvatske KUD »Apševački veseljaci« iz Apševaca

U povodu proslave kirbaja, Svetog Mihovila, zaštitnika župe Novi Slankamen, u tom je srijemskom mjestu održan koncert, što ga je organizirao HKPD »Stjepan Radić«. Na koncertu su, osim domaćina, nastupile i dvije folklorne skupine mjesnih društava – KUD »Dr. Đorđe Natošević« i KUD »Dr. Borivoje Gnjatić« te gosti iz Hrvatske KUD »Apševački veseljaci« iz Apševaca.

Slankamenska društva predstavila su se publici resavskim, šopskim, leskovačkim, srijemskim, banatskim, te plesovima iz Posavine, dok su gosti iz Apševaca prikazali svoje tradicijske pjesme i plesove iz Slavonije.

Koncertu su, kao gosti, bili nazočni: zamjenik veleposlanika RH u Beogradu *Branimir Lončar*, predsjednik HNV-a *Josip Z. Pekanović*, potpredsjednik HNV-a *Vladi-*

mir Bošnjak, te predsjednik SO Indija *Marijan Rističević* sa suradnicima. Među brojnim Slankamencima i njihovim gostima iz Apševaca, koncert su promatrali i predstavnici srijemskih kulturnih udruga. Nakon koncerta, domaćini su goste počastili bogatom večerom, te na taj način završili zabavni dio obilježavanja kirbaja.

J. J.

Drma mi se šeširić na glavi

Plesovi iz Banata: HKPD »Stjepan Radić«, Novi Slankamen

Šopski plesovi: KUD »Dr. Đorđe Natošević«, Novi Slankamen

Posjetitelji

Održan IV. Rešetarački susret pjesnika

Susret hrvatskih pjesnika iz cijeloga svijeta

Na susretu su bili nazočni pjesnici iz Australije, Švedske, Njemačke, Mađarske, Bosne i Hercegovine, Srbije i Crne Gore te Hrvatske

Hrvatska matica iseljenika – Zagreb i Književno-likovno društvo »Rešetari« iz istoimenog mjesta u Hrvatskoj, organizirali su u subotu 24. rujna IV. Rešetarački susret pjesnika na kome su sudjelovali pjesnici iz dijaspe i Hrvatske. Pokrovitelj ove manifestacije je bila brodsko-posavska županija Slavonski Brod.

U 16 sati bio je organiziran prijem kod načelnika Općine Rešetari *Alojza Kovačevića*. Nakon dobrodošlice i lijepih riječi nekoliko vodećih ličnosti iz političkog i kulturnog života ovog kraja, u 17 sati je počela promocija knjige »Domovinski smiješak u letu vremena«, u kojoj su objavljeni izabrani stihovi koji su pristigli na natječaj.

Na pjesnički natječaj ove je godine konkuriralo 99 autora iz 19 država svijeta, a tiskane su 144 pjesme 93 autora iz 17 država. Na susretima su bili nazočni pjesnici iz Australije, Švedske, Njemačke, Mađarske, Bosne i Hercegovine, Srbije i Crne Gore te Hrvatske.

U sklopu promocije govorili su izbornici pjesama, pjesnici, urednici i pokrovitelji, a članovi KLD »Rešetari« pročitali su nekoliko kvalitetnijih pjesama iz ove knjige.

Nakon prijema kod načelnika Općine, otpočela je svečanost »Pjesničke večeri« u dvorani tvornice kože »Psunj«. Prvo su uslijedili pozdravi, čitanje pisama i telegrama, a potom je u ime Hrvatske matice iseljenika, *Dijana Mašala Perković* otvorila ovaj susret. Pjesnici iz raznih krajeva svijeta čitali su svoje pjesme objavljene u knjizi »Domovinski smiješak u letu vremena«, a publika ih je nagrađivala pljeskom. Važno je napomenuti i kako su organizatori svakom sudioniku poklonili po tri primjerka knjige.

Na koncu svečanosti, urednik promovirane knjige *Ivan De Villa* otvorio je novi natječaj za pjesnike, koji će trajati do 31. siječnja 2006. godine te poželio svima da se, uz nove sudionike, ponovno vidimo na istom mjestu i naredne godine.

A. Kovač

Međunarodna likovna kolonija u Somboru

U cilju obilježavanja početka suradnje regionalne podružnice Europskog centra za mir i razvoj (ECPD) Sveučilišta

za mir Ujedinjenih naroda u Somboru i Općine Sombor, u ovom je gradu u trajanju od 22. do 27. rujna održana međunarodna likovna kolonija. Na koloniji je sudjelovalo desetak slikara iz multikulturnih sredina BiH i SiCG, i to iz onih mjesta koja su svojim položajem dislocirana od velikih kulturnih centara i u kojima je ECPD provodio, ili tek planira realizirati svoje projekte.

Pokraj umjetnika iz Tuzle, Leskovca, Novog Pazara i Sombora, na koloniji su sudjelovale i članice Likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo« *Josipa Križanović* i *Cilika Dulić Kasiba* koje su na ovoj likovnoj manifestaciji predstavljale Suboticu.

Iz knjige »Lira naiva 2005«

Antun Kovač

K... K...

Sanjam kiku ko bisernu granu
kao klasje vojvođanskog zlata,
take kose nema na ekranu
ko što ima lipotica Kata!

Sanjam lokne ko vrtlog u sinu
i Katicu, da smo digod sami,
milujem je u pivu i vinu
a rasturam u tami na slami.

Sanjam Katarinu kako spava
razbacana po krevetu kika,
il je riđa ili možda plava
svakako joj može biti dika!

Vitar puše a kosa leprša
lipa Kata lebdi kao vila;
pristo bi na sedam litnji suša
kad bi ona samo moja bila.

Čini mi se da je to u redu -
što je ljudi pogledima prate,
u gradu se okreću i gledu
Krasnu Kiku, Krasnu Kate!

Ajde Kato, moje najmilije
da ti pletem repove u kiku
da te ljubim dok se misec smije
da ti mrsim kiku u šljiviku.

Ako misec možda bude bisan
što te mazim po njegovoj svići
reću mu da je to moj stari san
i Bogu zafaljit na toj srići.

Obećo sam još u prošlom viku
da uništim sve na svitu škare
da joj nikad ne odsiđu kiku
kad se češlja da sviru fanfare!

Antun Kovač rođen je 1945. godine u Bačkom Monoštoru. Pjesme je objavljivao u listu građevinskog poduzeća »Dušan Staničkov« u Somboru, »Miro-ljubu«, katoličkom mjesečniku »Zvonik«, kalendaru »Subotička Danica«, u knjizi »Monoštorska lirska traganja 1938. -1998.« (1999.), u knjizi »Dukat ravnice« (Sombor 2003.), u časopisu »Klasje naših ravni«. Pjesme su mu uvrštene i u zbirku pjesama »Nad vremenom i ognjištem« Književne sekcije KLD Rešetari te mjesečniku Hrvatske matice iseljenika.

Sudjelovao je na prvom i drugom susretu pjesnika Lira naiva.

En Face »Lako je ostati mlad«

Dallas, 2005.

Riječki pop-rock sastav je ovoga - dišnje ljeta dočeka kao vlasnik novog, sedmog studijskog albuma, koji nosi naslov »Lako je ostati mlad«. Ko - liko su uspjeli »ostati mladi« prosudite sami, jer u njihovoj biografiji stoji kako su prve demo uratke snimili još davne 1988. godine. Skupini poznatijih imena pridružuju se tek 1994. kada su snimili album »S dlana Boga pala si«, a s kog je naslovna pjesma, u kojoj gostuje jedan od nositelja riječke scene *Damir Urban*, postala veliki hit. Ubrzo je uslijedilo i prvo priznanje za skupinu – nagrada Music Pub RVG za rock hit godine. Slijedeće godine bend objavljuje album »Čitaj an fas«, koji lansira hitove »Priča« i »Želio bih da si tu«, a zatim slijedi još jedno priznanje – En Face postaje dobitnik glazbene nagrade »Porin«. Svoju bliskost pop izričaju utvrđuju 1999. kada se s pjesmom »Kad prestane kiša« oprobavaju i na »Dori«, a za naslovnu pjesmu sa sljedećeg albuma »Sve se mijenja« 2000. bivaju ponovno nominirani za Porin u kategoriji najbolje vokalne suradnje s Putokazima. Album »Best of En face 12+4« izlazi u listopadu 2002, i tako – slijedeći niz, dolazimo do posljednjeg albuma.

»Lako je ostati mlad« sadrži deset pjesama većinom potpisanih od *Sandra Bastiančića* (vokal) i *Mire Vidovića* (gitara), dvojke koja je tijekom svih godina postojanja skupine činila njezinu okosnicu. En Face se novim albumom vraćaju svojim

»Sretan dan« je prvi singl s albuma, za kojeg je snimljen i video spot. Vokalne melodije u prvom planu, popraćene finim harmonijama pratećih ženskih back vokala, najsigurniji su aduti njihovih pjesama. Jer, En Face su oduvijek puno pažnje obraćali ovim stvarima – uvijek su u svoje pjesme uvodili vokale svojih kolega glazbenika. Tako i ovoga puta na albumu gostuju riječki glazbenici kao što su – *Ana Kabalin* (Metrobolik) i *Vava Simčić* (Laufer, Urban, Vava), te jedna od Divasica *Martina Pongrac-Štrif* (u pjesmi »Dan kao san«).

Primorsko ozračje dočaravaju mandolina (*Vidović*) i harmonika (*Daniel Srdoč*), te uz saksofon (*Darko Terlević*) i često angažiranje višeglasja (*Leo Rumora*, *Ana Kabalin*) cijeli projekt dobiva profesionalnu izvođačku razinu.

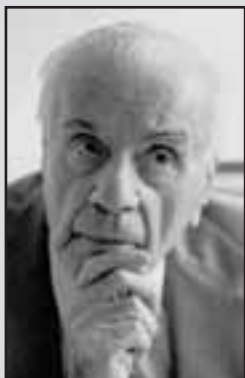
Aranžmane za sve pjesme su napravili *Alen Tibljaš* i *Vedran Križan* koji, uz prije spomenute Bastiančića i Vidovića te *Sami- ra Šverka*, čine trenutačnu postavu ove riječke skupine.

D. B. P.

počecima – poletnoj melodičnosti i vedrini – svojevrsnom pop-rocku s mediteranskim prizvukom. Tekstovi su veseli i po staroj formuli iznimno jednostavni, uglavnom ljubavnog karaktera. Ovakav vedri štih, vrlo blizak poetici *Nena Belana* očituje se i u činjenici da je album sniman upravo u Belanovom studiju u Rijeci.

Josip Crnobori (1907.-2005.)

Josip Antun Crnobori, slikar, rođen je 22. listopada 1907. godine u Banjolama kraj Pule. Osnovno obrazovanje počinje na njemačkom jeziku u Austriji gdje s roditeljima živi od 1915., a nastavlja na talijanskom, u rodnom kraju. Gimnaziju upisuje u Karlovcu 1919. gdje biva primljen u Istarski internat, da bi nakon preseljenja obitelji u Zagreb (1925.) maturirao na I. klasičnoj gimnaziji U Argentini i drugim zemljama južne Amerike izlaže samostalno i skupno sve do 1977. školske godine 1928. /1929. Upisuje Akademiju likovnih umjetnosti u Zagrebu i studira u klasi prof. *Tomislava Krizmana* i prof. *Maksimilijana Vanke*, a dolaskom prof. *Marina Tartaglie* prelazi u njegovu klasu u kojoj je diplomirao 1936. godine.

Prvu samostalnu izložbu Crnobori je priredio 1937. u galeriji »Ulrich« u Zagrebu. Godine 1938. izlaže na izložbi »Pola vijeka hrvatske umjetnosti«; 1940., 1942. i 1943. na godišnjim izložbama hrvatskih umjetnika u Zagrebu, Berlinu, Beču i Bratislavi, a 1942. predstavlja Hrvatsku na 23. venecijanskom bijenalu. Godine 1946. napušta zemlju i odlazi u Italiju gdje u siječnju iste godine izlaže u Trstu, zatim u Bellagiju i Lago di Como. Potom odlazi u Argentinu, te tamo, ali i u drugim zemljama južne Amerike, izlaže samostalno i skupno sve do 1977., a zatim u SAD – prvo u New York 1978. (gdje za Metropolitan operu slika portret velike operne pjevačice *Milke Trnina*), a onda u New Jersey. U Hrvatsku, u Zagreb, se vraća 1998. gdje mu se u Klovičevim dvorima priređuje izložba pod naslovom »Josip Crnobori-Povratak slikara«.

Portretirao je mnoge zagrebačke uglednike, a na njegovim pejzažima često je i Tuškanac, na koji je mogao gledati s prozora. Počasnim građaninom Grada Pule proglašen je 2002. godine. Preminuo je u Zagrebu 12. rujna ove godine u 98. godini života.

U subotu i nedjelju 17. i 18. rujna o organizaciji NK »Bačka« iz Subotice, održan je 4. memorijal »Čika Ladislav Varga«

Nogometni dječji praznik

Na nogometnom turniru najmlađih uzrasta, koji se tradicionalno igra u spomen na velikog sportskog radnika i pedagoga Ladislava Vargu, NK »Bačka« je i ove godine upriličila jedinstveni nogometni praznik na kojemu su, u dva natjecateljska dana, učešće uzele sljedeće momčadi:

Subota, 17. rujna – uzrast djeca rođena 1997. godine

Skupina A: Bačka I, Osijek, Palić II, Bosut

Skupina B: Vojvodina, Subotica, Obrenovac, Proleter-Budućnost

Skupina C: Tisa-Volan, Spektar, Palić, Bačka (BP)

Skupina D: Bačka II, Vrbas, Šikara, Crvenka

Pobjednik turnira: NK »Osijek«

Nedjelja, 18. rujna – uzrast djeca rođena 1996. godine

Skupina A: Bačka I, Osijek, R. Sombor

Skupina B: Bačka II, Vrbas, Temerin

Skupina C: Sever, Spektar, Proleter-Budućnost

Skupina D: Čantavir, Tisa-Volan, Crvenka

Pobjednik turnira: Tisa Volan – Szeged

Turnir se igrao prema službenim pravilima natjecanja za najmlađe uzraste

Trajanje susreta: 1 x 25 min

Broj igrača u polju: 6 + 1

Izmjene igrača: leteće

Dvije proplasirane momčadi nastavljaju natjecanje po kup sustavu

Plasman: broj osvojenih bodova, međusobni susret i bolja gol razlika

Jeste li uhvatili korak?

Digitalna tehnologija i »analogni zavjerenici«

*Unatoč opće prihvaćenim prelaskom na digitalne standarde velika većina ljudi
još uvijek živi u »analognom svijetu«*

Piše: Dražen Prčić

Pojava računala i njihovo infiltriranje u gotovo sve sfere suvremenog radnog procesa donijela je radikalne promjene (u najvećoj mjeri pozitivne), olakšavajući cjelokupan tijek obrade informacija, podataka i svega što čini »papirološku« podlogu funkcioniranja jednog posla. »Di-

amortiziranih sredstava za otpis. I ne samo to, ovaj u svoje vrijeme revolucionarni stroj, koji je unaprijedio pisanu komunikaciju, već nekoliko godina se više i ne proizvodi, te polagano prelazi u antikvarnu vrijednost sjećanja na jedan period ljudskog razvoja. Jer, osobno računalo donije-

glavo nastavljaju opirati se tehnološkim olakšicama koje nudi računalna era (financijski danas svima dostupna), izmišljajući brojna nerealna opravdanja za svoju, prije svega, lijenost da nauče barem osnovne vladanja najjednostavnijim od svih računalskih programa za pisanje – »WORD-om«. I izmisliće stotinu opravdavajućih »priča« na temu svoje starosti, u stilu – »kasno je«, umjesto da sjednu na par instrukcija i olakšaju i sebi i drugima život...

FOTO APARATI I KAMERE: Nešto bolja situacija glede prilagođavanja novoj tehnologiji bilježi se na polju digitaliziranog zapisa slike i pokreta. Interesantno je zamijetiti da se, iako znatno teže za osnovno svladavanje rukovanja, velika većina znatno brže »snađe« u rukovanju, primjerice, digitalnim foto-aparatom. Revolucija digitalnog zapisa vrlo brzo je izbacila svoje zastarjele analogne takmace iz ozbiljnije konkurencije, iako se, za razliku od pisaćih strojeva, velika većina »filmovanih« aparata još uvijek dosta koristi. Zasluge za opstanak analogne tehnologije pripadaju u velikoj mjeri, već spomenutim, zavjerenicima borbe protiv računalskih inovacija, jer digitalno snimljeni zapis se ipak mora »deponirati« na osobno računalo, a za to je potrebno barem minimalno računalsko znanje. Iako ni to nije velika mudrost, kako se u prvi mah čini, dovoljno je da još više zastraši, već ionako »zastrašene«... ■

igitalna era« uvela je nove standarde, postupno izbacujući iz uporabe zastarjela analogna, mehanička sredstva za rad, ali je i pokraj svoje dokazane i hvaljene kvalitete donijela i goleme probleme »armiji« nepripremljenih za novi tehnološki šok. Velika većina, poglavito starijih, radnih ljudi još uvijek je potpuno »nepismena« za rad na računalu, a kako stvari stoje veliki postotak »problematičnih« će otići u mirovinu ne poznajući osnove korištenja PC-a, te svih pogodnosti koje oni nude.

PISAĆI STROJ – RAČUNALO: Općim ulaskom, prvo složenijih terminala, a vrlo brzo i PC-a (Personal Computer – osobno računalo) u svim tvrtkama, neovisno od veličine i poslovnog opsega, stari i, mora se priznati – uvijek pouzdani, pisaći strojevi su izašli iz uporabe, završivši na popisu

lo je olakšanje svima koji žive od rada »perom«, učinivši cijeli proces pisanja i reproduciranja pisanog materijala krajnje jednostavnim. Uz modemsku instalaciju, putem e-maila, sve ono što izađe iz vaše tastature dostupno je sa svakog djelića zemaljske kugle, naravno pod uvjetom da ima mogućnost prijama. I tako je obrada pisanog teksta unaprijedena do maksimuma, baš kao i ekonomičnost poslovanja, koja je u startu isključila »posrednike« u daljnjoj obradi. Ne tako davno tiskani materijal se morao dodatno obrađivati u tiskari uz pomoć slovoslagача, a danas računalna obavljaju cjelokupnu pripremu. O pisanju najjednostavnijeg teksta za neki pisani medij da i ne govorimo...

No, interesantan je sve prisutniji otpor »analognih zavjerenika«, koji i dalje tvrdo -

Univerzalno opravdanje

»Armija zavjerenika« često koristi opravdanje da »pod stare dane« ne žele odstupiti od uvriježenog načina poslovanja i ine korespondencije. Također je često u opravdavajućoj uporabi i termin »klasičar«, kojim se već u startu nastoji odbiti daljnji razgovor na temu prilagođavanja novim standardima. Ostaje pitanje – »gdje bismo bili da isto tako prije dva stoljeća ljudska civilizacija nije prešla s gušćijeg pera na olovku, a potom na pisaći stroj?«.

Osjećati se dobro

Djeca je potrebno tako malo da bi se osjećali »super«, mladi su sposobni da se »usreće« brojnim prilikama koje mladost nudi, a starijima to sve teže polazi za rukom

Piše: Dražen Prčić

»Osjećati se dobro« – kategorija je izričito individualnog doživljaja i kao takva nikako se ne može podvesti pod univerzalnu definiciju, jer niti jedan čovjek (muškog ili ženskog spola) nije jednak i kao takav, u određenom apstraktnom smislu, posjeduje strogo jedinstveni »unutarnji kod«. Ali, jedno je sigurno i gotovo jednako za sve – kada se nađemo u tom stanju svi se, bez razlike, osjećamo izvrsno!

INDIVIDUALNI DOŽIVLJAJ: U pokušaju barem približnog definiranja samog navedenog osjećaja, u prvom redu ga moramo odvojiti u izričito pojedinačnu formu svojstvenu i jedinstvenu za svakog od nas. Samoodređenje pojedinca i njegov duhovni razvoj mogu poprilično odrediti određeni individualni doživljaj, pa tako radost svakog vjernika koji redovito odlazi na nedjeljnu misu rezultira izvrsnim osjećajem sjedinjavanja s dragim Bogom. Ljepota vjere i njenog oživljavanja u svakom vjerniku dolazi upravo od radosti kao ploda svjesnosti otjelotvorenja Gospoda.

Hadajući stazom svog života svaki pojedinac ljudskog roda od najranijeg doba biva naviknut na spoznaju da se u vremenu ljudskog egzistiranja često smjenjuju pozitivna i negativna osjećanja, a da je upravo snaga kvalitetnijih doživljaja osobne stvarnosti najjača vodilja da se ide naprijed. Čovjek, kao najsavršenije biće našeg planeta, i pokraj svoje intelektualne superiornosti spram ostatka zemaljske populacije, posjeduje svoju slabu točku u odnosu na ostatak »flore i faune«. Posjeduje osjećanja i osjećaje kao sastavne dijelove mentalnog doživljaja i percepcije svijeta, te događanja oko sebe. Ovisno o čovjeku i njegovoj duhovno-mentalnoj nadgradnji ovisi i smjer intenziteta, a samim time i kvalitete vrhunskog osjećaja za dobro. Rezultat polučinih osjećanja iskazat će se, također i u dubini, ostvarenog intimnog doživljaja. Ali, nažalost ili na sreću, rijetkost ovih pojava upravo ih svrstava na pijedestal najvrednijih životnih dosegâ i zbog toga ih svatko zauvijek pamti, držeći ih u zasebnim »mentalnim ladicama«.

KADA SE DOISTA OSJEĆAMO DOBRO?: Ovaj osjećaj se prije svega javlja kao posljedica ili »proizvod« nečega u čemu smo sudjelovali, na izravan ili neizravan način, i subjektivizam involviranosti pojačava rezultat pozitivnog naboja. Je li u pitanju uspjeh na obrazovnom, radnom, sportskom ili nekom drugom planu, u kojemu definiranja intenziteta individualnog prožimanja uopće nije važno, niti presudno. Važno je samo koliko »duboko« to prolazi kroz našu psihu, izazivajući lučenje magičnog i toliko željenog osjećaja. A dobro je uvijek dobro...

Ovisno o uzrastu i starosnoj dobi razlikuju se osobni kriteriji vrednovanja ovakvog osjećanja, i, nažalost, što je čovjek stariji to se, simptomatično, povećava prag kritičkog ocjenjivanja, ali i sama snaga ovog osjećaja. Djeca je potrebno tako malo da bi se osjećali »super«, mladi su sposobni da se »usreće« brojnim prilikama koje mladost nudi, a starijima to sve teže polazi za »rukom«. Opet, ponavljamo, u pitanju je čisto individualni osjećaj i ova

starosna podjela ne mora uopće biti točna. Jer nekome je i lijepi sunčani dan dovoljan da bi se osjećao dobro, a nekome niti brojna materijalna bogatstva ne pružaju osjećaj potpunog ispunjenja. Upravo zbog toga je bogatima duhom i vjerom mnogo lakše, jer oni su češće u prilici da zbilja osjećaju dobro. Jer »osjećaj dobrog« najljepši je od svih i blago onima koji imaju moć osjetiti ga...

Unutarnje blagostanje

Kao izrazito kompetitivno biće čovjek se kroz cijeli svoj život bori za određeni cilj, koji opet posve individualno spram svojih objektivnih (često i neobjektivnih) mogućnosti sam sebi nametne. Ispunjavajući ga u određenim momentima, doživljava ovaj opisani osjećaj unutarnjeg blagostanja, često puta zaboravljajući da na tome putu prvo mora pobijediti samog sebe i svoje slabosti.

Ražnjići od kobasica

Specijalitet ličke kuhinje

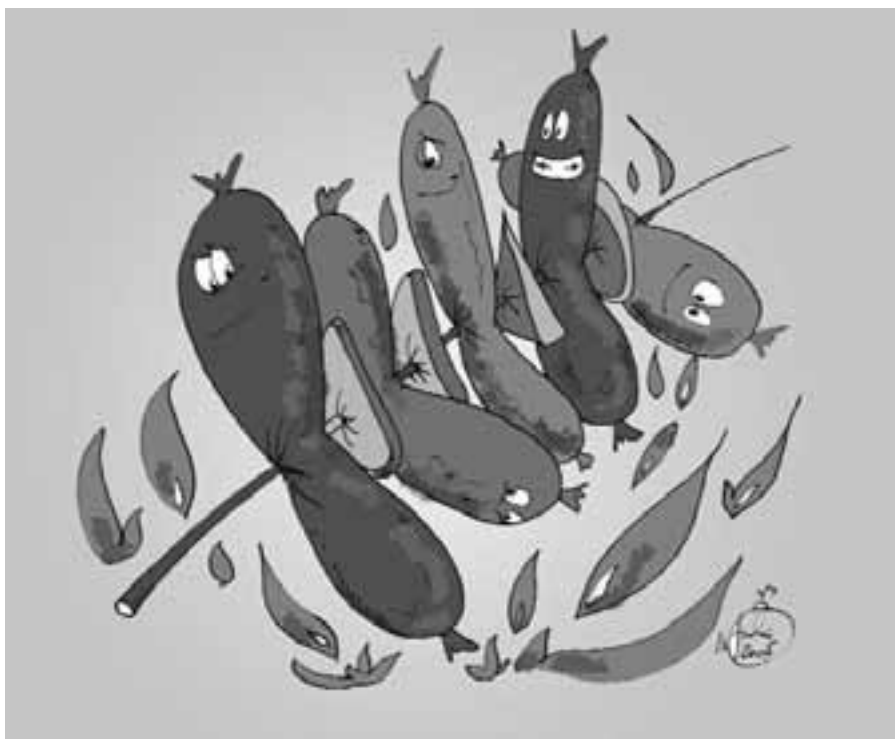
Sastojci:

Za 4 osobe
4 dimljene kobasice
kruh
papar
sol

Opis:

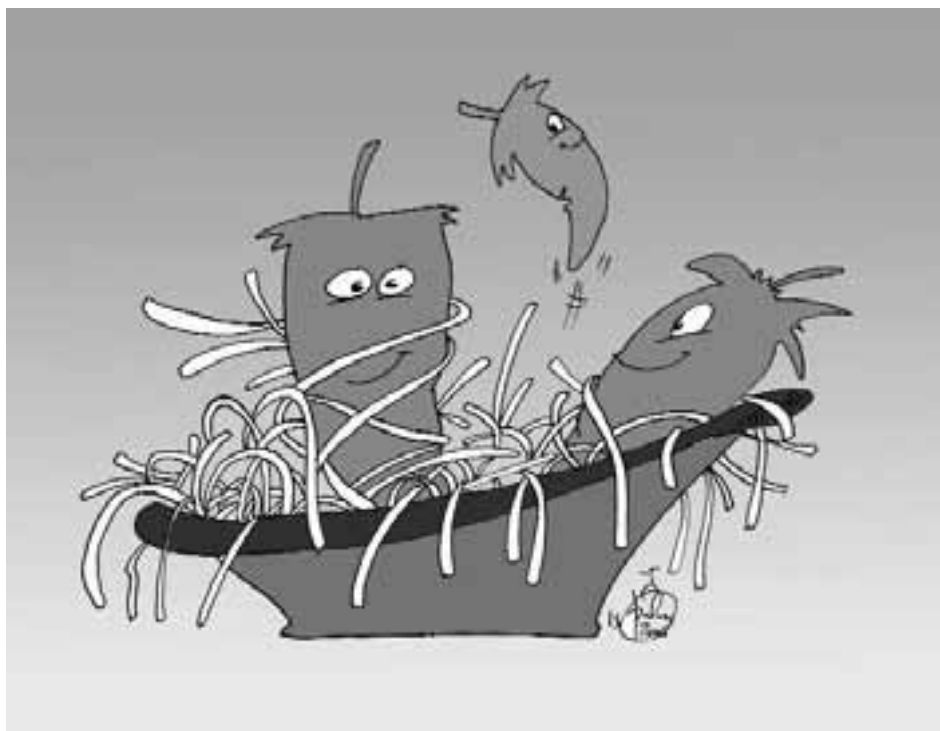
Kobasice narezati na kolutove, a kruh na veće komade.

Na ražnjić naizmjenično nabadati kolutove kobasice i kruh, sve nauljiti, posoliti i popapriti, te peći na roštilju

Špageti s paprikom

Specijalitet ličke kuhinje

Sastojci:

350 g špageta
paprika
glavica mladoga luka
juha od povrća
sir ribanac
maslinovo ulje

Opis:

Opranu papriku narežite na nekoliko komada. Ispecite ih na grilu u pećnici s kožicom okrenutom prema izvoru topline. Ogulite ih i narežite na rezance.

Stavite ih u zdjelu, prelijte uljem i držite na toplom.

Kuhajte špagete, a istodobno pirjajte očišćeni i nasjeckani luk dok ne omekša, podlijevajući s pola kutlače juhe od povrća.

Ocijede špagete premjestite u tavu s pripremljenom paprikom i uljem. Pospite sirom i poslužite.

V I J E S T I

Košarka

Grčka prvak Europe

Poput svojih nogometnih kolega i košarkaši Grčke uspjeli su se popeti na europski Olimp i poslije 16 godina ponovno se okтити titulom najbolje reprezentacije starog kontinenta. U pomalo neočekivanom finalu uvjerljivo su svladali Njemačku (78:62) i pred rekordnim brojem gledatelja u beogradskoj »Areni« (više od 19.000) uspjeli se na pobjedničko postolje. U susretu za treće mjesto slavili su Francuzi, pregazili su Španjolsku (98:68), i poslije više od četiri desetljeća osvojili odličje na velikom natjecanju. Peto mjesto osvojila je Litva pobjedom nad Slovenijom (79:70) i ove dvije momčadi zaključuju popis ukupno šest prvoplasiranih sa ovog EP-a koje su izborile plasman na sljedeće Svjetsko prvenstvo koje će se igrati sljedeće godine u Japanu. U susretu za 7. mjesto reprezentacija Hrvatske je zabilježila utješnu pobjedu nad Rusijom (92:74) i završila nastup na Eurobasketu koji će pamтити po jednoj od najvećih sudačkih nepravdi u svojoj povijesti, nepravdi koja ju je stajala plasmana u borbu za medalje i, na koncu, nastupa na SP u Tokiju 2006. godine.

Košarka

Ostavka
Spahije

Duboko razočaran sudijskom nepravdom u četvrtfinalnom susretu protiv Španjolske, u kojemu je Hrvat - ska brutalno eliminirana iz borbe za medalju, izbornik *Neven Spahija* podnio je ostavku na svoju funkciju. »Nikad više neću voditi momčad koja igra FIBA-ino natjecanje... rekao je na odlasku rezignirani hrvatski trener.

Odbojka

Poljakinje prve u Zagrebu

Odbojkašice Poljske potvrdile su svoje dobre igre na Europskom prvenstvu kojemu su domaćinu bili hrvatski gradovi Zagreb i Pula. U velikom finalu, odigranom u zagrebačkom Domu sportova, Poljakinje su svladale Talijanke (3:1) i okitile se zlatnom medaljom namijenjenom najboljim odbojkašicama Europe. Treće mjesto i broncu su osvojile Ruskinje (3:0) koje su bile bolje od Azerbejdžana. U susretu za 7. mjesto SiCG se revanširala Hrvatskoj (3:0) za poraz u prvom djelu natjecanja po skupinama.

Formula 1

Alonso prvak

Mladi španjolski vozač Formule 1, *Fernando Alonso* postao je novim prvakom svijeta u natjecanju najbržih bolida za sezonu 2005. godine. Osvajanjem trećeg mjesta na utrci za VN Brazila (pobijedio je *Montoya*, drugi je bio *Raikkonen*), sakupio je nedostižnih 117 bodova u ukupnom poretku i postao najmlađim šampionom u povijesti najatraktivnije kategorije automobilističkog sporta.

Tenis

Finale za Šprem

Poslije dugo vremena i brojnih neuspješnih nastupa na turnirima, koji su uvjetovali i drastičan pad na svjetskoj ljestvici, hrvatska tenisačica *Karolina Šprem* podsjetila je na svoje najbolje dane plasmanom u finale WTA turnira u indijskoj Calcutti (170.000 eura). U finalnom susretu bolja je bila Ruskinja *Miskina* (6:2, 6:2), ali i pored poraza veseli povratak mlade Varaždinke u svijet vrhunskih rezultata.

HNL

9. kolo, 24. rujna

Inter – Hajduk 2:2
Dinamo – Kamen I. 5:0
Cibalia – Međimurje 0:2
Pula – Osijek 2:2
Varteks – Slaven B. 2:2
Rijeka – Zagreb 0:0

Tablica: Dinamo 22, Rijeka 18, Varteks 16, Međimurje 14, Kamen I. 14, Osijek 13, Hajduk 12, Zagreb 12, Inter 8, Cibalia 8, Slaven B. 6, Pula 6

Prvi puta u svojoj povijesti

Hrvatska u finalu Davisova cupa

Ivan Ljubičić ponovno je sa sva tri osvojena poena odlučio pobjednika

Piše: Dražen Prčić

Malo tko je vjerovao u šanse Hrvatske Davis cup reprezentacije, kada je izdrijeban kostur ovogodišnje sezone u 105 godina starom momčadskom natjecanju najboljih teniskih sila. Prvo kolo i gostovanja, revanša željnim, Amerikancima i još na njihovom terenu, niti velikim optimistima nije nudilo mnogo prostora glede budućnosti i već su brojni »stručnjaci« razmišljali o potencijalnom protivniku susreta za opstanak u Svjetskoj skupini.

A onda je Ivan Ljubičić započeo svoj nezaboravni niz u kojemu je zabilježio 6 uzastopnih pobjeda (po dvije protiv SAD, Rumunjske i Rusije), uz iznimno važne pobjedničke poene u dublu s Mariom Ančićem i Hrvatska je, predvođena legendarnim teniskim asom i izbornikom Nikolom Pilićem, stigla do najvećeg uspeha u svojoj teniskoj povijesti.

HRVATSKA – RUSIJA 3:2: Kada je poslije četvrtfinalnih duela bilo poznato da će Hrvatska za protivnika u polufinalu imati reprezentaciju Rusije, ponovno su oživjele određene »skepse«, posebice kada je najavljivan dolazak strašnog Marata Sa-

Finale protiv Slovačke

Pobjedom protiv Argentine (4:1), reprezentacija Slovačke izborila je plasman u finale Davisova cupa i bit će domaćin Hrvatskoj u odlučujućem duelu za titulu najbolje svjetske momčadi za 2005. godinu. Susret će se igrati u Slovačkoj od 2. -4. prosinca.

*fin*a (jedan od rijetkih tenisača koji je ove godine uspio pobijediti Federera) uz ove godine fenomenalnog Nikolaya Davidenka (trenutačno 6. igrača svjetske ljestvice). Ali Split i njegova »najbolja publika na svitu«, bili su spremni i za tu neugodnu kombinaciju, najavljujući prolaz u finale. A kada je uslijedio, usljed ozljede, Safinova

otkaz, naglo su porasle ambicije i kod dežurnih pesimista i sada je trebalo samo osvojiti »ta tri poena«. Kao da je to najprostija stvar, a ne susret u kojemu se na drugoj strani mreže nalazi spomenuti Davidenko koji iza sebe ima najbolju sezonu u karijeri (polufinale Roland Garrosa na primjer). Uz Južnija, Tursunova i mladog Andrejeva, iako bez Safina, najbolja teniska vrsta Rusije momčad je koja nikako nije za potcjenjivanje. Posebice kada je u uvodnom susretu polufinalnog sraza na Gripama, Davidenko donio prvi poen Rusiji svladavši Ančića u četiri seta (7:5, 6:4, 5:7, 6:4). Možda su nekima opet proradili »skeptični osjećaji«, pogotovo kada je »Ljubo« izgubio prvi set protiv Južnija u drugom meču prvoga dana. Ali, ali, ali...

Ivan Ljubičić je, istina teže nego što se očekivalo, svladao drugog ruskog igrača tek nakon pet iscrpljujućih setova (3:6, 6:3, 6:4, 4:6, 6:4) i poravnao ukupni rezultat na 1:1 poslije odigranih susreta prvog polufinalnog splitskog dana.

FENOMENALNI LJUBIČIĆ: Subotnji duel parova, često prijesudan za krajnji ishod mnogih Davis cup susreta, donio je malo iznenađenje ruskog izbornika Tar-niševa, koji je svoje vedete u singlu odlučio odmoriti za nedjeljne duale i protiv hrvatske standardne kombinacije Ljubičić-Ančić na teren izveo iznenađujući par Andrejev-Tursunov. Poslije prvog »glat« dobio venog seta (6:2), gotovo svi navijači u

dvorani i pokraj malih ekrana mislili su da je u pitanju rutinska stvar, ali je potom uslijedio pravi tenis triler koji je na koncu ipak donio sretan kraj u vidu pobjede (6:2, 4:6, 7:6, 3:6, 6:4) i velikog drugog poena.

Unatoč vodstvu od 2:1 i umjerenom optimizmu pred »nedjeljni dan odluke«, ipak je s dosta respekta, objektivnog obzirom da je Davidenko top 10 igrač, a da to »Ljubo« još nikad nije bio, dočekan početak due-

la prvih igrača. No, kako je susret odmicao svojim rezultatskim tijekom, na terenu u dvorani »Gripe« postojao je samo jedan tenisač. Čovjek koji je slavio u svih šest singl partija ove Davis cup sezone. Tenisač

Ljubo i McEnroe

U dosadašnjoj povijesti Davisova cupa samo je legendarni John McEnroe uspio pobijediti u svih osam singl susreta. Finalni ogled protiv Slovačka otvara mogućnost Ivanu Ljubičiću da se, s još dvije pobjede u teniskim analizama pridruži velikom »Macu«.

koji je odveo hrvatski tenis u povijest, podarivši mu finale najprestižnijeg momčadskog natjecanja u isključivo individualnom sportu. Ivan Ljubičić.

U briljantnoj igri i sigurnoj pobjedi od 3:0 (6:3, 7:6, 6:4), prvi hrvatski igrač osigurao je željeni treći poen i reprizirao svoje nezaboravne nastupe protiv SAD i Rumunjske. A kada je pogodio prvu meč loptu, publika je eksplodirala i započelo je veliko slavlje. Hrvatska je finalu Davisova cupa!!!

U posljednjem susretu, koji više ništa nije mogao promijeniti glede ukupnog pobjednika, Ivo Karlović je izgubio od Tursunova (4:6, 4:6), ali to nije uopće utjecalo na veliku feštu koja je započela osvajanjem Ljubičićevog meč poena. ■

Zoltan Kujundžić, vratar i trener vratara

Još uvijek moram i braniti

U bogatoj igračkoj karijeri branio je na više od 400 prvoligaških susreta za subotički Spartak, ali nastupao je i za Bačku, Videoton, Odru, Ki Klaksvik

Razgovor vodio: Dražen Prčić

U svojoj 37. godini Zoltan Kujundžić (1968.) i dalje stoji među vratnicama braneći mrežu NK Palić, a uz aktivnu nogometnu ulogu usporedno obavlja radnu zadaću pomoćnika glavnog trenera momčadi, te trenera vratara. Poslije više od tri desetljeća nogometnog iskustva, prva zvaničnu registracija nosi datum iz davne 1973. godine, i dalje ima elana za »parade« i nove obrane svoga gola, ali i za prenošenje bogatog igračkog iskustva u kojemu je utkano nekoliko stotina prvoligaških susreta.

► **Svoju bogatu vratarsku karijeru započeli ste u najstarijem nogometnom klubu na ovim prostorima. Koliko je Bačka imala utjecaja u Vašem igračkom razvoju?** Od svoje pete godine života sam u Bačkoj, i u njenim redovima sam započeo svoj vratarski put koji, eto, i danas još uvijek aktivno traje. Igrao sam za sve uzraste i selekcije, počevši od najmlađih – tadašnjih »petlića«, pa sve do prvog tima. Odrastajući u izvrsnom okruženju nogometnih drugova i vrsnih pedagoga, još više sam zavolio ovaj sport kojemu sam kasnije i posvetio cijeli svoj život. Konačno, kao formirani vratar, poslije odsluženja redovnog vojnog roka, dobio sam poziv da pređem u prvoligašku momčad Spartaka, gdje sam u početku bio pričuva velikom vrataru splitskog Hajduka Zoranu Varvodiću.

► **U dresu tadašnjeg jedinog subotičkog prvoligaša, točnije među njegovim vratnicama, proveli ste više od desetljeća. Na koliko ste susreta branili za Spartak?**

U dresu Spartaka sam proveo 12 sezona, braneći na više od 400 utakmica u raznoraznim ligaškim natjecanjima. Debitirao sam

protiv Olimpije u Ljubljani i od tada slijedi dugi niz brojnih nastupa za »plavo-bijele golubove«.

► **Život među vratnicama »živjeli« ste i braneći za nekoliko inozemnih momčadi. Za koje ste sve klubove nastupali?**

Branio sam vrata nekoliko inozemnih momčadi. U Mađarskoj sam bio na голу Videotona iz Székesfehérvára, u Poljskoj sam bio u Odri, dok sam na Farskim otocima branio za šampionsku momčad Ki Klaksvik, s kojom sam čak igrao i kvalifikacije za Ligu prvaka.

► **U »moru« susreta kojima obiluje Vaša bogata karijera, koju biste utakmicu izdvojili na posebno i nezaboravno mjesto?**

Izdvojio bih ipak dva susreta, koji će zauvijek ostati na počasnom mjestu moje vratarske karijere. Prvi je susret finala Kupa Jugoslavije protiv Partizana, kada sam branio za Spartak, a u drugom bih objedinio susrete protiv Crvene Zvezde u kvalifikacijskim duelima za plasman u »Champions league« u kojima sam bio na vratima far-

skog prvaka Ki Klaksvika.

► **Gotovo na koncu aktivne igračke karijere ponovno ste se povratkom u Bačku vratili među vratnice, ali ste usporedno započeli i trenerski rad s najmlađima.**

U posljednje četiri godine branio sam aktivno za Bačku. Uz angažman u radu s vratarima prve momčadi započinjem i rad s najmlađim selekcijama svog matičnog kluba. S obzirom na to da je nogomet moj trajni profesionalni izbor, pozeleo sam da svoje bogato igračko iskustvo prenesem i na najmlađe.

► **Dinamika vratarskog poziva, posve nenadano, odnijela Vas je opet u novi klub i sada ste na vratima NK Palić u kojemu također obnašate dvije dužnosti.**

Na poziv Slobodana Kustudića, s kojim sam izvrsno surađivao u Segedinu (Mađarska), priključio sam se momčadi Palića koju je preuzeo od ove sezone, i, uz aktivno branjenje, prihvatio sam njegovu ponudu da mu budem prvi pomoćnik i trener vratara.

► **Kako je u 37. godini izaći na teren skupa s igračima kojima, po godinama, možete biti i roditelj?**

Prije svega, ja sam profesionalac i igrati s mlađima ili starijima, u višoj ili nižoj na tjecateljskoj konkurenciji za mene ne predstavlja nikakav dodatni problem. Sve svoje obveze uvijek sam shvaćao maksimalno ozbiljno, pristupajući im s punim respektom i odgovornošću. Normalno, s obzirom na veliko igračko iskustvo i poziciju u momčadi, nastojim svojim autoritetom i savjetima što više pomoći mladim suigračima.

Sin Kristijan ipak nogometaš

Stariji sin Kristijan krenuo je očevim nogometnim stopama, ali umjesto među vratnicama svoje mjesto je našao na mjestu centarhalfe tj. posljednjeg igrača obrane u najmlađim selekcijama NK Bačka.

Pred 90.000 gledatelja

Zasigurno najgledaniji susret na kojemu sam kao vratar nastupio bila je utakmica Spartaka protiv Crvene Zvezde u Beogradu, kada je ta momčad bila na krovu Europe i kada je stadion na »Marakani« (bez sjedišta) bio ispunjen gotovo do maksimalnog kapaciteta.

Izricanje kazni u Nürnbergu

Priredio: Zdenko Samaržija

24. rujna 1887. godine u Đelekovcu rođen je *Mihovil Pavlek Miškina*, hrvatski književnik. Premda je imao tek elementarno obrazovanje, Pavlek se odlikovao jasnoćom izričaja te snagom percepcije za društvene probleme seljaka. Govorio je kako je on seljak-pisac, aludirajući na sve snažniji utjecaj naivnoga slikarstva na suprot tada jalovoj akademštinu, koja je utonula u malograđanštinu te se formalizirala. Najvažnija su mu djela »Trakavica« i »Krik sela«.

U Drugom svjetskom ratu odbio je sudjelovati u radu ustaškoga sabora te je poslan na robijanje u koncentracijske logore gdje je sreo svu užas totalitarne ideologije. Ubijen je 21. lipnja 1942. u koncentracijskom logoru Jasenovac.

24. rujna 1936. godine rođen je u Greenvilleu u Mississippiju, *Jim Henson*, otac »The Muppet Showa« i »Ulice Sezam«. Umro je 16. svibnja 1990. godine u New Yorku.

24. rujna 1806. rođen je u Janjgori pored Plaškoga *Mičo Latasović*, novim imenom Omer paša Latas. Reorganizirao je osmanlijsko topništvo te organizirao mornaricu. Uspješno je ratovao protiv Rusa u Krimskom ratu te je ugušio sve separatističke pokrete, pa i pokret Ali-paše *Rizvanbegovića*, hercegovačkoga paše. Premjestio je sjedište Bosanskoga pašaluka iz Travnika u Sarajevo. Umro je u Carigradu 18. travnja 1871. godine. Inspirirao je svojim pustolovnim životom mnoge pisce i dramatičare, među njima i Ivu Andrića.

25. rujna 1917. godine u Londonu je umro *Frano Supilo*, hrvatski publicist i političar.

27. rujna 1940. godine potpisan je ugovor između Italije, Japana i Njemačke koji nazivamo Trojni pakt.

28. rujna 1898. u selu Raklju ponad Raškoga zaljeva u Istri rođen je *Mijo Mirković*, »težak, ribar, mornar, akademik, pjesnik, prvi Rakljan ki je napisal 50 knjig«, piše na njegovoj nadgrobnoj ploči, »te da je pokopan uz zvuke dragih roženica«.

Umro je u Zagrebu 17. veljače 1963. godine. Najvažnija su mu djela »Matija Vlačić Ilirik (Flacius)«, monografija o hrvatskom i europskom latinistu i reformatoru XVI. stoljeća – za tu je knjigu dobio nagradu Hrvatskoga sabora za životno djelo – »Dragi kamen«, zbirka čakavskih pjesama, »Tijesna zemlja«, roman, »Stara Pazinska gimnazija« i »Puna je Pula« monografije, te znanstvena studija »Doba manufakture u Hrvatskoj«. Na Pariškoj mirovnoj konferenciji 1946. godine bio je vođa delegacije koja je znanstvenim argumentima izborila međunarodno priznanje sjedinjenja Istre s Hrvatskom.

Mnogi suvremenici nisu znali da se Mijo Mirković koristio pseudonimom Mate Balota.

29. rujna 1547., vjerojatno, u Alcalá de Henaresu u Španjolskoj rođen je *Miguel de Cervantes Saavedra*. Vodio je buran život pustolova – navodno je bio i u gusarskom zarobljeništvu – i ratnika, koji je 1571. godine u bitci kod Lepanta, kako sam piše, izgubio desnicu da bi ljevicom napisao »Bistrog viteza Don Quijotea od Manche«, šašavog šizofrenog viteza koji se ne može prilagoditi novom vremenu. Umro je 23. travnja 1616. godine u Madridu.

30. rujna 1955. godine poginuo je u automobilskoj nesreći *James Dean*, američki filmski glumac, koji je glumio u filmovima »Istočno od Raja« i »Buntovnik bez razloga«.

1. listopada 1946. izrečene su u Nürnbergu kazne nacističkim vođama. Suđenje ratnim zločincima u njemačkom gradu Nürnbergu (sličan je sud zasjedao i u Tokiju) na Međunarodnome vojnom sudu te potpisivanje mirovnih ugovora s poraženim zemljama bila je slaba utjeha milijunima žrtava fašističke agresije, ali i pokazatelj da zločin ne može proći nekažnjen.

Međunarodni vojni sud sudio je ljudima koji su pripremali, zapovijedali, i bili počinitelji ratnih zločina: 12 nacističkih vođa osuđeno je na smrt, 9 na doživotni zatvor ili dugogodišnje zatvorske kazne, a 3 su optuženika oslobođena.

1. listopada 1969. godine umro je *Jozo Kljaković*, hrvatski slikar.

2. listopada 1914. godine rođen je u Subotici *Albe Vidaković*, hrvatski kompozitor i muzikolog.

2. listopada 1897. godine izvedena je opera *Vatroslava Lisinskog*, »Porin«. Lisinski je tada odavno bio mrtav. Na program je operu uvrstio *Stjepan pl. Miletić*. Libreto je napisao *Dimitrije Demeter*, a operom je dirigirao *Nikola Faller*. Njegova opera »Ljubav i zloba« (prva na hrvatskome jeziku) premijerno izvedena tada već davne 1846. godine.

3. listopada 1929. godine Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca dobila je novi naziv – Kraljevina Jugoslavija. Napetost nakon atentata u Skupštini u lipnju 1928. godine u kojem su smrtno stradali zastupnici *Pavle Radić* i *Đuro Basariček*, a ranjeni *Stjepan Radić*, *Ivan Pernar* i *Ivan Grandić*, prethodno je i dalje rasla. Diktaturom je ukinut parlamentarizam te je uvedena nova administracija, koja je provodila program unitarizma i integralnog jugoslovenstva. Zabranjena su nacionalna imena. Pojačan je režimski teror, uvedena cenzura, a zabranjen je rad svih stranaka koje u imenu imaju nacionalno obilježje. Kralj je obećao skori izlazak iz krize, poboljšanje položaja seljaka i suzbijanje korupcije. Na čelo vlade postavljen je general Petar Živković.

VOĐITELJ KVIZA "TKO ŽELI BITI MILIJARŠER" NA HITU (NA SLICI)	NA ČIJU NAČIN	POTEZ OSTATNI POSLOJE - TOM	DUELI ZEMlju NA DVAJE HEMI- SI I ILO	POKRAJINA U SAUD. ARABJI	POSEBAN REĐIM POSLOJANJE	REDVITE LJICA FILMA "VILJELO /A..."	LIDER SDP-a, IVICA
BORAC U KORUJI							
NASILNO PRIPLO- JENJE (LJUDSKO POSREDOVANJE)							
OTOPINA ZA IZOLACIJU FOTOKO- GRAFIJA							
IVANA KINDL		AZIJSKA PALMA JANICA KOSTELIĆ JE ...					
LILO KOSTELIĆ				IZAZIV ZVUK SKUP PRIČA O ŽIVOTU BOGOVA			
"FRANCO- SKA"		LILO CITIRANJE LJILJANKE KOSTELIĆ GOLUŽA					ISTOČ- NOLAKA BORI- LAKA VJEŠTINA
PRAZI- TELJI HAI KANA					VHISTA POSLOJANJE POKAZNA /AMERIČKA		
OTAC EDIPOV (ORČKA MIL)			PETO KNJIGE MOJSUEVO ZNENA BENO				
INVENTAR- KACIJA					"HUMOR- SKA" RUMEN	SASTAVIO: IVICA SUBAT	"OPSEG"
VIC						LILO POSLOJANJE KOJI PROUČAVA SVOJSTVA SVOJE I I I ZAKAČ	UZETI VELIKE IGALJE I I
"KISIK"		JAPANSKI REFORMA- TOR, HINOKUBU NOVINAR I I I I I I			"RENTGEN" ZASTRA- ŠITI LICJENOM	NEGO SINEMAJU OKOJE I I I JOŠ UŠUMI NEGOČA	ŠKOTSKA TKANINA
ZAMJENIK GUVER- NERA							JAPANSKI OTOK
VARIJANTE							SANKCIJA ZA NEDELO
5. I I I I SLOVO							GLAVICA SOMER- VIL DESPOT
NEMIRNI POLUOTOK (I GOMA) IZMEĐU SISI I I I I I I I I CRVENOG MORA							
POZITIVNA ELEKTRODA							
TAL MUŠKO IME							
MOCHAMU ŠIPAK							
ONAJ KOJI JE OVISAN O NEČEMU							
IMENSKI SLO							
ORUĐE ZA RAD							

RJEŠENJA:

DOKUMENT, IMITATOR, ROTACIJA, KRAJAČ, G, NI, AKNA, OKS, LONG, W, A VISTA, INVENTAR, TAOCI, RA, ZRNO, KEN, KEA, PRSTENOVANJE, IDRIJA, NORMATIV, BOLESNIK, OTAVA, POLIS, ORANT, LAP, ODA, MAKO, ANKA, O, TA, MATAKOVIĆ, MR, KVADRAT, CECILIA, RATNIK, KESA, IST, ACO, CAVTAT, OSAO, J, LEA, IONIZATOR

PETAK 30. 9. 2005.

HRT 1

06.50 – TV kalendar
 07.00 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.05 – Promet danas
 09.10 – Svijet slavnih, serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Zemlje-ljudi-pustolovine:
 Kontabrijski Kordiljeri
 10.58 – Vrijeme danas
 11.00 – Vijesti iz kulture
 11.05 – Među nama, znanstveno-
 obrazovni program
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioproгноza
 12.16 – TV kalendar
 12.26 – Dietpharmova
 nagradna pitalica
 12.30 – Ljubav nema cijene, serija
 13.20 – Oprah Show

14.00 – Vijesti
 14.10 – TV raspored
 14.13 – Vrijeme danas
 14.15 – Sestre, serija
 15.05 – W. I. T. C. H., crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za djecu
 16.00 – Boje Baranje: Jesen,
 dokumentarna serija
 16.35 – Život u živo
 17.35 – Vijesti
 17.45 – Dietpharmova
 nagradna pitalica
 17.50 – Najslabija karika, kviz
 18.30 – Dokumentarni film
 18.50 – Promet danas
 18.55 – Radio i ja,
 dramski program
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – Jurski park, američki film
 22.15 – Vijesti iz kulture
 22.25 – Umorstva u Midsomeru 7.,
 mini-serija
 00.05 – Bioproгноza
 00.10 – Vijesti dana
 00.25 – Film

HRT 2

07.10 – Ljubav nema cijene, serija
 07.40 – Štrumpfovi, crtana serija
 08.00 – Teletubbies,
 lutkarska serija
 08.25 – Žutokljunac
 09.25 – Učilica
 09.35 – Nulti sat
 10.30 – Sjednica Hrvatskog

sabora, prijenos
 13.30 – Nulti sat
 14.25 – Vijesti za gluhe
 14.35 – Život piše priče:
 Choices of the Heart:
 The Margaret Sanger
 Story, američki film
 16.10 – Vijesti na drugom
 16.20 – Vrijeme sutra
 16.25 – Svijet slavnih, serija
 17.15 – Gilmoreice 4., serija
 18.00 – Regionalni program
 18.50 – Štrumpfovi, crtana serija
 19.10 – Hidden Hills,
 humoristična serija
 19.35 – Glazbena TV
 20.10 – O. C., serija
 21.00 – Vijesti na drugom
 21.10 – Promet danas
 21.15 – Zlikavci
 21.25 – Urota, američki film
 23.35 – Sretno dijete,
 dokumentarni film
 01.05 – Pregled programa
 za subotu

06.40 – TV prodaja
 06.55 – Šaljivi kućni video
 07.20 – Drugo lice -
 Petar Vlahov show
 08.20 – Jelena, serija
 09.10 – Ciganke, serija
 10.00 – TV prodaja
 10.10 – Nasljednica, serija
 11.00 – Izlog strasti, serija
 11.30 – TV prodaja
 11.40 – Putovi ljubavi, serija
 12.35 – Otkaćena obitelj,
 igrani film
 14.25 – Šaljivi kućni video
 14.55 – TV prodaja
 15.05 – Lude 70-e, serija
 15.35 – Svi vole Raymonda, serija
 16.00 – TV prodaja
 16.05 – Ciganke, serija
 17.00 – Vijesti
 17.05 – Nasljednica, serija
 18.00 – Jelena, serija
 19.00 – 24 sata
 19.25 – Sport
 19.35 – Taxi free
 20.00 – Laku noć, Hrvatska,
 crtana serija
 20.10 – Bar – reality show
 21.00 – Istraga,
 kriminalistički magazin
 22.00 – Kralj etera, igrani film
 23.55 – JAG, serija
 00.50 – Bar – reality show
 01.30 – Kad bih znao što si
 radila..., igrani film
 02.55 – Hillary I Jackie, igrani film
 04.55 – Angel, serija
 05.40 – Čarobnice, serija
 06.25 – Futurama, serija

05.20 – Dr. Stefan Frank,
 dramska serija
 06.10 – Pod istim krovom,
 humoristična serija
 06.35 – Simpsoni, humoristična
 animirana serija
 07.00 – Ljubav jednog oca,
 telenovela
 07.50 – Luna– sirena s Kariba,
 telenovela
 08.40 – Roseanne,
 humoristična serija
 09.05 – Bračne vode,
 humoristična serija
 09.30 – Dadilja, humoristična serija
 09.55 – Sanja, talk show
 10.55 – Exploziv, magazin
 11.30 – Dr. Stefan Frank,
 dramska serija
 12.20 – Big Brother– reality show
 13.20 – Zabranjena ljubav,
 sapunica
 13.45 – Ljubav jednog oca,
 telenovela
 14.50 – Luna– sirena s Kariba,
 telenovela
 15.40 – Pod istim krovom,
 humoristična serija
 16.05 – Simpsoni, humoristična
 animirana serija
 16.35 – Roseanne,
 humoristična serija
 17.00 – Bračne vode,
 humoristična serija
 17.25 – Dadilja, humoristična serija
 17.50 – Sanja: Skidajmo se do
 kraja!, talk show
 18.45 – Vijesti,
 informativna emisija
 19.05 – Exploziv, magazin
 19.45 – Zabranjena ljubav,
 sapunica
 20.15 – Big Brother– reality show
 22.10 – Pakleni puding,
 igrani film, komedija
 23.40 – Vijesti,
 informativna emisija
 23.50 – Big Brother– reality show
 00.05 – Protuudar,
 igrani film, akcijski triler
 01.35 – Cobra 11,
 kriminalistička serija
 02.25 – Big Brother– reality show

SUBOTA

HRT 1

08.00 – TV kalendar
 08.10 – Vijesti
 08.15 – Berlin, Berlin –
 serija za mlade
 08.40 – Berlin, Berlin –
 serija za mlade
 09.05 – Parlaonica
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Briljanteen
 10.55 – Vrijeme danas
 11.00 – National Geographic;
 Na putu u Bagdad;
 Iz dnevnika vražjih pasa
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioproгноza
 12.16 – TV kalendar
 12.26 – Dietpharmova
 nagradna pitalica
 12.30 – Ljubav nema cijene, serija
 13.20 – Prizma –
 multinacionalni magazin
 14.05 – Vijesti
 14.15 – Spas 911
 15.00 – Kruške i jabuke –
 kuharski dvoboj
 15.35 – Mali gradski vrtovi 3.
 16.05 – Promet danas
 16.10 – Oprah Show
 16.50 – Vijesti
 17.00 – Inspektor Rex 7., serija
 17.45 – Prirodni svijet:
 Mississippi – Tales of the
 Last River Rat
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – Boat Trip, američki film
 21.45 – Noć gutača reklama
 23.00 – Bioproгноza
 23.05 – Vijesti dana
 23.15 – Vijesti iz kulture
 23.20 – Frailty (Anđeli i demoni),
 američki film
 01.00 – The Spree, američki film
 02.40 – The Lake, američki film

HRT 2

06.55 – Ljubav nema cijene, serija
 08.00 – Teletubbies,
 lutkarska serija
 08.25 – Crteni filmovi
 09.45 – Modern Times,
 američki film
 11.10 – Chaplin Today: Modern
 Times, dokumentarni film
 11.40 – Kućni ljubimci
 12.10 – Duhovni izazovi
 12.25 – Glas domovine
 12.55 – Jurski park, američki film
 15.00 – Automagazin
 15.30 – Umorstva u Midsomeru 7.,
 serija
 17.10 – O. C., serija

1. 10. 2005.

17.55 – Rukomet, LP: Kadetten
Schaffhausen – Zagreb, pr.
19.40 – Simpsoni 14.,
humoristična serija
20.05 – Emisija
20.15 – Hajduk – Varteks, 1.
poluvrijeme
21.00 – Emisija
21.15 – Hajduk – Varteks, 2.
poluvrijeme
22.05 – Emisija
22.35 – Promet danas
22.40 – Mučke 7.,
humoristična serija
23.30 – Serija
00.15 – Monk 2., serija

06.45 – TV prodaja
07.00 – Dječji program
07.00 – Sonic X, crtana serija
08.00 – Yu-gi-oh, crtana serija

08.45 – Ninja kornjače,
crtana serija
09.10 – Hlapićeva priča,
emisija za djecu
09.25 – Hlapićeve nove zgode,
crtana serija
09.50 – Hlapićeva nagradna igra
10.00 – TV prodaja
10.15 – Laku noć, Hrvatska,
crtana serija
10.45 – Tri sestre, serija
11.15 – Rodney, serija
11.45 – Kralj Queensa, serija
12.15 – VIP DJ, glazbena emisija
13.20 – TV prodaja
13.30 – Čarobnice, serija
14.20 – Seks, škola i odrastanje,
serija
15.10 – Superagent, serija
16.00 – Vijesti
16.10 – Bumerang, serija
17.05 – Odmornici, igrani film
19.00 – 24 sata
19.25 – Sport
19.30 – Taxi free
20.00 – Bar, reality show – uživo

21.15 – Prljavi plavci, igrani film
23.20 – Tajni plan, igrani film
00.55 – Buffy – ubojica vampira,
serija
01.40 – Angel, serija
02.25 – Tv prodaja
02.35 – Kraj programa

06.50 – Eksploziv, magazin (R)
07.25 – Ed, Edd i Eddy,
crtana serija

07.50 – Medvjedići dobra srca,
crtana serija
08.10 – Dexterov laboratorij,
crtana serija
08.35 – Johnny Bravo,
crtana serija
09.00 – Sabrina, mala vještica,
humoristična serija
09.20 – Kako su me oženili,
humoristična serija
09.45 – Zabranjena ljubav,
sapunica (5 epizoda) (R)
12.00 – Barut, izdaja i zavjera,
povijesna mini-serija
(prvi dio)
13.45 – Everwood, dramska serija
14.30 – Cijena savjesti,
dramska serija
15.20 – Dodir s neba,
fantastična/ dramska serija
16.10 – Big Brother (R)
17.50 – Zvijezde Extra: Mladi,
seksi i bogati,
zabavna emisija
18.45 – Vijesti,
informativna emisija
19.10 – Neobični ljudi,
dokumentarna serija
20.10 – Runjićeve večeri,
snimka koncerta (2 dio)
21.50 – Big Brother
23.00 – Playboy:
Umjetnost striptiza,
igrani film, erotski
00.55 – Big Brother iz kuće
01.10 – Pakleni puding,
igrani film, komedija (R)
02.40 – Big Brother iz kuće

NEDJELJA 2. 10. 2005.

07.45 – TV kalendar
07.55 – Vijesti
08.00 – Knjiga o džungli,
američki film za djecu
09.30 – Aladdin, crtana serija
09.50 – Timon i Pumbaa,
crtana serija
10.15 – Vijesti
10.20 – Promet danas
10.22 – Vrijeme danas
10.30 – Ciklus Columbo: Oprez!
Ubojstvo može biti opasno
za zdravlje, američki TV film
12.00 – Dnevnik
12.15 – TV kalendar
12.25 – Mali savjeti
za poljoprivrednike
12.30 – Plodovi zemlje
13.20 – Split: More
14.00 – Nedjeljom u dva
15.05 – Vijesti
15.15 – Promet danas
15.25 – Odmor u osovini zla:
Južna Koreja
16.05 – Dietpharmova
nagradna pitalica
16.10 – 40 godina Festivala
kajkavske popevke
17.20 – James Bond: Živi i pusti
umrijeti, britanski film
19.30 – Dnevnik
20.10 – Tko želi biti milijunaš?,
kviz
21.10 – Ta divna splitska noć,
dramska serija
21.55 – Shpitzza
22.40 – Bioproгноza
22.45 – Vijesti dana
22.55 – Vijesti iz kulture
23.05 – Zakon i red: Odjel za žrtve
5., serija
23.55 – Nedjeljom u dva
00.55 – Film
03.00 – Jesam te!,
humoristična serija
03.20 – Simpsoni 14.,
humoristična serija
03.40 – Zakon i red:
Odjel za žrtve 5., serija
04.25 – Slobodna zona, kratki
dokumentarni film
04.40 – Shpitzza
05.25 – Plodovi zemlje
06.15 – Split: More

08.00 – TV vodič
08.40 – Crni pastuh, američki film
10.35 – Biblija
10.45 – Marija Bistrica:
Vojno hodočašće, prijenos

12.30 – Magazin nogometne
Lige prvaka
13.00 – Studio F1
13.30 – Mir i dobro
14.00 – Opera Box
14.30 – Sudac John Deed 3.,
serija
16.00 – Dr. Quinn – žena vječ:
Punim srcem, američki film
17.30 – Karate TOP 10 –
reportaža
17.55 – Rukomet Podravka –
Budućnost, prijenos
19.40 – Simpsoni 14.,
humoristična serija
20.05 – Jesam te!,
humoristična serija
20.25 – Talijanska nogometna liga,
1. poluvrijeme
21.15 – Sport danas
21.30 – Talijanska nogometna liga,
2. poluvrijeme
22.20 – Promet danas
22.25 – Filmovi Johna Wooa:
Žestoki policajci,
hongkonški film
00.25 – Sudac John Deed 3.,
serija

06.45 – TV prodaja
07.00 – Dječji program
07.00 – Sonic X, crtana serija
07.40 – Yu-gi-oh, crtana serija
08.30 – Ninja kornjače,
crtana serija
09.15 – Hlapićeva priča,
emisija za djecu
09.30 – Hlapićeve nove zgode,
crtana serija
09.55 – Hlapićeva nagradna igra
10.05 – TV prodaja
10.20 – Draga smanjio sam djecu,
igrani film
12.10 – TV prodaja
12.20 – VIP DJ, glazbena emisija
13.25 – Automotiv,
auto-moto magazin
13.55 – U sedmom nebu, serija
14.45 – Bar, relity show
15.55 – Vijesti
16.05 – Daleki rođaci, igrani film
18.00 – Red carpet,
zabavna emisija
19.00 – 24 sata
19.25 – Sport
19.30 – Laku noć, Hrvatska,
crtana serija
20.00 – Danielle Steel: Obiteljski
album, mini serija
21.35 – Ona ili on, kviz
22.35 – Američki žigolo, igrani film

NEDJELJA

00.30 – Zona smrti, serija
 01.15 – Automotiv,
 auto-moto magazin
 01.45 – TV prodaja
 02.00 – Kraj programa

06.50 – Barut, izdaja i zavjera,
 povijesna mini-serija
 (prvi dio) (R)
 08.30 – Sabrina mala vještica,
 humoristična serija (R)
 08.55 – Kako su me oženili,
 humoristična serija (R)
 09.20 – Medvjedići dobra srca,
 crtana serija
 09.40 – Krava i Pilić, crtana serija
 10.05 – Dexterov laboratorij,
 crtana serija
 10.30 – Johnny Bravo,
 crtana serija
 10.50 – Everwood,
 dramska serija (R)
 11.40 – Cijena savjesti,
 dramska serija (R)
 12.25 – Dodir s neba,
 fantastična/ dramska
 serija (R)
 13.15 – Barut, izdaja i zavjera,
 povijesna mini-serija
 (drugi dio)
 15.10 – Školske tajne,
 dramska serija
 15.55 – Zvijezde će te odvesti kući,
 igrani film, drama
 17.30 – Salto, zabavna emisija
 18.30 – Lovci na balone,
 putopisno– mobitelna
 nagradna igra T– mobilea
 18.45 – Vijesti, informativna emisija
 19.10 – Auto motor i sport tv,
 magazin
 19.40 – Ekkluziv, magazin
 20.10 – Big Brother
 21.15 – Jesen stiže, Dunjo moja,
 igrani film,
 romantična drama
 22.50 – FBI: Istraga,
 dokumentarno–
 kriminalistička serija
 23.40 – Novi forenzičari,
 dokumentarno–
 kriminalistička serija
 00.40 – Autopsija,
 dokumentarno–
 kriminalistička serija
 01.10 – Big Brother uživo iz kuće
 01.25 – Playboy: Umjetnost
 striptiza, igrani film,
 erotski (R)
 03.15 – Big Brother uživo iz kuće

PONEDJELJAK 3. 10. 2005.

06.50 – TV kalendar
 07.00 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.05 – Promet danas
 09.10 – Svijet slavnih, serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Zemlje-ljudi-pustolovine:
 Pod utjecajem vudua
 11.00 – Vijesti iz kulture
 11.05 – Riječ i život,
 religijski program
 11.50 – TV raspored
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioprogrnoza
 12.16 – TV kalendar
 12.26 – Dietpharmova
 nagradna pitalica
 12.30 – Ljubav nema cijene, serija
 13.20 – Maja, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.13 – Vrijeme danas
 14.15 – Sestre, serija
 15.05 – W. I. T. C. H., crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za djecu
 16.00 – Emisija pučke
 i predajne kulture
 16.35 – Život u živo
 17.40 – Vijesti
 17.50 – Dietpharmova
 nagradna pitalica
 17.55 – Najslabija karika, kviz
 18.35 – Promet danas
 18.40 – Ljubav u zaleđu, serija
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – Latinica: Primitivizam
 21.50 – Na posebnom zadatku:
 Lice s potjernice
 22.20 – Vijesti iz kulture
 22.30 – Otvoreno
 23.25 – Na rubu znanosti
 00.20 – Vijesti dana
 00.35 – Dobro ugođena večer:
 Zagrebačka filharmonija
 01.35 – Crni vitez, američki film
 03.10 – Gilmoreice 4., serija
 04.25 – Latinica: Primitivizam
 06.00 – Ljubav nema cijene, serija

07.35 – TV raspored
 07.40 – Štrumpfovi, crtana serija
 08.00 – Teletubbies,
 lutkarska serija
 08.25 – Žutokljunac
 09.25 – Učilica
 09.35 – Nulti sat
 10.30 – W. I. T. C. H., crtana serija
 10.55 – Brijanteen
 11.40 – Zemlja 2, serija
 12.25 – Holidays in the Danger
 Zone – Places That Don't
 Exist: Moldavia

12.55 – Glazbena TV
 13.20 – NULTI SAT
 14.15 – James Bond: Živi i pusti
 umrijeti, britanski film
 16.10 – Vijesti na drugom
 16.20 – Vrijeme sutra
 16.25 – Svijet slavnih, serija
 17.15 – Gilmoreice 4., serija
 18.00 – Hrvatska danas
 18.50 – Štrumpfovi, crtana serija
 19.15 – Hidden Hills,
 humoristična serija
 19.35 – Glazbena TV
 20.10 – Uzmi ili ostavi, TV igra
 20.45 – Crni vitez, američki film
 22.15 – Bioprogrnoza
 22.20 – Vijesti na drugom
 22.30 – Promet danas
 22.35 – Petica, sportski program
 23.25 – Pravda za sve 8., serija
 00.10 – Film

06.50 – TV prodaja
 07.05 – Šaljivi kućni video
 07.30 – Red Carpet,
 zabavna emisija
 08.20 – Christina Aguilera,
 dokumentarni film
 09.10 – Ciganke, serija
 10.00 – TV prodaja
 10.10 – Nasljednica, serija
 11.00 – Izlog strasti, serija
 11.30 – TV prodaja
 11.40 – Putovi ljubavi, serija
 12.35 – Na prvi pogled, igrani film
 14.30 – Šaljivi kućni video
 14.55 – TV prodaja
 15.05 – Kralj Queensa, serija
 15.35 – Svi vole Raymonda, serija
 16.00 – TV prodaja
 16.05 – Ciganke, serija
 17.00 – Vijesti
 17.05 – Nasljednica, serija
 18.00 – Jelena, serija
 19.00 – 24 sata
 19.25 – Sport
 19.35 – Taxi free
 20.00 – Laku noć, Hrvatska,
 crtana serija
 20.10 – Drugo lice – Petar Vlahov
 show
 21.00 – Prvi u tjednu: Mreža,
 igrani film
 23.00 – JAG, serija
 23.55 – Nevine smrti, igrani film
 01.30 – Život Noah Dearborna,
 igrani film
 03.00 – Firefly, serija
 03.50 – Buffy, ubojica vampira,
 serija
 04.35 – Angel, serija
 05.20 – Čarobnice, serija
 06.05 – Futurama, serija
 06.50 – TV kalendar

05.50 – Ljubav jednog oca,
 telenovela (R)
 06.40 – Luna– sirena s Kariba,
 telenovela (R)
 07.25 – Beyblade, crtana serija
 07.45 – Simpsoni, humoristična
 animirana serija (R)
 08.10 – Pod istim krovom,
 humoristična serija (R)
 08.35 – Roseanne,
 humoristična serija (R)
 09.00 – Bračne vode,
 humoristična serija (R)
 09.25 – Dadilja,
 humoristična serija (R)
 09.50 – Sanja, talk show (R)
 10.50 – Ekkluziv, magazin (R)
 11.25 – Dr. Stefan Frank,
 dramska serija
 12.15 – Big Brother–
 reality show (R)
 13.20 – Zabranjena ljubav,
 sapunica (R)
 13.45 – Ljubav jednog oca,
 telenovela
 14.50 – Luna– sirena s Kariba,
 telenovela
 15.40 – Simpsoni, humoristična
 animirana serija
 16.05 – Pod istim krovom,
 humoristična serija
 16.35 – Roseanne,
 humoristična serija
 17.00 – Bračne vode,
 humoristična serija
 17.25 – Dadilja, humoristična serija
 17.50 – Sanja, Moj sin se probudio
 iz kome!, talk show
 18.45 – Vijesti,
 informativna emisija
 19.05 – Eksploziv, magazin
 19.40 – Zabranjena ljubav,
 sapunica
 20.10 – Big Brother– reality show
 21.15 – CSI: New York,
 kriminalistička serija
 22.00 – Gattaca, igrani film,
 znanstveno-fantastični
 triler
 23.50 – Vijesti,
 informativna emisija
 00.05 – Big Brother– reality show
 00.20 – Jesen stiže, Dunjo moja,
 igrani film,
 romantična drama (R)
 01.50 – FBI: Istraga,
 dokumentarno–
 kriminalistička serija (R)
 02.45 – Novi forenzičari,
 dokumentarno–
 kriminalistička serija (R)
 03.40 – Big Brother– reality show

UTORAK 4. 10. 2005.

HRT 1

06.50 – TV kalendar
 07.00 – Dobro jutro, Hrvatska
 (Vijesti u 7.05, 7.35, 8.05)
 09.05 – Promet danas
 09.07 – Mali savjeti
 za poljoprivrednike
 09.10 – Svijet slavnih, serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Zemlje-ljudi-pustolovine:
 Budini zemaljski duhovi
 11.00 – Vijesti iz kulture
 11.05 – Normalan život, emisija
 za osobe s invaliditetom
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioproгноza
 12.16 – TV kalendar
 12.26 – Dietpharmova
 nagradna pitalica
 12.30 – Ljubav nema cijene, serija
 13.20 – Maja, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.13 – Vrijeme danas
 14.15 – Sestre, serija
 15.05 – W. I. T. C. H., crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za djecu
 16.00 – Euromagazin
 16.35 – Život u živo
 17.40 – Vijesti
 17.50 – Dietpharmova
 nagradna pitalica, PP
 17.55 – Najslabija karika, kviz
 18.35 – Promet danas
 18.40 – Ljubav u zaleđu, serija
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – Globalno sijelo
 20.45 – Ništa osobno
 21.30 – Jamci,
 dokumentarna emisija
 22.00 – Vijesti iz kulture
 22.10 – Otvoreno
 23.05 – Portreti umjetnika:
 Stjepan Planić
 00.05 – Vijesti dana
 00.20 – Ponoćna antologija:
 The Straight Story,
 američki film

HRT 2

06.00 – Ljubav nema cijene, serija
 07.40 – Štrumpfovi, crtana serija
 08.00 – Teletubbies,
 lutkarska serija
 09.25 – Učilica
 10.30 – W. I. T. C. H., crtana serija
 10.55 – Parlaonica
 11.50 – Zemlja 2, serija
 12.35 – Slavnici parovi:
 Buster Keaton
 i Patty Arbuckle
 13.05 – Glazbena TV
 14.30 – Vijesti za gluhe

14.40 – Ciklus Život piše priče:
 Crash Course (A Mother's
 Fight For Justice),
 američki film
 16.10 – Vijesti na drugom
 16.20 – Vrijeme sutra
 16.25 – Svijet slavnih, serija
 17.15 – Gilmoreice 4., serija
 18.00 – Hrvatska danas
 18.50 – Štrumpfovi, crtana serija
 19.15 – Hidden Hills,
 humoristična serija
 19.35 – Glazbena TV
 20.10 – Uzmi ili ostavi, TV igra
 20.40 – Girlfight, američki film
 22.30 – Vijesti na drugom
 22.40 – Promet danas
 22.45 – Bez traga 2., serija
 23.30 – Stažist 2.,
 humoristična serija
 23.50 – Pravda za sve 8., serija
 00.35 – Pregled programa
 za srijedu

nova

06.35 – Glazba
 06.45 – TV prodaja
 07.05 – Šaljivi kućni video
 07.35 – Ona ili on, kviz
 08.30 – Celine Dion: Boje ljubavi,
 dokumentarni film
 09.20 – Ciganke, serija
 10.10 – TV prodaja
 10.20 – Nasljednica, serija
 11.10 – Izlog strasti, serija
 11.40 – TV prodaja
 11.50 – Putovi ljubavi, serija
 12.40 – Dobro došla kući Roxy
 Carmichael, igrani film
 14.25 – Šaljivi kućni video
 14.55 – TV prodaja
 15.05 – Kralj Queensa, serija
 15.35 – Svi vole Raymonda, serija
 16.00 – TV prodaja
 16.05 – Ciganke, serija
 17.00 – Vijesti
 17.05 – Nasljednica, serija
 18.00 – Jelena, serija
 19.00 – 24 sata
 19.25 – Sport
 19.35 – Taxi free
 20.00 – Laku noć, Hrvatska,
 crtana serija
 20.10 – Medij, serija
 21.00 – Naša mala klinika, serija
 22.00 – Tanka plava linija, serija
 22.30 – Will i Grace, serija
 23.00 – JAG, serija
 23.55 – Poreznik, igrani film
 01.45 – Leptir, igrani film
 04.15 – Buffy, ubojica vampire,
 serija
 05.00 – Angel, serija
 05.45 – Čarobnice, serija

REL

05.40 – Ljubav jednog oca,
 telenovela (R)
 06.30 – Luna– sirena s Kariba,
 telenovela (R)
 07.15 – Beyblade, crtana serija

07.40 – Simpsoni, humoristična
 animirana serija (R)
 08.00 – Pod istim krovom,
 humoristična serija (R)
 08.25 – Roseanne, h
 umoristična serija (R)
 08.50 – Bračne vode,
 humoristična serija (R)
 09.15 – Dadija,
 humoristična serija (R)
 09.45 – Sanja, talk show (R)
 10.40 – Eksploziv, magazin (R)
 11.25 – Dr. Stefan Frank,
 dramska serija
 12.15 – Big Brother–
 reality show (R)
 13.20 – Zabranjena ljubav,
 sapunica (R)
 13.45 – Ljubav jednog oca,
 telenovela
 14.50 – Luna– sirena s Kariba,
 telenovela
 15.40 – Simpsoni, humoristična
 animirana serija
 16.05 – Pod istim krovom,
 humoristična serija
 16.35 – Roseanne,
 humoristična serija
 17.00 – Bračne vode,
 humoristična serija
 17.25 – Dadija, humoristična serija
 17.50 – Sanja: Skidajmo se do
 kraja!, talk show
 18.45 – Vijesti,
 informativna emisija
 19.05 – Eksploziv, magazin
 19.40 – Zabranjena ljubav,
 sapunica
 20.10 – Big Brother– reality show
 21.30 – Beskućnik, igrani film, triler
 23.05 – Cobra 11,
 kriminalistička serija
 00.00 – Vijesti,
 informativna emisija
 00.15 – Big Brother– reality show
 00.30 – CSI: New York,
 kriminalistička serija (R)
 01.15 – Gattaca, igrani film,
 znanstveno-fantastični
 triler (R)
 03.00 – Big Brother– reality show

SRIJEDA

HRT 1

06.50 – TV kalendar
 07.00 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.05 – Promet danas
 09.10 – Svijet slavnih, serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Zemlje-ljudi-pustolovine:
 Život s vatrenim brijegovima
 11.00 – Vijesti iz kulture
 11.05 – Treća dob,
 emisija za umirovljenike
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioproгноza
 12.16 – TV kalendar
 12.26 – Dietpharmova
 nagradna pitalica
 12.30 – Ljubav nema cijene, serija
 13.20 – Maja, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.13 – Vrijeme danas
 14.15 – Sestre, serija
 15.05 – W. I. T. C. H., crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za djecu
 16.00 – Znanstvena petica
 16.35 – Život u živo
 17.30 – Vijesti
 17.40 – Zepterov savjetnik
 17.45 – Najslabija karika, kviz
 18.25 – Promet danas
 18.30 – Ljubav u zaleđu, serija
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – Piramida, zabavni program
 21.15 – Luda kuća, serija
 21.50 – Poslovni klub
 22.20 – Vijesti iz kulture
 22.30 – Otvoreno
 23.20 – Kulturni info
 23.25 – Kako je umjetnost stvarala
 svijet, dokumentarna
 serija
 00.20 – Vijesti dana
 00.35 – Change of Seasons,
 američki film

HRT 2

06.00 – Ljubav nema cijene, serija
 07.40 – Štrumpfovi, crtana serija
 08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
 09.25 – Učilica
 10.30 – Sjednica Hrvatskog sabora,
 prijenos
 13.30 – Nulti sat
 14.25 – Vijesti za gluhe
 14.35 – Ciklus Život piše priče:
 Evidence of Love (Killing
 in a Small Town),
 američki film
 16.10 – Vijesti na drugom
 16.20 – Vrijeme sutra
 16.25 – Svijet slavnih, serija
 17.15 – Gilmoreice 4., serija
 18.00 – Hrvatska danas
 18.50 – Štrumpfovi, crtana serija

SRIJEDA 5. 10. 2005.

19.15 – Hidden Hills, humoristična serija
 19.35 – Glazbena TV
 20.10 – House of the Spirits, američki film
 22.30 – Bioproгноza
 22.35 – Vijesti na drugom
 22.50 – Ekipa za očevid 4., serija
 23.35 – Pravda za sve 8., serija
 00.20 – Pregled programa za četvrtak

06.35 – TV prodaja
 06.50 – Šaljivi kućni video
 07.20 – Naša mala klinika, serija
 08.10 – Casino, dokumentarni film
 09.00 – Ciganke, serija
 09.50 – TV prodaja
 10.10 – Nasljednica, serija
 11.00 – Izlog strasti, serija
 11.30 – TV prodaja
 11.40 – Putovi ljubavi, serija
 12.35 – Na rubu, igrani film
 14.25 – Šaljivi kućni video
 14.55 – TV prodaja
 15.05 – Kralj Queensa, serija
 15.35 – Svi vole Raymonda, serija
 16.00 – TV prodaja
 16.05 – Ciganke, serija
 17.00 – Vijesti
 17.05 – Nasljednica, serija
 18.00 – Jelena, serija
 19.00 – 24 sata
 19.25 – Sport
 19.35 – Taxi free
 20.00 – Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 20.10 – Medicinska istraga, serija
 21.00 – U sridu, talk show
 22.00 – Policijska pravda, igrani film

00.10 – JAG, serija
 01.05 – Nirvana, igrani film
 03.00 – Obljetnica, igrani film
 04.30 – Buffy, ubojica vampira, serija
 05.15 – Angel, serija
 06.00 – Čarobnice, serija

05.30 – Ljubav jednog oca, telenovela (R)
 06.20 – Luna– sirena s Kariba, telenovela (R)
 07.10 – Beyblade, crtana serija
 07.30 – Simpsoni, humoristična animirana serija (R)
 07.50 – Pod istim krovom, humoristična serija (R)
 08.15 – Roseanne, humoristična serija (R)
 08.40 – Bračne vode, humoristična serija (R)
 09.10 – Dadija, humoristična serija (R)
 09.30 – Sanja, talk show (R)
 10.30 – Eksploziv, magazin (R)
 11.15 – Dr. Stefan Frank, dramska serija
 12.05 – Big Brother– reality show (R)
 13.20 – Zabranjena ljubav, sapunica (R)
 13.45 – Ljubav jednog oca, telenovela
 14.50 – Luna– sirena s Kariba, telenovela
 15.40 – Simpsoni, humoristična animirana serija
 16.05 – Pod istim krovom, humoristična serija
 16.35 – Roseanne, humoristična serija
 17.00 – Bračne vode, humoristična serija
 17.25 – Dadija, humoristična serija
 17.50 – Sanja: Tako mlad, tako uspješan!, talk show
 18.45 – Vijesti, informativna emisija
 19.05 – Eksploziv, magazin
 19.40 – Zabranjena ljubav, sapunica
 20.10 – Big Brother– reality show
 21.15 – Zaboravljeni slučaj, kriminalistička serija
 22.10 – Klaun, kriminalistička serija
 23.00 – Cobra 11, kriminalistička serija
 23.55 – Vijesti, informativna emisija
 00.10 – Big Brother– reality show
 00.25 – Auto motor i sport tv, magazin (R)
 00.55 – Beskućnik, igrani film, triler (R)
 02.30 – Cobra 11, kriminalistička serija (R)
 03.20 – Big Brother– reality show

ČETVRTAK

07.00 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.05 – Promet danas
 09.10 – Svijet slavnih, serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Zemlje–ljudi–pustolovine: Udar biča; Fiesta u Meksiku
 11.00 – Vijesti iz kulture
 11.05 – Heureka, znanstveno–obrazovna emisija
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioproгноza
 12.16 – TV kalendar
 12.26 – Dietpharmova nagradna pitalica
 12.30 – Ljubav nema cijene, serija
 13.20 – Govorimo o zdravlju
 14.00 – Vijesti
 14.13 – Vrijeme danas
 14.15 – Sestre, serija
 15.05 – W.I.T.C.H., crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za djecu
 16.00 – City Folk
 16.35 – Život u živo
 17.40 – Vijesti
 17.50 – Dietpharmova nagradna pitalica
 17.55 – Najslabija karika, kviz
 18.35 – Promet danas
 18.40 – Ljubav u zaleđu, serija
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – Tko želi biti milijunaš?, kviz
 21.10 – Brisani prostor
 21.50 – Pola ure kulture
 22.30 – Otvoreno
 23.20 – Vijesti iz kulture
 23.30 – Transfer
 00.05 – Vijesti dana
 00.20 – The Limbic Region, američki film

06.00 – Ljubav nema cijene, serija
 07.40 – Štrumpfovi, crtana serija
 08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
 09.25 – Učilica
 10.30 – Sjednica Hrvatskog sabora, prijenos
 14.25 – Vijesti za gluhe
 14.35 – Ciklus Život piše priče: Hidden in Silence, američki film
 16.10 – Vijesti na drugom
 16.20 – Vrijeme sutra
 16.25 – Svijet slavnih, serija
 17.15 – Gilmoreice 4., serija
 18.00 – Hrvatska danas
 18.50 – Štrumpfovi, crtana serija

19.15 – Hidden Hills, humoristična serija
 19.35 – Glazbena TV
 20.10 – Reporter: Angela Merkel
 21.15 – Genijalci, kviz
 21.45 – Bioproгноza
 21.50 – Vijesti na drugom
 22.00 – Ciklus »Policaici«: Do kraja, američki film
 23.35 – Promet danas
 23.40 – Pravda za sve 8., serija
 00.25 – Apsolutna moć, humoristična serija

06.45 – Glazba
 07.00 – TV prodaja
 07.15 – U sridu, talk show
 08.10 – Hodanje po žici, dokumentarni film
 09.00 – Ciganke, serija
 09.55 – TV prodaja
 10.05 – Nasljednica, serija
 10.55 – Izlog strasti, serija
 11.25 – TV prodaja
 11.35 – Putovi ljubavi, serija
 12.30 – Izmišljeni zločin, igrani film
 14.25 – Šaljivi kućni video.
 14.55 – TV prodaja
 15.05 – Kralj Queensa, serija
 15.35 – Svi vole Raymonda, serija
 16.00 – TV prodaja
 16.05 – Ciganke, serija
 17.00 – Vijesti
 17.05 – Nasljednica, serija
 18.00 – Jelena, serija
 19.00 – 24 sata
 19.25 – Sport
 19.35 – Taxi free
 20.00 – Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 20.10 – Navy CIS, serija
 21.00 – Bumerang, serija
 22.00 – Princ otkriva Ameriku, igrani film
 23.55 – JAG, serija
 00.50 – Druidi, igrani film
 02.50 – Iris, igrani film
 04.20 – Buffy, ubojica vampira, serija

05.05 – Angel, serija
 05.50 – Čarobnice, serija

6. 10. 2005.

- 05.40 – Ljubav jednog oca, telenovela (R)
 06.30 – Luna– sirena s Kariba, telenovela (R)
 07.15 – Beyblade, crtana serija
 07.40 – Simpsoni, humoristična animirana serija (R)
 08.00 – Pod istim krovom, humoristična serija (R)
 08.25 – Roseanne, humoristična serija (R)

- 08.50 – Bračne vode, humoristična serija (R)
 09.15 – Dadilja, humoristična serija (R)
 09.45 – Sanja, talk show (R)
 10.40 – Eksploziv, magazin (R)
 11.25 – Dr. Stefan Frank, dramska serija
 12.15 – Big Brother– reality show (R)
 13.20 – Zabranjena ljubav, sapunica (R)
 13.45 – Ljubav jednog oca, telenovela
 14.50 – Luna– sirena s Kariba, telenovela
 15.40 – Simpsoni, humoristična animirana serija
 16.05 – Pod istim krovom, humoristična serija
 16.35 – Roseanne, humoristična serija
 17.00 – Bračne vode, humoristična serija
 17.25 – Dadilja, humoristična serija
 17.50 – Sanja: Sanja pomozi: Moj dom je kuća strave!, talk show
 18.45 – Vijesti, informativna emisija
 19.05 – Eksploziv, magazin
 19.40 – Zabranjena ljubav, sapunica
 20.10 – Big Brother– reality show
 21.15 – Protuudar, igrani film, akcijski triler
 22.50 – Cobra 11, kriminalistička serija
 23.40 – Vijesti, informativna emisija
 23.55 – Big Brother– reality show
 00.10 – Zaboravljeni slučaj, kriminalistička serija (R)
 01.05 – Klau, kriminalistička serija (R)
 01.55 – Cobra 11, kriminalistička serija (R)
 02.45 – Big Brother– reality show

TV TJEDNIK NA YU ECO

Emisija na hrvatskom jeziku TV tjednik emitirat će se 30. rujna u uobičajenom terminu od 20 sati na programu YU ECO televizije. Repriza ove emisije je u subotu 1. listopada u 15 sati.

FILM TJEDNA

GATTACA

RTL, 3.10.2005. 22.00

Jedan sasvim običan dan u životu Vincenta Freemana: prokrijumčariti na posao tuđu mokraću, kosu, odrezane nokte i ostali tjelesni otpad. Pitate se zašto? U svijetu genetski savršenih ljudi, Vincent Freeman može uspjeti samo ako se pretvara da je netko drugi! Označen srčanom manom, on je običan čovjek na čijoj su strani jedino veliki snovi.

21. je stoljeće. Nove znanstvene metode prokreacije jamče genetski savršenu djecu, a roditelji nostalgici za starim »metodama« začeca riskiraju mnoge anomalije svoje djece. Vincent Freeman (Ethan Hawke) rođen je takvim, inferiornim načinom, i zarana mu je s velikom sigurnošću dijagnosticirana srčana mana. Njegova mu želja za zaposlenjem u Gattaci, korporaciji koja priprema prvi let na Saturnov mjesec, ipak daje poticaja da nastavi sanjati – iako je posao na takovu mjestu rezerviran samo za genetski savršene jedinice. Ustrajni Vincent upoznaje Jeromea Morrowa (Jude Law), savršen primjerak muškarca, koji je ostao nepokretan nakon prometne nesreće. Koristeći Jeromeove tjelesne otpatke, Vincent se uspješno zapošljava u Gattaci i sve je bliže velikom snu o napuštanju Zemlje. Upoznavši lijepu kolegicu, Irene (Uma Thurman), Vincent je još sretniji, no brutalno ubojstvo u njegovoj blizini dovodi ekipu policijskih istražitelja koji odmah shvate da se u Gattaci nalazi jedan nesavršeni čovjek...

Osim potresne priče o čovjeku koji dokazuje kako je volja jača od tjelesnog nesavršenstva, »Gattaca« fascinira virtuosnim scenama gotovo neizdržive napetosti. Mnogi trenuci policijske istrage mogu parirati najboljim sekvencama iz Hithcockovih trilera, pa tako i nezaboravna scena u kojoj Vincent prolazi redovnu provjeru tjelesnog stanja tijekom trčanja na traci. U prisutnosti policijskih istražitelja, on održava puls na savršenom nivou, sve do paničnog trenutka u kojem stvari izmiču kontroli.

Ethan Hawke (»Napad na policijsku stanicu 13«, »Braća Newton«) i Uma Thurman (»Kill Bill: Vol. 1 & 2«, »Istina o mačkama i psima«) čine neobičan i nesvakidašnji par koji ne dijeli mnoge sladunjave trenutke, već istinsku bliskost i ljubav koja ne mora biti izrečena. Ethan Hawke brilji – kao primjer neizmjerne ljudske volje i snage koja slama sisteme i premošćuje sve prepreke kako bi dosegla neslućene vrhunce slobode!

Redatelj: Andrew Niccol

Uloge: Ethan Hawke, Uma Thurman, Alan Arkin, Jude Law, Loren Dean, Gore Vidal, Ernest Borgnine

Kucanje na otvorena vrata

Budući da trenutačno obnašam dužnost dopredsjednika HNV-a, osnivača »Hrvatske riječi«, a spomenut sam u pismu g. Franje Bistrickog u prošlom broju, dužnost mi je dati odgovor radi točnog informiranja naših čitatelja.

Suradnik sam u našim novinama od prvoga broja, dajući skromni doprinos izlaženju Srijema iz anonimnosti, te sam pisao, među ostalim, i o značajnijim događanjima u Petrovaradinu, Mitrovici, a prije svih u Slankamenu. Što se Slankamena tiče, prestao sam izvještavati iz tog mjesta onoga trenutka kada je Upravni odbor HKPD »Stjepan Radić«, pred skupštinu 2003. godine, zahtijevao od mene da otkážem već najavljeni dolazak novinara »Hrvatske riječi« i (onda još aktualnih) »TV Divana«. Nisam ni tada, a ni sada neću ulaziti u razloge takve odluke slankamenske kulturne elite, ali je bilo posve razvidno da je postojao razlog za izostanak javnosti sa tog skupa. Nije to bio usamljeni slučaj kada Slankamenci nisu htjeli »Hrvatsku riječ« u svojoj sredini. Dogodilo se to i na nedavno održanom »Miholjskom

koncertu«, sa kojega sam ipak poslao izvješće objavljeno u ovom broju, budući je bio nazočan predsjednik HNV-a Josip Pekanović i osobno me zamolio da to učinim. Gospodin Bistricki bi, kao ugledni član župne zajednice u Novom Slankamenu i praktični vjernik, trebao znati na koji je način i pod kakvim okolnostima bivši župnik ispraćen iz Slankamena, a ako i nije znao, sigurno je pročitao župne obavijesti od 25. rujna, koje je napisao novi župnik, nakon samo mjesec dana od dolaska na novu župu, a koje glase: »*Molim Slankamence da prestanu ogovarati bivšeg župnika i da sud o njemu prepuste dragom Bogu!*«.

Preporučam g. Bistrickom, kao i svim Hrvatima u Slankamenu i Srijemu da pozovu »Hrvatsku riječ« (Igora Kušet, Ivana Radoša, Nikolu Jurcu, Draganu Popov ili mene osobno) kad god se nešto važno događa u hrvatskoj zajednici. Ovo sam štovanom gospodinu mogao reći i uz kavicu, da me je, naravno, pozvao, pa ovo njegovo pismo doživljam kao kucanje na otvorena vrata. Nije najbolji način dopisivati se sa susjedima preko novina, ne?

Vladimir Bošnjak, suradnik
»Hrvatske riječi«, Novi Slankamen

Pretplatite se!

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci – 800 dinara

☐ 1 godina – 1.500 dinara

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stigne »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

Hrvatska riječ

Ime i prezime:

Ulica i broj:

Mjesto i zemlja:

Telefon i e-mail:

INOZEMSTVO

☐ 1 godina – 70 EUR

BANK VRHUVU 22

(Vojvodanska banka a.d. Novi Sad Yugoslavia)

Beneficiary customer:

510101 320 5 NIU Hrvatska riječ,

Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU »Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa 355-1023208-69

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karadordev put 2,

telefon (danonoćno):

(024) 55-44-33

- Horgoš, Borisa Kidriča 7,

telefon (danonoćno):

(024) 792-202

Raspored sprovoda i umrlice na

Internetu: www.funero.co.yu

e-mail: funero@funero.co.yu

PRIVATNO POGREBNO PREDUZEĆE

"URNA"

A.D.-d.o.o.

Trg žrtava fašizma br. 1

PREDUZEĆE ZA PRODAJU
POGREBNE OPREME
PREVOZ I CEREMONIJAL
SAHRANE

Tel.: 024/558-011

Cvečara:
Tel.: 024/557-130

Subotica-trans

SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji, Subotica - Zagreb, važe cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.942 din.)
- studenti uz prikaz indeksa uživaju popust od 30% (povratna karta je 2.707 din., a u jednom pravcu 1.514 din.)
- osobe starije od 60 godina imaju popust od 30%

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA DIREKTNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA PRAVCA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

agria

AGRIA D.O.O. SUBOTICA
PROIZVODNJA SIJAČICA I
REZERVNIH DIJELOVA
SUBOTICA, BARANJSKA 23
tel. i fax: 024-561-553
e-mail: agria@suonline.net

**Zlatna medalja
za kvalitetu 2005.**

TippNet

Pravi izbor

www.tippnet.co.yu Tel.: 555-765 E-mail: support@tippnet.co.yu

Ne zaboravite! Večeras, 30. rujna u 20 sati, Peti festival bunjevački pisama

(na slici detalj s prošlogodišnjeg Festivala)

